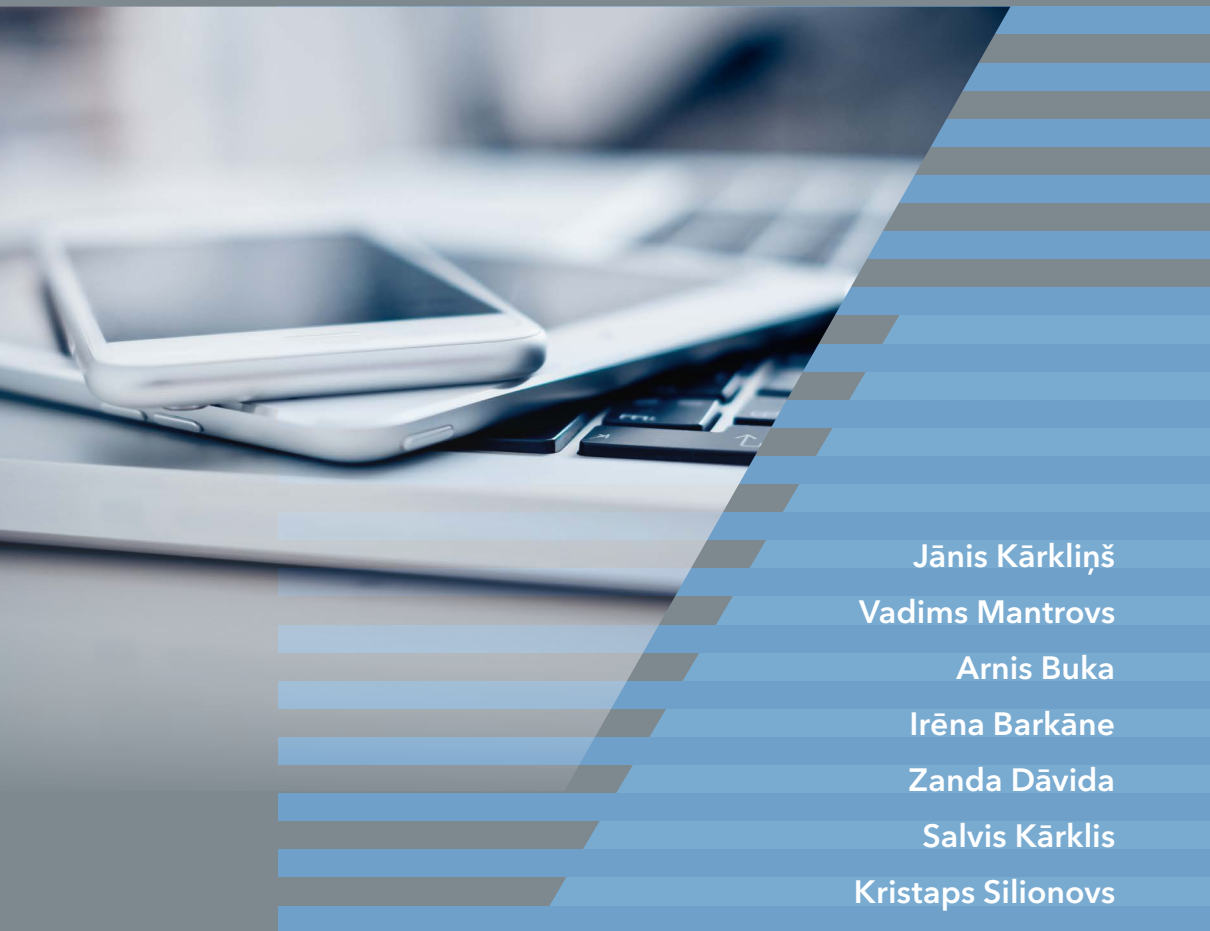

DIGITĀLAIS PIRKUMA OBJEKTS

MONOGRĀFIJA

Vadima Mantrova zinātniskajā redakcijā

Jānis Kārklīš

Vadims Mantrovs

Arnis Buka

Irēna Barkāne

Zanda Dāvida

Salvis Kārklis

Kristaps Sillionovs

Patērētāju tiesību aizsardzības likumā
ietvertais regulējums saistībā ar
2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu
ieviešanu

DIGITĀLAIS PIRKUMA OBJEKTS

Patērētāju tiesību aizsardzības likumā
ietvertais regulējums saistībā ar 2019. gada
patērētāja pirkuma direktīvu ieviešanu

MONOGRĀFIJA

Vadima Mantrova zinātniskajā redakcijā

Digitālais pirkuma objekts. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertais regulējums saistībā ar 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ieviešanu. Zin. red. Vadims Mantrovs. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2022. 116 lpp.

Izstrādāts Latvijas Zinātnes padomes (LZP) Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta (FLPP) Nr. lzp-2020/2-0265 “Patērētāju aizsardzības stiprināšana digitālajā un datu laikmetā: jauno patērētāja pirkuma direktīvu ieviešana Latvijas tiesību sistēmā” ietvaros.

Monogrāfija atbalstīta izdošanai ar Latvijas Universitātes Humanitāro un sociālo zinātņu padomes 2022. gada 1. marta sēdes lēmumu (protokols Nr. 2).

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

Autoru kolektīvs:

docents *Dr. iur.* Vadims Mantrovs (projekta zinātniskais vadītājs un zinātniskais redaktors), profesors *Dr. iur.* Jānis Kārklīšs, docents *Dr. iur.* Arnis Buka, pētniece un lektore *Dr. iur.* Irēna Barkāne, doktorante *Mg. iur.* Zanda Dāvida, *Mg. iur.* Salvis Kārklis, *Bc. iur.* Kristaps Silionovs

Recenzenti:

Dr. iur. Jānis Rozenfelds, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesors
Dr. iur. Zane Pētersone, Latvijas Republikas Augstākās tiesas senatore
Dr. iur. Jānis Kubilis, zvērināts advokāts

Latviešu valodas korektore Ieva Zarāne
Angļu valodas redaktore Andra Damberga
Maketētāja Ineta Priga
Vāka dizainu veidojusi Baiba Lazdiņa

© Irēna Barkāne, Arnis Buka, Zanda Dāvida, Jānis Kārklīšs, Salvis Kārklis, Vadims Mantrovs, Kristaps Silionovs, 2022

© Latvijas Universitāte, 2022

ISBN 978-9934-18-866-4

<https://doi.org/10.22364/dpo.22>

SATURA RĀDĪTĀJS

Izmantotie saīsinājumi un termini	6
Terminoloģijas atruna	9
Ievads	11
1. Jaunā PTAL regulējuma raksturojums	13
1.1. Jaunā PTAL regulējuma mijiedarbība ar ES direktīvām	13
1.2. Jaunais PTAL regulējums	16
1.3. Ar Jauno PTAL regulējumu aptvertie līguma objekta veidi	17
1.3.1. Vispārīgs aptvertu līguma objekta veidu raksturojums	17
1.3.2. Pirkuma objekts ar digitāliem elementiem	17
1.3.3. Digitālais saturs	20
1.3.4. Digitālais pakalpojums	23
1.4. Līguma objekta nodošanas vai sniegšanas veids	24
1.5. Salikts līgums	25
1.6. Izslēgtie līguma objekti	26
1.7. Jauno terminu legāļdefinīcijas Jaunajā PTAL regulējumā	32
2. Līdzēji	38
2.1. Līgums par pirkuma objektu ar digitāliem elementiem	38
2.2. Līgums par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu	38
2.3. Trešā persona	39
3. Līguma saturs	41
3.1. Līguma objekts	41
3.2. Maksa (atlīdzība)	41
3.2.1. Atlīdzība naudas summā	42
3.2.2. Atlīdzība digitālā ekvivalentā vai personas datu formā	42
3.3. Termiņš	45
3.4. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošana	45
4. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstība līgumam	48
4.1. Atbilstības līgumam pamati	48
4.1.1. Subjektīvie atbilstības līgumam pamati	49
4.1.2. Objektīvie atbilstības līgumam pamati	51
4.2. Atkāpe no atbilstības līgumam	54
5. Pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildība atbilstoši noslēgtajam līgumam	55
5.1. Termiņi digitālā pirkuma objekta atbilstības līgumam regulējumā	55
5.2. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nepareiza integrēšana ...	58

5.3.	Patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļi	63
5.3.1.	Digitālā satura un digitālā pakalpojuma nenodošana vai nesniegšana	63
5.3.2.	Digitālā satura un digitālā pakalpojuma neatbilstība līgumam	66
5.3.3.	Līdzēju pienākumi digitālā satura vai digitālā pakalpojuma cenas samazināšanas un līguma atcelšanas gadījumā	70
6.	Pierādīšanas pienākums	80
6.1.	Pienākums pierādīt digitālā pirkuma objekta nodošanu	81
6.1.1.	Digitālā satura nodošana vai digitālā pakalpojuma sniegšana	81
6.1.2.	Pirkuma objekta ar digitāliem elementiem nodošana	81
6.2.	Pienākums pierādīt digitālā pirkuma objekta neatbilstības līgumam rašanās brīdi	81
6.2.1.	Pierādīšanas pienākums līgumos par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma iegādi	82
6.2.2.	Pierādīšanas pienākums līgumos par pirkuma objekta ar digitāliem elementiem iegādi	84
6.3.	Izņēmumi no neatbilstības līgumam rašanās brīža prezumpcijas ..	86
6.3.1.	Izņēmumi līgumos par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma iegādi	86
6.3.2.	Izņēmumi līgumos par pirkuma objekta ar digitāliem elementiem iegādi	88
6.4.	Neatbilstības līgumam pierādīšana kompleksiem pirkuma objektiem ar digitāliem elementiem	89
7.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšana	91
7.1.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas reglamentācija pirms Jaunā PTAL regulējuma	91
7.2.	Uz digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanu attiecināmā regulējuma pieņemšanas vēsturiskais konteksts	92
7.3.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas jēdziens ..	92
7.4.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas nošķiršana no atjaunināšanas un neatbilstības līgumam novēršanas ..	94
A.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma faktiskas neatbilstības līgumam novēršana	94
B.	Atjaunināšana	95
C.	Modificēšana PTAL 16. ⁵ panta izpratnē	95
7.5.	Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas PTAL 16. ⁵ panta izpratnē pieļaujamības kritēriji	97
7.5.1.	Līgums ļauj veikt modifikāciju un sniedz pamatotu iemeslu tās veikšanai	97

7.5.2. Modifikācija tiek nodrošināta bez papildu izmaksām patērētājam	98
7.5.3. Patērētāju informē par modifikāciju	98
7.5.4. PTAL 16. ⁵ panta pirmās daļas 3. punktā ietvertais informēšanas standarts.	99
7.5.5. PTAL 16. ⁵ panta pirmās daļas 4. punktā ietvertais informēšanas standarts.	100
7.6. Līguma izbeigšana sakarā ar digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanu.	100
8. Komerccgarantija	102
9. Netaisnīgi līguma noteikumi līgumā par digitālo pirkuma objektu	106
Summary.	109
Bibliogrāfija.	111

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI UN TERMINI

Par pamatu šim sarakstam izmantoti tiesību literatūrā parasti lietoti normatīvo aktu nosaukumu saīsinājumi. Vienlaikus šajā sarakstā ietverts lietoto terminu skaidrojums, ja izmantots no likuma atšķirīgs termins. Pārskatāmības nolūkos saīsinājumi un terminu skaidrojumi sakārtoti šādā secībā: 1) Eiropas Savienības normatīvo aktu saīsinājumi; 2) Latvijas Republikas normatīvo aktu saīsinājumi; 3) normatīvo aktu sagatavošanas dokumentu saīsinājumi; 4) Eiropas Savienības (aptverot arī Eiropas Kopieniu) institūciju nosaukumu saīsinājumi un saistīto terminu lietošanas skaidrojums; 5) Latvijas Republikas institūciju nosaukumu saīsinājumi un saistīto terminu lietošanas skaidrojums; 6) ar līgumiem saistītās terminoloģijas skaidrojums; 7) citu terminu lietošanas skaidrojums.

- 1999. gada patērētāja pirkuma direktīva** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 1999/44/EK (1999. gada 25. maijs) par dažiem patērētāja preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām. OV, L 171, 7.7.1999., 12./16. lpp. Īpašais izdevums latviešu valodā, 15. nod., 4. sēj., 223.–227. lpp.
Eiropas tiesību literatūrā angļu valodā šī direktīva parasti apzīmēta ar saīsinājumu “Consumer Sales and Guarantees Directive” (Patērētāja pirkuma un garantiju direktīva).
1999. gada patērētāja pirkuma direktīva nomainīta ar jaunu direktīvu, proti, 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu, un tāpēc tā zaudēja spēku ar 2022. gada 1. janvāri.
- 2019. gada patērētāja pirkuma direktīva** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/771 (2019. gada 20. maijs) par atsevišķiem preču pārdošanas līgumu aspektiem, ar kuru groza Regulu (ES) 2017/2394 un Direktīvu 2009/22/EK un atceļ Direktīvu 1999/44/EK. OV, L 136, 22.05.2019., 28./50. lpp.
- Patērētāja digitālā pirkuma direktīva** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/770 (2019. gada 20. maijs) par dažiem digitālā satura un digitālo pakalpojumu piegādes līgumu aspektiem. OV, L 136, 22.05.2019., 1./27. lpp.
- 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas** 2019. gada patērētāja pirkuma direktīva un Patērētāja digitālā pirkuma direktīva

2011. gada patērētāju līgumu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām, ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK. OV, L 304, 22.11.2011., 64./88. lpp.
Netaisnīgu līguma noteikumu direktīva	Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos. OV, L 95, 21.04.1993., 29./34. lpp. Īpašais izdevums latviešu valodā, 15. nod., 2. sēj., 288.–293. lpp. <i>Eiropas tiesību literatūrā angļu valodā šī direktīva parasti apzīmēta ar saīsinājumu “Unfair Terms Directive” (Netaisnīgu līguma noteikumu direktīva).</i>
Vispārīgā datu aizsardzības regula	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). OV, L 119, 04.05.2016.
Civillikums, CL	Latvijas Republikas 1937. gada Civillikums
PTAL	Patērētāju tiesību aizsardzības likums
Jaunais PTAL regulējums	Regulējums, kuru satur 2022. gada 17. februāra likums <i>Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā</i> , kas stājas spēkā 2022. gada 15. martā.
Likumprojekta anotācija	2022. gada 17. februāra likuma <i>Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā</i> sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: https://tap-portals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/05368f1e-f78d-41d4-8f04-75319d1af9f5/download [aplūkots 29.03.2022.]. Jāņem vērā, ka Latvijas Republikas Saeimā iesniegtajam likumprojektam pievienotā anotācija pieejama šīs institūcijas tīmekļvietnē.
Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikums	Eiropas Savienības Komisijas 2015. gada 9. decembra priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par dažiem digitālā satura piegādes līgumu aspektiem (COM/2015/0634 final – 2015/0287 (COD)). Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52015PC0634 [aplūkots 29.03.2022.]

2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ietekmes novērtējums	2015. gada 17. decembra Eiropas Savienības Komisijas dienestu darba dokuments. Ietekmes novērtējums. Pavaddokuments dokumentam – Priekšlikumi Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvām (1) par dažiem aspektiem attiecībā uz digitālā satura piegādes līgumiem un (2) par dažiem aspektiem attiecībā uz līgumiem par preču pārdošanu tiešsaistē un cita veida distances līgumiem par preču pārdošanu (SWD/2015/0274 final/2 – 2015/0287 (COD)). Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1450432347519&uri=SWD:2015:274:REV1 [aplūkots 29.03.2022.]
ES	Eiropas Savienība
EK	Eiropas Kopiena
EST	Eiropas Savienības Tiesa, ar šo abreviatūru aptverti arī nolēmumi, kurus pieņēmusi Eiropas Kopienų tiesa
ETZ	Eiropas Tiesas ziņojumi
OJ	Oficiālais Vēstnesis angļu val. versijā (<i>Official Journal</i> – angļu val.)
OV	Oficiālais Vēstnesis
LR	Latvijas Republika
LV	Latvijas Vēstnesis
Senāts	Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments; Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments, arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
PTAC	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
Pirkums	Šis termins vienlaikus aptver arī piegādi (Latvijas līgumtiesības abus terminus nošķir, ES patērētāju aizsardzības tiesības – parasti nenošķir). Izņēmums pastāv tad, ja termins “piegāde” un no tā atvasinātie vārdi (piemēram, darbības vārds “piegādāt”) lietoti atsevišķi, piemēram, piegāde vai piegādāt, – šādā gadījumā šis termins lietots tādā nozīmē, kādā to saprot Latvijas līgumtiesībās.

Pirkuma objekts	Prece <i>Patērētāju tiesību aizsardzības likuma</i> terminoloģijā. Jāņem vērā, ka šis termins vienlaikus aptver arī terminu “piegādes objekts”, jo PTAL paredz abiem līgumiem identisku regulējumu, kaut Civillikums abus līgumus nošķir, kā norādīts arī iepriekšējā termina skaidrojumā.
Pirkuma objekts ar digitāliem elementiem	Prece ar digitāliem elementiem <i>Patērētāju tiesību aizsardzības likuma</i> terminoloģijā
Digitālais pirkuma objekts	Pirkuma objekts ar digitāliem elementiem, digitālais saturs vai digitālais pakalpojums. Jāatrunā, ka šāds termins nav tieši norādīts nedz ES, nedz Latvijas nacionālajā regulējumā.
Saimnieciskās darbības veicējs	Aptver vienlaicīgi pārdevēju un pakalpojuma sniedzēju (abi termini lietoti <i>Patērētāju tiesību aizsardzības likuma</i> izpratnē).
Ziņojums	Latvijas Republikas Saeimā iesniegtais ziņojums par likumprojekta <i>Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā</i> (Nr. 1179/Lp13) zinātnisko sākotnējo izvērtējumu (<i>ex ante</i>), ko sagatavojuši šīs monogrāfijas autori. Šis ziņojums pieejams tiešsaistē Latvijas Republikas Saeimas tīmekļvietnē: https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/0FD2149542AA3059C2258775006312BD?OpenDocument [aplūkots 29.03.2022.]

Terminoloģijas atruna

Monogrāfijā izmantota juridiskā latviešu valodas terminoloģija, kas ir vispārpieņemta Latvijas tiesību zinātnē un atbilst Latvijas tiesībām. Tādēļ monogrāfijā lietotā Latvijas nacionālo tiesību terminoloģija var atšķirties no direktīvu terminoloģijas (izņemot gadījumu, ja tiek citēts pats direktīvas teksts) un var tikt izmantoti termini, kuri 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvās nav lietoti, piemēram, “digitālais pirkuma objekts” (par tā lietošanu skat. iepriekš). Vienlaikus no terminoloģijas viedokļa jāizdara atsevišķas atrunas, lai monogrāfijas lasītājs netiktu maldināts un atbilstoši saprastu monogrāfijas autoru viedokli.

Monogrāfijā priekšroka dota terminam “pirkuma objekts” (*purchase object* – angļu val.) vai atsevišķos gadījumos (kad konkrētais jautājums aplūkots vispārīgi ārpus pirkuma regulējuma) terminam “lieta” (*res* – latīņu val., *thing* – angļu val., *Sache* – vācu val., *вещь* – krievu val.), ko lieto *Latvijas*

Republikas 1937. gada Civillikums (turpmāk – *Civillikums*), pretēji terminam “prece”, ko lieto PTAL. Par pamatojumu šādai rīcībai kalpo apsvērums, ka civiltiesību terminoloģijā vispārpieņemts ir tieši pirmais termins, kuru tieši lieto *Civillikums* kā Latvijas privāttiesību kodifikācija. Tāpēc pārējiem privāttiesību normatīvajiem aktiem arī būtu jāseko šai terminoloģijai (ar atsevišķiem izņēmumiem specifiskās privāttiesību apakšnozarēs). Līdzīgi var teikt par terminiem “pirkums” un “piegāde”, kurus *Civillikums* nošķir kā divus dažādus līguma veidus¹, savukārt PTAL šie līguma veidi ne vienmēr tikuši nošķirti. Turklāt šāda situācija radīja arī nepieciešamību izvairīties no termina “piegāde” lietošanas kopsakarā ar Jauno PTAL regulējumu, tā vietā lietojot terminu “nodošana” saistībā ar pirkuma objektu ar digitāliem elementiem vai digitālo saturu vai terminu “sniegšana” saistībā ar digitālo pakalpojumu. Tāpat patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļu regulējumā termins “līguma atcelšana” lietojams tādā nozīmē, kā tiesība vienpusēji atkāpties no līguma², kas atrunāts atbilstošās monogrāfijas vietās.

Monogrāfijā lietoti Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas oficiāli apstiprināti termini, tostarp “lietotne”³ vai “lietojumprogramma”⁴ (nevis neprecīzais bieži ikdienā lietotais termins “aplikācija”), kā arī “programma”⁵ un “programmatūra”⁶.

Tāpat jāatrunā, ka ES normatīvo aktu latviešu valodas versijās lietoti no juridiskās latviešu valodas normatīvā akta rakstīšanā atšķirīgi numerācijas vienību apzīmējumi. Tomēr šajā monogrāfijā priekšroka dota juridiskās latviešu valodas terminoloģijai, izvairoties no ES normatīvajos aktos sastopamās neatbilstošās terminoloģijas. Piemēram, termina “daļa” (*paragraph* – angļu val.) kā panta numerācijas vienības vietā ES normatīvo aktu latviešu valodas versijā lietots termins “punkts”, kam ir pavisam cita nozīme normatīvā akta rakstīšanā izmantojamā juridiskajā latviešu valodā.

¹ Skat. *Civillikuma* 2002. pantu un *Civillikuma* 2107. pantu.

² *Civillikuma* 1589. pants.

³ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 04.11.2011. protokols Nr. 383. Pieejams: <https://termini.gov.lv/kolekcijas/97/skirklis/453586> [aplūkots 29.03.2022.]

⁴ Turpat.

⁵ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 22.04.2005. protokols Nr. 248. Pieejams: <http://digitalis.lv/term.php?term=programma&lang=LV> [aplūkots 29.03.2022.]

⁶ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 23.11.2018. protokols Nr. 526. Pieejams: <http://digitalis.lv/term.php?term=programmatūra&lang=LV> [aplūkots 29.03.2022.]

IEVADS

Jaunais PTAL regulējums vērsts uz to, lai, cita starpā, Latvijas tiesībās pārņemtu 2019. gadā pieņemtās patērētāja pirkuma direktīvas: *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu*⁷ un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvu*⁸ (abas kopā turpmāk – 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas). Jaunā regulējuma pieņemšana *Patērētāju tiesību aizsardzības likumā* (turpmāk – PTAL) rada nepieciešamību izprast šo regulējumu, lai to varētu pareizi piemērot praksē. Šī monogrāfija sagatavota kā mācību materiāls un vienlaikus kā zinātniski praktisks komentārs Jaunā PTAL regulējuma izpratnei. Tā rezultātā šī monogrāfija vienlaicīgi satur ziņojumu par rīcībpolitikas ietekmi, kas ir Jaunā PTAL regulējuma pamatā.

Tā kā Jaunais PTAL regulējums aptver dažādus patērētāja pirkuma aspektus, šis monogrāfijas mērķis nav aplūkot šo regulējumu kopumā, taču **uzmanību veltīt tieši digitālā pirkuma objektam un tā regulējumam**. Tā rezultātā citi Jaunā PTAL regulējuma jautājumi monogrāfijā aplūkoti vai pat drīzāk iezīmēti vien netieši tiktāl, ciktāl šie jautājumi skar digitālo pirkuma objektu. No šāda aspekta viedokļa jau ievadā jāatrunā, ka pirkuma objekts ar digitāliem elementiem aplūkots tiktāl, ciktāl iespējams konstatēt tā regulējuma īpatnības. Atsevišķās monogrāfijas nodaļās (t. i., monogrāfijas 4. un 5. nodaļas sākumā) uz to ir arī sevišķi norādīts, lai lasītājam nebūtu jābrīnās, kāpēc šajās nodaļās aplūkots vien digitālais saturs un digitālais pakalpojums, izpaliekot pirkuma objektam ar digitāliem elementiem.

Monogrāfija sagatavota Latvijas Zinātnes padomes (LZP) apstiprinātā Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta (FLPP) “Patērētāju aizsardzības stiprināšana digitālajā un datu laikmetā: jauno patērētāja pirkuma direktīvu ieviešana Latvijas tiesību sistēmā” ietvaros (projekta īstenotājs: Latvijas Universitāte, projekta Nr. lzp-2020/2-0265). Monogrāfija satur arī šī projekta zinātniskās grupas atziņas, kuras atspoguļotas vai saistītas ar projekta rezultātiem, jo sevišķi ziņojumā par Jaunā PTAL regulējuma pamatā esošo likumprojektu un arī sagatavotajās zinātniskajās un cita veida publikācijās. Ērtības labad šīs publikācijas ietvertas

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/771 (2019. gada 20. maijs) par atsevišķiem preču pārdošanas līgumu aspektiem, ar kuru groza Regulu (ES) 2017/2394 un Direktīvu 2009/22/EK un atceļ Direktīvu 1999/44/EK. OV, L 136, 22.05.2019., 28./50. lpp.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/770 (2019. gada 20. maijs) par dažiem digitālā satura un digitālo pakalpojumu piegādes līgumu aspektiem. OV, L 136, 22.05.2019., 1./27. lpp.

šīs monogrāfijas beigās publikāciju sarakstā kopā ar citām publikācijām, kuras izmantotas šīs monogrāfijas sagatavošanā.

No literatūras viedokļa tomēr jāņem vērā, ka monogrāfija sagatavota tās praktiskai piemērošanai, apzināti izvairoties no izvērsta diskusijas ar citiem autoriem un cenšoties ar vienkāršiem vārdiem un praktiskiem piemēriem skaidrot sarežģītus tiesību jautājumus. Vienlaikus monogrāfija sagatavota atbilstoši zinātniskā stila prasībām, ievērojot juridisko latviešu valodu, lai izpildītu monogrāfijai izvirzītās prasības.

Sava rakstura dēļ monogrāfija paredzēta plašam interesentu lokam: tiesību normu piemērotājiem, zvērinātiem advokātiem, citiem praktizējošiem juristiem, studentiem un ikvienam citam interesantam, kurš vai kura interesejas par patērētāja pirkuma regulējumu Latvijā.

Autoru kolektīvs pateicas projekta administratīvajai vadītājai Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes izpilddirektorei Anitai Brakšai par viņas ieguldījumu projekta īstenošanā un šīs monogrāfijas sagatavošanas atbalstīšanu.

1. JAUNĀ PTAL REGULĒJUMA RAKSTUROJUMS

1.1. Jaunā PTAL regulējuma mijiedarbība ar ES direktīvām

Viena no direktīvu kā ES normatīvo aktu specifiskajām iezīmēm saistīta ar pienākumu ES dalībvalstīm ieviest (jeb transponēt) direktīvu normas savos normatīvajos aktos. Jaunais PTAL regulējums ir Latvijas izvēlētais modelis *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* ieviešanai. Lai tiesību normu piemērotājam atvieglotu orientēšanos, kuras ES direktīvas ir ieviestas ar attiecīgo Latvijas normatīvo aktu, normatīvo aktu beigās tiek izvietota atsevišķa sadaļa “Informatīva atsauce uz ES direktīvām”. Arī PTAL nav izņēmums no šādas pieejas izmantošanas un satur atbilstošo ES direktīvu uzskaitījumu šī likuma beigās.

Tas, ka Jaunais PTAL regulējums ievieš ES direktīvas, ietekmē, pirmkārt, jauno Latvijas tiesību normu veidošanu, otrkārt, šo normu piemērošanu praksē un, treškārt, šo normu iztulkošanas metodiku.

Jaunā PTAL regulējuma izveidi būtiski ietekmēja direktīvās ES dalībvalstīm, tostarp Latvijai, atvēlētās rīcības brīvības robežas. Attiecībā uz ES direktīvu ieviešanu parasti izšķir divus galvenos direktīvu veidus atkarībā no tā, cik liela rīcības brīvība tiek piešķirta ES dalībvalstīm direktīvas mērķu sasniegšanai: minimālās jeb neizsmeļošās vai maksimālās jeb izsmeļošās (t. i., pilnīgās) harmonizācijas direktīvas. Minimālās harmonizācijas gadījumā papildus ES tiesībās noteiktajam regulējumam Latvijas tiesībās var paredzēt stingrākus noteikumus, salīdzinot ar direktīvā noteiktajiem. Savukārt maksimālās harmonizācijas direktīvu gadījumā ES sasniedzamo mērķi paredz precīzāk un dalībvalstis savos aktos nevar paredzēt atšķirīgus noteikumus salīdzinājumā ar direktīvā noteikto.⁹ Gan *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 4. pants, gan *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 4. pants skaidri norāda, ka šīs direktīvas ir **maksimālās jeb izsmeļošās (t. i., pilnīgās) harmonizācijas direktīvas**. Tādēļ Jaunais PTAL regulējums nedrīkst ietvert jebkādas no abām direktīvām atšķirīgus noteikumus (to skaitā arī tādus, kas būtu patērētājiem labvēlīgāki), ja vien pašu direktīvu atsevišķās normās nav paredzēta rīcības brīvība.

⁹ Sk. sīkāk, piemēram, Weatherill S. The Fundamental Question of Minimum or Maximum Harmonisation. In: Garben S. and Govaere I. (eds). *The Internal Market 2.0*, Oxford: Hart Publishing, 2020, pp. 261–284.

Jaunā PTAL regulējuma piemērošanu praksē direktīvu ieviešana ietekmē divos būtiskos aspektos. Pirmkārt, lai gan direktīvas tiešā veidā ir adresētas vienīgi dalībvalstīm, tomēr izpildoties direktīvu **tiešās iedarbības** nosacījumiem, privātpersonas ir tiesīgas tieši atsaukties uz direktīvās paredzētajām tiesībām dalībvalstu tiesās un iestādēs pat tad, ja direktīvu ieviešanas valsts likums kādas no direktīvā ietvertajām tiesībām neparedz. Atbilstoši EST judikatūrai šādas tiesības privātpersona var izmantot, ja: 1) direktīvas normā paredzētās tiesības ir pietiekami skaidras un beznosacījuma, 2) ir pagājis direktīvas ieviešanas termiņš (kas *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvai* un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvai* ir 2022. gada 1. janvāris) un 3) privātpersona vērsas pret valsts institūciju, nevis citu privātpersonu.¹⁰ Tieši šis pēdējais nosacījums ir lielākais šķērslis attiecībā uz iespēju tieši izmantot *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* normas iespējamās pretrunas ar PTAL gadījumā, jo šajās direktīvās ietvertais regulējums lielākoties regulē attiecības starp divām privātpersonām. Taču vienlaikus EST terminu “valsts” direktīvu tiešās iedarbības kontekstā ir tulkojusi ļoti plaši, tajā ietvertot arī dažādus valsts un pašvaldību komercsabiedrības. Savukārt *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* lietoto terminu “tirgotājs” un “pārdevējs” legāldefinīcijās ES likumdevējs ir ietvēris arī publisko tiesību juridiskās personas. Tādēļ atsevišķās situācijās tieša atsaukšanās uz šo direktīvu normām Latvijas tiesās var būt iespējama.

Otrkārt, papildus tiešajai iedarbībai pastāv arī direktīvu **netiešā iedarbība**. Netiešā iedarbība uzliek pienākumu ES dalībvalsts tiesām un iestādēm nacionālās tiesību normas iztulkot un piemērot tādā veidā, kas pēc iespējas atbilst direktīvā noteikto mērķu sasniegšanai. Praksē tas nozīmē, ka grozījumi PTAL (šajā gadījumā – Jaunais PTAL regulējums) nevar tikt piemēroti atrauti no direktīvām, kuras šie grozījumi ievieš, – tiesību normu piemērotājam vienmēr jācenšas atrast tādu PTAL iztulkojumu, kas pēc iespējas lielākā mērā saskan ar direktīvu. Taču atšķirībā no tiešās iedarbības situācijām netiešā iedarbība nepieļauj nacionālo tiesību normu (PTAL) nepiemērot vispār un aizstāt to ar direktīvu normām.

Piemērs

Par maksu ir iespējams iegādāties e-grāmatu, kas uztverama par digitālo saturu *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* izpratnē. Ja šādu e-grāmatu privātpersona iegādāsies no valsts vai pašvaldības iestādes, tad uz šādu līgumu ne tikai attieksies PTAL, bet privātpersona varēs arī tieši izmantot direktīvas normas (ja izpildās arī citi iepriekš minētie t. s. tiešās iedarbības priekšnoteikumi; šāda tiesība pastāvēs arī tad, ja PTAL regulējums atšķirsies no direktīvas). Savukārt, ja šādu e-grāmatu privātpersona

¹⁰ Par direktīvu tiešo un netiešo iedarbību sīkāk latviešu valodā sk., piemēram, *Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības*. Otrais, papildinātais izdevums. Aut. kol. C. Schewe, A. Bukas, Ģ. Strazdiņa, K. Gailiņa zin. red. Rīga: TNA, 2020, 231.–249. lpp.

iegādāsies no cita tiesību subjekta, tad direktīvas normas PTAL vietā piemērot nevarēs, taču PTAL būs jāiztulko pēc iespējas saskaņā ar direktīvu.

Tāpat Jaunā PTAL regulējuma iztulkošanas tehnikā ir jāņem vērā ES tiesību **autonomās iztulkošanas** princips. Autonomā iztulkošana nozīmē to, ka ES normatīvajos aktos ietvertu terminu iztulkošanā netiek izmantoti ES dalībvalstu nacionālie normatīvie tiesību akti un atsevišķas ES dalībvalsts izpratne par to vai citu terminu. Tā vietā tiek izmantoti ES normatīvajos aktos un EST judikatūrā ietvertie terminu skaidrojumi.¹¹ Galvenais autonomās iztulkošanas mērķis ir ieviest vienādu juridisko terminu izpratni, kā arī vienotu šo terminu piemērošanu ES dalībvalstīs.

Visbeidzot, Jaunā PTAL regulējuma piemērošanu praksē varētu ietekmēt fakts, ka tas ievieš 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas ar nokavēšanos. Gan *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 24. pants*, gan *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 24. pants* satur katras direktīvas beigu daļās neiztrūkstošu elementu – normu par ieviešanas (transponēšanas) pienākumu un termiņu, kurā ieviešana ir jāveic. Abās šajās direktīvās kā gala termiņš, līdz kuram ES dalībvalstīm ir jāsāk piemērot direktīvu noteikumus ieviešošās valsts normas, ir norādīts 2022. gada 1. janvāris. Savukārt Jaunais PTAL regulējums stājas spēkā vēlāk – 2022. gada 15. martā.

Tam, ka ES dalībvalsts neievieš direktīvu noteiktajā termiņā, var būt divu veidu sekas. Pirmkārt, direktīvas savlaicīgas neieviešanas gadījumā Eiropas Komisija var uzsākt Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. un 260. pantā noteikto pārkāpumu procedūru pret attiecīgo ES dalībvalsti (individīem ir arī iespējas vērsties pie Eiropas Komisijas un informēt to par ES dalībvalsts veikto ES tiesību pārkāpumu). Tomēr praksē nelieli direktīvu ieviešanas termiņu nokavējumi ir samērā bieži sastopama parādība ES dalībvalstīs, turklāt 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas, kaut arī ar nokavēšanos, tomēr ir ieviestas Latvijas tiesībās. Tāpēc Eiropas Komisija šajā situācijā pārkāpumu procedūru neuzsāks.¹²

Otrkārt, iepriekš raksturotie ES tiesību tiešās iedarbības un netiešās iedarbības principi regulē arī privātpersonas iespējas izmantot direktīvas normas laikā pēc direktīvas ieviešanas termiņa, bet pirms attiecīgās transponējošās valsts normas stājas spēkā. Tādējādi attiecībā uz situācijām laika posmā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 15. martam privātpersonas var prasīt jebkurai citai privātpersonai, lai tā iztulko līdz tam spēkā esošās atbilstošās PTAL normas pēc iespējas atbilstošāk abu direktīvu normām. Taču novēlotas ieviešanas fakts tik un tā nedod iespējas strīdā starp divām privātpersonām

¹¹ Sk., piemēram, Kačevska I., Rudevskā B., Buka A., Dambergs M., Fillers A. *Eiropas Savienības Tiesa un tās judikatūras pārrobežu tiesiskās sadarbības jomā civilietās ietekme uz nacionālajām tiesām un iestādēm*. Rīga: Tieslietu ministrija, 2015, 36.–40. lpp.

¹² Par direktīvu neieviešanas problemātiku ES un Latvijā sīkāk sk., piemēram, Petrocka-Petrovska E. Pārkāpuma procedūru analīze un aktuālākie problēmjautājumi. *Jurista Vārds*, 14.05.2019., Nr. 19.

piemērot direktīvas normas līdz 2022. gada 15. martam spēkā esošo PTAL normu vietā. Izmantot direktīvas normas līdz 2022. gada 15. martam spēkā esošo PTAL likuma normu vietā varētu tikai tad, ja strīda puses būtu privātpersona un kāda publisko tiesību juridiskā persona.

1.2. Jaunais PTAL regulējums

Jaunais PTAL regulējums saglabā iepriekšējo pieeju regulējuma piemērošanai saistībā ar pirkuma objekta atbilstību līgumam (PTAL III nodaļa kopsakarā ar IV nodaļu) un aptver nevis jebkuru pirkuma objektu, bet gan vienīgi **kustamu ķermenisku lietu** (ar izņēmumu attiecībā uz pirkuma objektu ar digitāliem elementiem, kas aplūkots nākamajā apakšnodaļā).¹³ Par kustamu ķermenisku lietu piemēriem kalpo vieglais automobilis, galds, dators, datorpele, datorpeles paliktnis, lampa, spuldze utt. Tas nozīmē, ka no pirkuma objekta atbilstības līgumam regulējuma izslēgtas nekustamās lietas (piemēram, dzīvoklis, māja, zemesgabals) un ar to saistītie pakalpojumi (piemēram, būvniecības pakalpojumi). Tāpat izslēgtas bezķermeniskas lietas (ar izņēmumu attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, kuri aplūkoti nākamajā apakšnodaļā) kā tiesību objekti, piemēram, intelektuālā īpašuma tiesības.

No Jaunā PTAL regulējuma **izslēgts pakalpojums**, jo tas nav aptverts ar kustamas ķermeniskas lietas jēdzienu¹⁴, t. i., pakalpojums nav lieta tiesību izpratnē (par digitālo pakalpojumu kā vienu no digitālā pirkuma objekta veidiem skat. šīs rindkopas pēdējo teikumu).¹⁵ Taču šajā regulējumā¹⁶ PTAL paredzēts izņēmums attiecībā uz pakalpojumu, kura sniegšanas rezultātā izgatavota kustama ķermeniska lieta.¹⁷ Piemēram, par šādu pakalpojuma veidu¹⁸ var uzskatīt mēteļa vai uzvalka uzšūšanu, galda vai krēsla izgatavošanu, metāla grila vai smilšu kastes izgatavošanu. Taisnības labad jāpiezīmē, ka *2019. gada patērētāja pirkuma direktīva* norāda uz “vēl ražojamu vai izgatavojamu preču piegādi”¹⁹, kas nozīmē, ka apskatāmais PTAL noteikums tulkojams kopsakarā ar šo direktīvas normu. Vienlaikus jānorāda, ka šīs PTAL un *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* normas par pakalpojumu **nav saistāmas** ar Jaunā PTAL regulējumā regulēto digitālo pakalpojumu, kas pamatojas uz *sui generis*

¹³ PTAL 4.¹ panta piektā daļa (Jaunais PTAL regulējums šo normu negroza) kopsakarā ar 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 2. panta 5. punktu.

¹⁴ Termina “pakalpojums” legāldefinīcija ietverta PTAL 1. panta 2. punktā.

¹⁵ Tas nenozīmē, ka pakalpojums izslēgts no PTAL regulējuma kopumā, jo atsevišķas PTAL normas attiecas arī uz pakalpojuma sniegšanu (skat. šīs monogrāfijas 1.3.4. apakšnodaļu).

¹⁶ Jāatceras, ka pakalpojuma atbilstība līgumam regulēta atsevišķi (PTAL 14.¹ pants kopsakarā ar 29. pantu).

¹⁷ PTAL 4.¹ panta piektā daļa (jaunais regulējums šo normu negroza).

¹⁸ Pakalpojuma veidi uzskaitīti termina “pakalpojums” legāldefinīcijā (PTAL 1. panta 2. punkts).

¹⁹ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 3. panta otrā daļa.

(t. i., sev raksturīgu jeb īpatnējo) regulējumu PTAL kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvu*.

Vienlaikus Jaunais PTAL regulējums attiecas uz **digitālo pirkuma objektu**, kura regulējuma raksturojums ir šis monogrāfijas mērķis. Digitālā pirkuma objekta jēdziens vērtēts nākamajā monogrāfijas apakšnodaļā kopsakarā ar Jauno PTAL regulējumu. Digitālais pirkuma objekts un tā reglamentācija uztverama par atsevišķu regulējumu patērētāju aizsardzības tiesībās. Šis regulējums, no vienas puses, ietekmē kustamu ķermenisku lietu regulējumu, jo tas aptver pirkuma objektu ar digitāliem elementiem kā vienu no digitālā pirkuma objektiem, bet, no otras puses, tas uzskatāms par atsevišķu pastāvīgu regulējumu attiecībā uz abiem pārējiem digitālā pirkuma objekta veidiem kā digitālais saturs un digitālais pakalpojums.

Jaunais PTAL regulējums piemērojams līgumam par digitālo pirkuma objektu, kas noslēgts, sākot ar 2022. gada 15. martu, jo tas ir datums, kad šis regulējums stājās spēkā. Ja digitālā satura un digitālā pakalpojuma gadījumā uz šo datumu tieši norādīts pašā PTAL,²⁰ tad pirkuma objekta ar digitāliem elementiem gadījumā šāds secinājums pamatojas uz *Civillikuma* 3. pantu.

1.3. Ar Jauno PTAL regulējumu aptvertie līguma objekta veidi

1.3.1. Vispārīgs aptverto līguma objekta veidu raksturojums

Jaunais PTAL regulējums noteic jaunus pirkuma objektus no digitālo tehnoloģiju viedokļa, kuru regulējumu atbilstības līgumam gadījumā PTAL nepazīna²¹ un kurus kopā var raksturot ar terminu “digitālais pirkuma objekts”. Šāda Jaunā PTAL regulējuma piemērošanas joma nav tieši atspoguļota šajā regulējumā vai citās PTAL normās, taču pamatojas uz Jaunā PTAL regulējuma saturu, jo sevišķi terminu “prece” (pirkuma objekts šīs monogrāfijas terminoloģijā), “digitālais saturs” un “digitālais pakalpojums” legāldefinīcijām un šiem objektiem piemērojamo regulējumu. Tālāk šajā apakšnodaļā katrs no šiem digitālā pirkuma objektiem ir raksturots atsevišķi, sākot ar pirmo.

1.3.2. Pirkuma objekts ar digitāliem elementiem

Jaunais PTAL regulējums ievieš tādu terminu kā **pirkuma objekts ar digitāliem elementiem** (jeb prece ar digitāliem elementiem PTAL lietotajā terminoloģijā). PTAL satur šāda termina legāldefinīciju, saskaņā ar kuru

Digitālais saturs kopā ar materiālo datu nesēju un jebkādi materiāli kustami priekšmeti, kas ietver digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu vai ir

²⁰ PTAL pārejas noteikumu 40. punkts.

²¹ Jāņem vērā, ka PTAL regulēja digitālo saturu citās patērētāju tiesību aizsardzības formās, kā informācijas nodrošināšanā (PTAL IV nodaļa), jo sevišķi 17. panta pirmās daļas 7. un 8. punktā kopsakarā ar 1. pantā ietvertajām terminu “prece” un “digitālais saturs” legāldefinīcijām (PTAL 1. panta 6. un 8. punkti).

savstarpēji saistīti ar to tādā veidā, ka minētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neesība neļautu precēm pildīt savas funkcijas, uzskatāmi par precī (turpmāk – prece ar digitāliem elementiem).²²

Kā redzams no šī termina legāldefinīcijas, pirkuma objekta ar digitālo elementu (vai digitāliem elementiem) izpratne pamatojas uz triju priekšnoteikumu esamību. Pirmkārt, pirkuma objekts atbilst kustamas lietas izpratnei. Otrkārt, termini “ietver” vai “ir savstarpēji saistīts” ar digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu uzskatāmi par digitālo elementu vai digitāliem elementiem, ja objekts satur divus vai vairākus digitālos saturus vai digitālos pakalpojumus. Abi šie termini aplūkoti tālāk šīs apakšnodaļas tekstā, tostarp aplūkojot digitālā formāta jēdziena izpratni. Treškārt, šis objekts bez digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nevarēs pildīt “savas funkcijas”.

Piemēri

Par pirkuma objektu ar digitāliem elementiem var būt visdažādākie ikdienā lietotie pirkuma objekti, kurus var lietot gan pilngadīgi, gan nepilngadīgi patērētāji. No vienas puses, var pieminēt tādas pirkuma objektus, kuri kļuvuši par neatņemamu ikdienas sastāvdaļu, kā dators, viedpulkstenis vai viedtālrunis. Tāpat var pieminēt mājsaimniecībā lietotās viedās ierīces, kā putekļu sūcējs robots vai zāles pļāvējs robots. Par pirkuma objektu ar digitāliem elementiem uzskatāmi transportlīdzekļi, kā, piemēram, elektriskais skrejritenis. Par šādu objektu var uzskatīt arī mājas gāzes katlu, kuru darbina programma un kura bez cilvēka iejaukšanās patstāvīgi nodrošina mājas apkuri, instalē tās atjauninājumus un regulē mājas un karstā ūdens temperatūru.

Tai pašā laikā no pirkuma objekta ar digitāliem elementiem **jānošķir** tāds pirkuma objekts, kurš satur digitālo elementu (vai digitālos elementus), taču tas **var pildīt savu funkciju arī bez** digitālā elementa (vai digitāliem elementiem). Šādā gadījumā digitālais elements, kā norādīts Likumprojekta anotācijā, “ir tikai papildus funkciju nodrošināšanai”.²³ Šādu pirkuma objektu neapzīmē ar terminu “pirkuma objekts ar digitāliem elementiem”, bet gan kā pirkuma objektu. Nošķirot pirkuma objektu no pirkuma objekta ar digitāliem elementiem, svarīgi ņemt vērā to, kādai funkcijai konkrētais pirkuma objekts ir paredzēts. No vienas puses, jebkurš pirkuma objekts var pildīt kādu funkciju arī bez digitālā elementa. Piemēram, viedtālrunis kā pirkuma objekts ar digitālo funkciju var pildīt arī paliktņa funkciju karstai kafijas krūzei, tomēr tas nav veids, saskaņā ar kuru klasificēt pirkuma objektu, jo viedtālruna funkcija

²² PTAL 1. panta 6. punkta trešais teikums (izteikts jaunā redakcijā atbilstoši Jaunajam PTAL regulējumam).

²³ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

ir pavisam cita. Savukārt, ja pirkuma objekta funkcija ir saistīta ar digitālo elementu, tad digitālais elements regulējams kā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums atkarībā no konkrētā digitālā pirkuma objekta rakstura.

Piemērs

Likumprojekta anotācijā norādīts uz iekšdedzes dzinēja vieglo automobili, kurā uzstādīta navigācijas sistēma. Kā pamatoti norādīts šajā anotācijā, gan automašīnu, gan navigācijas sistēmu var izmantot atsevišķi – automašīnai nav nepieciešama navigācijas sistēma, lai to izmantotu tās paredzētajam mērķim, t. i., braukšanai, tādēļ prasības attiecībā uz automašīnu būs atbilstoši noteikumiem par pirkuma objektu.²⁴ Šī situācija ir atšķirīga no iepriekš pieminētā skūtera, kurš nepildīs savu funkciju, proti, nekustēsies uz priekšu, bez digitālā elementa. Tāpat situācija būs atšķirīga, ja iegādāta tiek automašīna ar autonomo vadības funkciju, kuras mērķis ir vadīt automašīnu pa braucamo daļu, minimāli iesaistoties pašam autovadītājam. Brīdī, kad šī autonomā vadības sistēma tiek iedarbināta, var runāt par to, ka automašīna pārvēršas par precī ar digitālo elementu. Līdzīgi var teikt par gadījumu, kad automašīna ir iedarbināma ar digitālo atslēgu, bez kuras automašīna neveiks savu funkciju, proti, nebūs iedarbināma un izmantojama pārvietošanās nolūkā.

Izvērtējot, vai pirkuma objekts bez digitālā satura vai digitālā pakalpojuma varēs pildīt “savas funkcijas”, jāņem vērā, ka ar “funkcijām” PTAL 1. panta 6. punkta trešā teikuma izpratnē ir saprotamas ne tikai tās funkcijas, kuras parasti piemīt tāda paša veida objektiem un bez kurām nebūtu iedomājama šāda veida objekta darbība. Proti, ar funkcijām ir saprotamas ne tikai galvenās funkcijas.²⁵ Funkcijas var izrietēt arī no publiskiem paziņojumiem (piemēram, reklāmām un marķējumam) vai parauga, modeļa, kuru saimnieciskās darbības veicējs ir darījis pieejamu patērētājam pirms līguma noslēgšanas.

Piemēri

Atbilstoši 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 14. un 15. apsvērumam par pirkuma objekta (viedpulksteņa) digitālu elementu būs uzskatāms arī ar viedpulksteni saistīts digitālais pakalpojums, kas viedpulkstenī pastāvīgi sniedz individuāli pielāgotu treniņu plānu, ja šāda pakalpojuma sniegšana ir skaidri norādīta līgumā vai, piemēram, minēta saimnieciskās darbības veicēja publiskajā reklāmā.

²⁴ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

²⁵ Staudenmayer D. Commentary on Article 3, in: Schulze R., Staudenmayer D. *EU Digital Law: article-by-article commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2020, p. 77; Rott P. The Digitalisation of Cars and the New Digital Consumer Contract Law. *JIPITEC*, Issue 12(2), 2021. Available at <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-12-2-2021/5301> [accessed 29.03.2022.].

Atbilstoši 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 15. apsvērumam, ja viedtelevizors tiktu reklamēts kā tāds, kuram ir īpaša videolietotne, tad minētā videolietotne būtu uzskatāma par pirkuma objekta (viedtelevizora) digitālo elementu un veidotu daļu no pirkuma līguma.

Ja saimnieciskās darbības veicēja mājaslapā viedtelevizors tiek aprakstīts kā tāds, kas satur operētājsistēmu *webOS 3.5*, balss pakalpojumu *Alexa* un integrētu *Google asistentu*, tad šī operētājsistēma, kā arī *Alexa* pakalpojums un *Google asistenta* pakalpojums būs uzskatāmi par pirkuma objekta (viedtelevizora) digitālajiem elementiem un tādējādi veidos daļu no pirkuma līguma.²⁶

Pirkuma objekta nošķiršana no pirkuma objekta ar digitāliem elementiem var ietekmēt atbilstības līgumam regulējuma piemērošanu. Likumprojekta anotācijā norādīts uz šādu piemēru: viedtālrunis nespēj pildīt savas funkcijas bez programmatūras, tādēļ uztverams par pirkuma objektu ar digitālu elementu un tam tiks piemērots PTAL ietvertais regulējums, kas attiecas uz pirkuma objektiem.²⁷ Savukārt, ja pirkuma objekts spēj pildīt savas funkcijas bez digitālā elementa un digitālais elements ir tikai papildu funkciju nodrošināšanai, tad šāda objekta atbilstība līgumam tiks regulēta atbilstoši pirkuma objekta atbilstībai līgumam.²⁸

1.3.3. Digitālais saturs

Termins “digitālais saturs” nav jauns patērētāju aizsardzības tiesībās ES tiesībās vai PTAL regulējumā. PTAL saturēja šāda termina legāldefinīciju vēl pirms Jaunā PTAL regulējuma pieņemšanas, un tā netika grozīta ar šo regulējumu. Taču Jaunais PTAL regulējums digitālā satura regulējumu paplašināja un attiecināja arī attiecībā uz atbilstību līgumam un ar to saistītiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Termins “digitālais saturs” PTAL regulējumā tika ietverts, ieviešot 2011. gada patērētāju līgumu direktīvas 2. panta 11. punktu. Šī termina legāldefinīcija ir identiska arī 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvās²⁹ minētajai, kuru normas pārņemtas ar Jauno PTAL regulējumu.

PTAL 1. panta 8. punkts noteic termina “digitālais saturs” legāldefinīciju, saskaņā ar kuru ar digitālo saturu ir saprotami “dati, kas radīti un piegādāti digitālā formātā”.

²⁶ Sein K. The Applicability of the Digital Content Directive and Sales of Goods Directive to Goods with Digital Elements. *Juridica International*, 2021, Vol. 30, p. 25.

²⁷ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

²⁸ Turpat.

²⁹ *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 2. panta 1. punkts; 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 2. panta 6. punkts.

No termina “digitālais saturs” legāldefinīcijas izriet **trīs kumulatīvi** digitālo saturu raksturojoši **elementi**: 1) dati, 2) kas radīti un piegādāti (t. i., sniegti šīs monogrāfijas terminoloģijā) 3) digitālā formātā. Tomēr ne 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvās, ne 2011. gada patērētāju līgumu direktīvā, no kuras PTAL pārņemta termina “digitālā saturs” legāldefinīcija, nav sniegta ne “digitālā saturs”, ne to raksturojošo elementu skaidrojums, kas uzskatāms par 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu trūkumu. Izņēmums ir vien netiešas norādes šajās direktīvās uz šo digitālā saturs izpratni veidojošo elementu izpratni.³⁰ Tādējādi, lai noskaidrotu šī termina nozīmi, ir jāņem vērā tajā ietvertu vārdu ierastā nozīme ikdienas valodā, vienlaikus ievērojot kontekstu, kādā tie lietoti.³¹

Digitālais saturs varētu tikt apzīmēts kā jebkāda veida informācija, kas pastāv un tiek nodota digitālā formātā, ar digitālu formātu saprotot pretnostatījumu analogam formātam³². Vienkāršoti izsakoties, mūsu acis un ausis varētu saukt par pārveidotājiem. Piemēram, mūsu ausis uztver skaņas viļņus un pārveido tos neironu (elektriskos³³) impulsos, ko nosūta mūsu smadzenēm, kas tos spēj saprast.³⁴ Analogs audio formāts satur elektrisku signālu, kas ir tiešs ekvivalents (analog) oriģinālajam skaņas vilnim,³⁵ ko tāpat kā skaņas viļņus var uztvert mūsu ausis un saprast mūsu smadzenes.³⁶ Savukārt ar “digitālu formātu” parasti saprot datus vai informācijas “produktus”, kas izteikti binārajā

³⁰ Skat., piem., Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 10. un 19. apsvērumu.

³¹ Skat. sal., piem., EST lietu C-476/17 *Pelham GmbH u.c. pret Ralf Hütter un Florian Schneider-Esleben Bundesgerichtshof*, ECLI:EU:C:2019:624, 28. punkts; EST lietu C-201/13 *Johan Deckmyn un Vrijheidsfonds VZW pret Helena Vandersteen u.c.*, ECLI:EU:C:2014:2132, 19. punkts; EST lietu C-285/12 *Aboubacar Diakité pret Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, ECLI:EU:C:2014:39, 27. punkts; EST lietu C-49/11 *Content Services Ltd pret Bundesarbeitskammer*, ECLI:EU:C:2012:419, 32. punkts.

³² Skat., piem., Ficsor M. World Intellectual Property Organization. Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms. 2004, p. 282. Available at <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=361> [accessed 29.03.2022.]

³³ Wakim S., Grewal M. Butte Collage. Human Biology. Open Education Resource (OER) LibreTexts Project. Section 11.4: Nerve Impulses. Sub-section 11.4.1. Available at [https://batch.libretexts.org/print/url=https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Human_Biology/Book%3A_Human_Biology_\(Wakim_and_Grewal\)/11%3A_Nervous_System/11.4%3A_Nerve_Impulses.pdf](https://batch.libretexts.org/print/url=https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Human_Biology/Book%3A_Human_Biology_(Wakim_and_Grewal)/11%3A_Nervous_System/11.4%3A_Nerve_Impulses.pdf) [accessed 29.03.2022.]

³⁴ Stangor C., Walinga J. *Introduction to Psychology*. 1st Canadian Edition. Victoria, B.C.: BC-campus, 2014, p. 197. Available at <https://opentextbc.ca/introductiontopsychology> [accessed 29.03.2022.]; Jones G., Pizzi S. *A Broadcast Engineering Tutorial for Non-Engineers*. Fourth Edition. Abingdon. Burlington: Focal Press, 2014, p. 26.

³⁵ McGregor M., Driscoll P., McDowell W. *Head's Broadcasting in America: A Survey of Electronic Media*. 10th edition. New York: Routledge, 2010, p. 94.

³⁶ Ning B. *Analog Electronic Circuits*. Science Press Beijing. Berlin/Munich/Boston: Walter the Gruyter GmbH, China Science Publishing & Media Ltd, 2018, p. 2.

(“0” un “1” ciparu) kodā, ko var nolasīt dators.³⁷ Šajā ziņā, izmantojot analogs-uz-digitalās pārveidotāju (*analog-to-digital (ADC) converter* – angļu val.), analogs skaņas signāls var tikt pārveidots digitālā signālā, paņemot daudzus paraugus no “analogiem” skaņas viļņiem un piešķirot katram no tiem vērtību “0” vai “1”. Paņemtie paraugi kopā veido specifisku ciparu “0” un “1” kombināciju,³⁸ kuru nevar “nolasīt” mūsu smadzenes, bet var “nolasīt” dators un to kā audio failu neierobežotu skaitu reižu reproducēt, pārsūtīt utt. Savukārt, ja mēs vēlamies atskaņot audio failu, tad tiek izmantots digitāls-uz-analogs pārveidotājs (*digital-to-analog (DAC) converter* – angļu val.), kas pārveido digitālo jeb bināro “0” un “1” ciparu kombināciju par analogu audio signālu un nosūta to uz, piemēram, skaļruni vai austiņām,³⁹ lai to varētu uztvert mūsu ausis un saprast mūsu smadzenes.

Piemēri par digitālo saturu

Patērētāja digitālā pirkuma direktīva pati norāda uz digitālā satura piemēriem, kā datorprogrammas, lietotnes, video datnes, audio datnes, mūzikas datnes, digitālās spēles, e-grāmatas vai citas e-publikācijas.⁴⁰

Piemēri par digitālo formātu

Pārdodot patērētājam USB atmiņas ierīci, kura ietver, piemēram, lietotni, audio (t. i., mūzikas) datni, audiovizuālo datni, digitālo spēli, e-grāmatu, e-publikāciju, patērētājs saņem materiālo datu nesēju, kas satur digitālo saturu jeb datus, kas radīti un nodoti digitālā formātā (*katrs no šajā materiālajā datu nesējā esošajiem failiem sastāv no binārā koda – specifiskas “0” un “1” ciparu kombinācijas, kuru var “nolasīt dators” un, atverot failu, pārveidot to cilvēkam saprotamā (analogā) formātā*).

³⁷ Bezáková D. The Consumer Rights Directive and its Implications For Consumer Protection Regarding Intangible Digital Content. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Vol. 7:2, 29 November 2013, p. 181. Available at <https://journals.muni.cz/mujlt/article/download/2631/2195> [accessed 29.03.2022.]; Bradgate R. *Consumer Rights in Digital Products*. A research report prepared for the UK Department for Business, Innovation and Skills (BIS). Institute for Commercial studies. University of Sheffield, 2010, p. 12. Available at https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31837/10-1125-consumer-rights-in-digital-products.pdf [accessed 29.03.2022.]; Ficsor M. World Intellectual Property Organization. Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms. 2004, p. 282. Available at <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=361> [accessed 29.03.2022.]

³⁸ Jackson W. *Beginning Java 8 Games Development*. Apress, 2014. p. 245. Available at <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4842-0415-3> [accessed 29.03.2022.]; Savage T. M., Vogel K. E. *An Introduction to Digital Multimedia*. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers, 2009, p. 26.

³⁹ Connelly D. W. *Digital Radio Production: Third Edition*. Long Grove: Waveland Press Inc, 2017, pp. 41., 144.

⁴⁰ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 19. apsvērumš.

Pārdodot patērētājam radio vai t. s. stacionāro “mājas telefonu” (kas balstīts uz fiksēto tīklu, kurš Latvijā parasti sākas ar cipariem 371 6), vai televizoru, kas spēj uztvert vienīgi t. s. kabeļtelevīzijas kanālus, patērētājam tiek nodots pirkuma objekts. Šie pirkuma objekti nebūtu uzskatāmi par pirkuma objektiem ar digitāliem elementiem, jo tie parasti nesatur ne digitālo saturu, ne digitālo pakalpojumu.⁴¹ Lai gan arī iepriekš pieminēto televizoru var izmantot, lai ar specifiskas frekvences radio viļņiem (analogā formāta signālu) nodotu patērētājam datus (informāciju), rādot konkrēta TV kanāla saturu, šāds televizors nesatur un neglabā jebkāda veida audio vai audiovizuālas datnes, kas būtu radītas un nodotas patērētājam digitālā formātā (binārajā kodā).

Automašīnas signalizācijas pults, tai skaitā pults ar imobilaizeru, vai televizora pults, kas darbojas radio viļņu formātā (t. i., ar analogā formāta signālu), nebūtu jāuzskata par pirkuma objektu ar digitāliem elementiem. Savukārt automašīnas signalizācijas pults, kas ar digitāla (bināra) formāta signāla palīdzību sazinās ar automašīnas programmatūru un attiecīgi uz pults displeja norāda, ka automašīna ir drošībā, ir pirkuma objekts ar digitāliem elementiem.

1.3.4. Digitālais pakalpojums

Jaunais PTAL regulējums ievieš PTAL iepriekš **tieši neregulētu** terminu “digitālais pakalpojums”.

Tas fakts, ka PTAL tieši neregulēja digitālo pakalpojumu, nenozīmē, ka digitālo pakalpojumu nevarēja uztvert par vienu no pakalpojuma veidiem⁴², jo bija iespējams piemērot PTAL regulējumu attiecībā uz pakalpojuma sniegšanu (tiklāt, ciktāl tajā nav paredzēti izņēmumi attiecībā uz kādas patērētāju tiesību aizsardzības formas piemērošanu). Tā rezultātā digitālajam pakalpojumam varēja pirms Jaunā PTAL regulējuma (un joprojām var) piemērot PTAL 1. nodaļas 5., 6. un 32., 33. pantu. Šādu secinājumu apstiprina arī pats PTAL, nosakot, ka PTAL noteikumi, kuri regulē pakalpojuma sniegšanu, tiek piemēroti digitālajam saturam, kas netiek piegādāts (aplūkojamās normas terminoloģijā) materiālajā datu nesējā, ja patērētāju tiesību aizsardzību regulējošās speciālajās normās nav noteikts citādi.⁴³

Saskaņā ar jauno PTAL regulējumu digitālais pakalpojums tiek saprasts kā

pakalpojums, kas patērētājam dod iespēju sagatavot, apstrādāt un uzglabāt datus vai piekļūt tiem digitālā veidā, vai pakalpojums, kas ļauj kopīgot

⁴¹ Par pirkuma objekta nošķiršanu no pirkuma objekta ar digitāliem elementiem skat. iepriekšējo apakšnodaļu.

⁴² T. i., kā nematerializētu darba rezultātu (PTAL 1. panta 2. punkts).

⁴³ PTAL 4.¹ panta septītā daļa.

datus vai jebkādi citādi digitālā veidā mijiedarboties ar datiem, kurus augšupielādējis vai radījis patērētājs vai citi minētā pakalpojuma lietotāji.⁴⁴

Kā paskaidrojis ES likumdevējs, digitālais pakalpojums ļauj izveidot, apstrādāt, uzglabāt datus digitālā formā vai piekļūt tiem.⁴⁵

Piemēri

Patērētāja digitālā pirkuma direktīva pati norāda uz digitālā pakalpojuma piemēriem, kā video un audio koplietošana un citu veidu datņu mitināšana, tekstapstrāde vai spēles, ko piedāvā mākoņdatošanas vidē un sociālajos plašsaziņas līdzekļos.⁴⁶

Patērētājs izmantoja mākoņglabātuves pakalpojumu. Patērētāja mākoņglabātuvē esošie dati negaidīti no tās pazuda un vairs nebija atjaunojami. Ņemot vērā datu saturu, to pazušana radīja patērētājam zaudējumus. Šādā gadījumā patērētājs arī varētu izmantot tam ar Jauno PTAL regulējumu piešķirtos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ceļot prasību par digitāla pirkuma objekta neatbilstību līgumam⁴⁷, jo mākoņglabātuves pakalpojums ir uzskatāms par digitālo pakalpojumu.

1.4. Līguma objekta nodošanas vai sniegšanas veids

Pirkuma objekta, tostarp pirkuma objekta ar digitāliem elementiem, nodošana pakļauta vispārīgajam pirkuma regulējumam, kas paredzēts *Civillikumā*. Tāpēc pirkuma objekta ar digitāliem elementiem nodošana iespējama tajos veidos, kādos pirkuma objekta nodošanu paredz *Civillikums*, jo Jaunais PTAL regulējums šo jautājumu neregulē. Cita situācija ir digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā, uz kuriem neattiecas *Civillikumā* ietvertais vispārīgais pirkuma regulējums, bet piemērojams Jaunais PTAL regulējums.

No digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas viedokļa jānošķir dažādie to nodošanas vai sniegšanas veidi. Pati *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* uzsver, ka tās regulējums piemērojams neatkarīgi no informācijas nesēja, kas izmantots digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanai vai piekļuves nodrošināšanai digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam.⁴⁸ Starp dažādiem digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas veidiem var izšķirt nodošanu materiālā informācijas nesējā (piemēram, CD vai DVD diskā); lejupielādi, ko veic patērētāji savās ierīcēs

⁴⁴ PTAL 1. panta 8.¹ punkts.

⁴⁵ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 19. apsvērums.

⁴⁶ Turpat.

⁴⁷ Par patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļiem digitālā pakalpojuma neatbilstības līgumam gadījumā skat. šis monogrāfijas 5.2.2. apakšnodaļu tālāk.

⁴⁸ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 19. apsvērums.

(piemēram, viedtālrunī vai viedtelevizorā); straumēšanu tīmeklī; piekļuves nodrošināšanu digitālā satura uzglabāšanas iespējām vai piekļuvi sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošanai.⁴⁹

Līdz ar to Jaunais PTAL regulējums piemērojams (kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvu*) gan digitālajam saturam, kas nodots materiālajā datu nesējā, gan digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam, kas nodots vai sniegts digitālā vidē. Kā šajā saistībā norādījis Eiropas likumdevējs,

[Patērētāja digitālā pirkuma direktīva] attiecas uz digitālā satura un digitālo pakalpojumu piegādi [nodošanu vai sniegšanu šīs monogrāfijas terminoloģijā – monogrāfijas autoru piezīme], tostarp digitālā satura piegādi [nodošanu šīs monogrāfijas terminoloģijā – monogrāfijas autoru piezīme] materiālā informācijas nesējā, tādā kā DVD diski, CD, USB zibatmiņa un atmiņas karte, kā arī pašu materiālo informācijas nesēju ar noteikumu, ka materiālais informācijas nesējs tiek izmantots tikai kā digitālā satura nesējs.⁵⁰

Jāņem vērā, ka Jaunais PTAL regulējums paredz termina “**digitālā vide**” legāldefinīciju, saskaņā ar kuru digitālā vide ir

aparātūra, programmatūra un jebkurš tīkla savienojums, kuru izmanto patērētājs, lai lietotu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu vai piekļūtu tam.⁵¹

Piemēri

Pati *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* neparedz digitālās vides piemērus. Par digitālās vides piemēriem būtu uzskatāma tīmekļvietne, e-pasts utt.

1.5. Salikts līgums

Praksē var rasties situācijas, kurās tiek slēgts salikts līgums⁵², kas vienlaikus aptver vienu vai vairākus digitālā pirkuma objekta veidus. Šādi salikti līgumi nav jaunums patērētāju aizsardzības tiesībās, jo tie ir pazīstami jau no 2011. gada

⁴⁹ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 19. apsvērumus.

⁵⁰ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 13. apsvērumus.

⁵¹ PTAL 1. panta 8.² punkts.

⁵² Eiropas Komisija šādu līgumu raksturo ar terminu “jaukts mērķa līgums” (European Commission. DG Justice Guidance Document concerning Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council. Available at https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/crd_guidance_en_0.pdf [accessed 29.03.2022.]). Tomēr no Latvijas līgumtiesību viedokļa precīzāks būtu termins “salikts līgums” (skat. Balodis K. *Ievads civiltiesībās*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 184.–185. lpp.), kas arī izmantots šajā monogrāfijā.

patērētāju līgumu direktīvas, un Eiropas Komisija ir raksturojusi šīs direktīvas regulējuma piemērošanu saliktiem līgumiem.⁵³

Salikts līgums var rasties situācijā, ja ir iegādāts pirkuma objekts ar digitāliem elementiem un nepieciešama digitālā pakalpojuma sniegšana vai digitālā satura iegūšana, lai varētu šādu objektu izmantot. Piemēram, iegādāts viedtelevizors, kurš izmantojams, ja vien patērētājs piesakās uz digitālā pakalpojuma saņemšanu vai digitālā satura iegūšanu. Tāpat salikts līgums būtu situācijā, ja patērētājs iegādātos datoru un pieteiktos pie datora pārdevēja pakalpojuma saņemšanai operētājsistēmas vai citas programmas uzstādīšanai šajā datorā.

Salikta līguma neizpildes gadījumā varētu būtu problemātiski nošķirt, uz kuru līguma daļu attiecas konkrētais līguma neizpildes gadījums. Risinājumu šai situācijai paredz *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva*. Kaut Jaunais PTAL regulējums tieši šādu direktīvas normu nesatur, tomēr šis regulējums piemērojams kopsakarā ar šo direktīvu un tāpat tās normu, kas regulē salikto līgumu. Tā saskaņā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 3. panta ceturto daļu

[š]o direktīvu nepiemēro digitālajam saturam vai digitālajiem pakalpojumiem, kas ir ietverti precēs vai kam ir savstarpēja saikne ar precēm [direktīvas] 2. panta 3. punkta nozīmē un kas tiek sniegti kopā ar precēm saskaņā ar pārdošanas līgumu, kas attiecas uz minētajām precēm, neatkarīgi no tā, vai šādu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu piegādā pārdevējs vai trešā persona. Ja pastāv šaubas, vai precē ietvertā vai ar to savstarpēji saistītā digitālā satura vai ietvertā vai ar to savstarpēji saistītā digitālā pakalpojuma piegāde ir daļa no pārdošanas līguma, uzskata, ka pārdošanas līgums attiecas uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

Kā redzams no šīs direktīvas normas, ja patērētājs saņem digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu saistībā ar pirkuma objektu ar digitāliem elementiem, katram digitālajam pirkuma objektam piemērojams savs direktīvas regulējums un līdz ar to var tikt piemērotas atšķirīgas Jaunā PTAL regulējuma normas. Vienlaikus citētais direktīvas noteikums satur iztulkošanas normu, saskaņā ar kuru šaubu gadījumā priekšroka dodama līgumam, ar kuru sniegts digitālais saturs vai digitālais pakalpojums.

1.6. Izslēgtie līguma objekti

Jaunais PTAL regulējums piemērojams tiem digitālajiem pirkuma objektiem, kuri atbilst šo objektu izpratnei un nav izslēgti no šī regulējuma piemērošanas jomas. Ja pirkuma objekta ar digitāliem elementiem gadījumā šie izņēmumi attiecas uz pirkuma objektu kopumā, kas netiek aplūkots šai monogrāfijā, tad digitālā satura un digitālā pakalpojuma gadījumā izslēgto objektu veidi regulēti

⁵³ Skat. iepriekšējo atsauci.

sevišķi. Tāpēc šī monogrāfijas apakšnodaļa atsevišķi aplūko izslēgtos objektus tieši digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā.

Jaunais PTAL regulējums nav piemērojams visiem digitālā satura vai digitālā pakalpojuma veidiem, jo pastāv noteikti digitālā satura vai digitālā pakalpojuma veidi, kuri izslēgti no šī regulējuma piemērošanas jomas. Šie izņēmumi pamatojas uz *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* regulējumu, kura norāda uz tādiem digitālā pakalpojuma veidiem, kas atrodas ārpus direktīvas un līdz ar to arī Jaunā PTAL regulējuma piemērošanas jomas. Šī monogrāfija attiecas uz Jauno PTAL regulējumu saistībā ar digitālo patērētāja pirkuma objektu, tāpēc šie izņēmumi aplūkoti tiktāl, ciktāl tie attiecas uz šo objektu. Jāņem tomēr vērā, ka šiem izņēmuma gadījumiem var tikt piemērotas citas PTAL un citos normatīvajos aktos ietvertās normas, jo sevišķi PTAL I nodaļas vispārīgie noteikumi.

Vispirms jāatzīmē, ka Jaunais PTAL regulējums neaptver tādus pakalpojumus, **kas nav** digitālie pakalpojumi.⁵⁴

Piemērs

Zvērināts advokāts sagatavo atzinumu .doc formāta elektroniskā dokumentā un nosūta klientam. Šādā gadījumā zvērināts advokāts sniedzis juridisko palīdzību, sagatavojot atzinumu, taču elektroniskais dokuments, kurā ietverts atzinums, nav uzskatāms par digitālo saturu vai digitālā pakalpojuma sniegšanu.

Vienlaikus jāņem vērā, ka Jaunais PTAL regulējums neaptver **interneta piekļuves pakalpojumus**.⁵⁵ Tas nozīmē, ka līgumiem saistībā ar interneta piekļuves sniegšanu netiek piemērots Jaunais PTAL regulējums.

Piemērs

Patērētājs noslēdzis interneta piekļuves pakalpojuma līgumu, lai varētu izmantot viedtelevizora iespējas. Interneta piekļuves līgums nav uzskatāms par digitālo pakalpojumu Jaunā PTAL regulējuma skatījumā. Taču, ja patērētājs, izmantojot interneta piekļuves pakalpojumu, iegādāsies kādu programmu ar nolūku to izmantot savā televizorā vai viedtālrunī, šī programma tiks uzverta par digitālo saturu.

Tāpat no Jaunā PTAL regulējuma ir izslēgti **elektronisko sakaru pakalpojumi**.⁵⁶ Tomēr ne visi līgumi, kuru priekšmets saistīts ar elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanu, uzreiz uzskatāmi par izslēgtiem no Jaunā PTAL regulējuma piemērošanas jomas. Pakalpojumi, kas tiek uzskatīti par

⁵⁴ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 1. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta piektās daļas a) punktu.

⁵⁵ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 19. apsvēruma pēdējais teikums.

⁵⁶ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 2. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta piektās daļas b) apakšpunktu.

“numurneatkarīgiem starppersonu sakaru pakalpojumiem”, ir uzskatāmi par digitāliem pakalpojumiem, kuriem piemērojams Jaunais PTAL regulējums.⁵⁷

Piemērs

Tiesību literatūrā ir norādīts, ka par šādiem pakalpojumiem uzskatāmi mobilie bezvadu sakari (“IP”), telefonsakaru pakalpojumi vai tīmekļa e-pasta pakalpojumi.⁵⁸

Tāpat Jaunais PTAL regulējums nav piemērojams digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam, ko sniedz plašai sabiedrībai mākslinieciska izpildījuma vai cita veida **pasākuma laikā**, piemēram, kā digitālu kinematogrāfisko projekciju vai audiovizuālu teatrālu priekšnesumu.⁵⁹ Tomēr, kā paredz pati *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva*, šis izņēmums neattiecas uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu plašai sabiedrībai, ko sniedz ar signāla pārraides starpniecību, kā, piemēram, digitālās televīzijas pakalpojumi.⁶⁰

Piemērs

Patērētājs iegādājas viedtelevizoru, lai varētu tajā izmantot digitālo televīziju. Patērētājs noslēdz līgumu par digitālās televīzijas pakalpojuma saņemšanu, kas uztverams par digitālo pakalpojumu. Līdzīgi var teikt par pakalpojumu saistībā ar audiovizuālo darbu, piemēram, filmu vai multfilmu, translācijas platformas piekļuves pakalpojumu (piemēram, *Netflix*), kas arī uztverams par digitālo pakalpojumu.

Tāpat līgumi par tādu programnodrošinājuma un lietojumprogrammu nodošanu, kuri saistīti ar **veselību**, tiek izslēgti no Jaunā PTAL regulējuma piemērošanas jomas tikai gadījumos, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir medicīnas ierīce un tās izmantošanu ir nozīmējis kompetentais veselības nozares pārstāvis.⁶¹

Piemērs

Pašā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā* norādīts, ka tā (un līdz ar to Jaunais PTAL regulējums) aptver digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, kas ir medicīniska ierīce, piemēram, veselības lietotnes, kuras

⁵⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 28. apsvērumus.

⁵⁸ Staudenmayer D. Commentary on Article 3, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, pp. 80–81.

⁵⁹ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 7. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 31. apsvēruma 1. teikumu un 3. panta piektās daļas g) apakšpunktu.

⁶⁰ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 31. apsvērumus.

⁶¹ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 3. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta piektās daļas c) apakšpunktu.

patērētājs var iegūt arī tad, ja viņam to nav izrakstījis vai izsniedzis veselības nozares darbinieks.⁶²

Kā norādīts iepriekš šīs monogrāfijas 1.2. apakšnodaļā un analizēts tālāk monogrāfijas 3.2. apakšnodaļā, patērētāja dati var būt par atlīdzības veidu. Tomēr datu vākšana nav pakļauta Jaunajam PTAL regulējumam noteiktos gadījumos. Proti, PTAL 2.¹ panta ceturrtā daļa satur izņēmumu, kad tā nav attiecināma, konkrēti: ja patērētāja sniegtos personas datus pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apstrādā, tikai lai nodotu digitālo saturu vai sniegtu digitālo pakalpojumu saskaņā ar šo likumu vai lai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs varētu izpildīt tam normatīvajos aktos noteiktās prasības un ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs minētos datus neapstrādā nekādos citos nolūkos. Kā redzams no šīs normas, to piemēro gadījumos, kad pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam nepieciešams vienīgi izpildīt juridiskās prasības, kuras attiecas uz pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju.⁶³

Likumprojekta anotācijas piemērs

Šādas situācijas var būt gadījumi, kad patērētāja reģistrēšanās drošības un identificēšanas nolūkos ir prasīta piemērojams tiesību aktos. Vai arī pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs vāc tikai metadatus, piemēram, informāciju par patērētāja ierīci vai pārlūkošanas vēsturi, izņemot, ja šādu situāciju uzskata par līgumu. Tas nebūtu jāpiemēro arī situācijās, kad patērētājs, kas nav noslēdzis līgumu ar pārdevēju vai pakalpojumu sniedzēju, ir pakļauts reklāmām tikai un vienīgi, lai piekļūtu digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam.

Piemērs

Patērētājs apmeklē masu informācijas līdzekļa tīmekļvietni, lai iepazītos ar ikdienas ziņām. Šajā tīmekļvietnē patērētājs saskaras ar reklāmām, kuras īslaicīgi (līdz 10 sekundēm) pirms konkrētās ziņas demonstrēšanas aizklāj patērētāja datorekrānu. Šo reklāmu demonstrēšana nav uzskatāma par digitālo pakalpojumu, jo tās ļauj patērētājam bez maksas lasīt tīmekļvietnē izvietotās ziņas.

EST piemērs

Šobrīd praksē, arī Latvijā, bieži sastopami gadījumi saistībā ar elektroniskā pasta pakalpojumu piedāvāšanu apmaiņā pret patērētāja datiem, to skaitā patērētāja piekrišanu saņemt reklāmas piedāvājumus. Proti, ja patērētājs dod piekrišanu saņemt reklāmas sludinājumus, preti

⁶² Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 29. apsvērumus.

⁶³ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

tiek saņemta iespēja lietot bezmaksas elektronisko ziņojumapmaiņas pakalpojumu.⁶⁴

Tāpat, kaut Jaunais PTAL regulējums aptver digitālā satura izstrādi (tostarp īpaši pielāgotu konkrētām patērētāja prasībām vai elektronisku datņu piegādei, kas nepieciešama lietu izgatavošanai 3D drukas kontekstā), tomēr **objekti**, kuri **izgatavoti**, izmantojot 3D drukas tehnoloģiju, nav uzskatāmi nedz par digitālo saturu, nedz digitālo pakalpojumu.⁶⁵

Piemērs

Objekts, kas tiek radīts ar 3D printera palīdzību, kaut arī radīts pēc patērētāja pasūtījuma, nebūs pirkuma objekts ar digitālo elementu. Šis piemērs pamatojas uz apsvērumu, ka 3D printeris ir vienīgi jauna tehnoloģija, kā radīt ķermenisku lietu, taču pats objekts, kas ar šo tehnoloģijas palīdzību tiek radīts, nesatur digitālo elementu, neskatoties uz to, ka 3D printera tehnoloģija balstās uz digitālo elementu.

Ārpus Jaunā PTAL regulējuma ir **profesionāli** pakalpojumi, pat ja tie sniegti digitālā vidē.⁶⁶

Piemēri

Patērētāja digitālā pirkuma direktīva tieši norāda uz tulkošanas, arhitektūras un juridiskiem pakalpojumiem.⁶⁷

Par digitālajiem pakalpojumiem nebūtu jāuzskata dažādu profesionāļu konsultācijas tiešsaistē, tiešsaistes sporta vai apmācību nodarbības līdz brīdim, kamēr šie profesionālie pakalpojumi ir līguma galvenais priekšmets. Šādos gadījumos digitālie rīki tiek izmantoti, lai šos pakalpojumus sniegtu. Turpretī lietotne ar sporta nodarbību video, kuriem patērētājs var jebkurā laikā piekļūt, lai izvēlētos sev interesējošo treniņu programmu, pielāgot to savām vajadzībām u. tml., būs atzīstama par digitālo saturu, jo šī līguma mērķis ir tieši digitālā satura nodošana.

Lai gan uz atsevišķām publisko tiesību juridisko personu veiktām privāttiesiska rakstura darbībām Jaunais PTAL regulējums var attiekties, uz ko norāda "tirgotāja" un "pārdevēja" definīcijas, tomēr ārpus Jaunā PTAL regulējuma ir arī **publiskie pakalpojumi**.⁶⁸ *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* publisko

⁶⁴ EST lieta C-102/20 *StWL Städtische Werke Lauf a.d. Pegnitz GmbH v eprimo GmbH*, ECLI:EU:C:2021:954.

⁶⁵ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 26. apsvērumus.

⁶⁶ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 27. apsvēruma pirmais teikums.

⁶⁷ Turpat.

⁶⁸ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 8. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta piektās daļas h) apakšpunktu.

pakalpojumu piemēru vidū norāda uz sociālā nodrošinājuma pakalpojumiem un pakalpojumiem saistībā ar publiskiem reģistriem un notariāliem aktiem.⁶⁹

Piemēri

Patērētājam tiešsaistē pieejama bezmaksas tulkošanas platforma no latviešu valodas uz angļu valodu un otrādi. Šajā platformā sniegtais pakalpojums nav uzskatāms par digitālo pakalpojumu.

Patērētājs pieslēdzas tīmekļvietnei *latvija.lv*, lai iegūtu dažādus pakalpojumus. Tā kā šie pakalpojumi ietilpst publisko tiesību jomā, tie nav uzskatāmi par digitālajiem pakalpojumiem.

Tāpat no Jaunās PTAL regulējuma jomas ir izslēgti finanšu pakalpojumi, kas saistīti ar digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.⁷⁰ Jaunais PTAL regulējums arī neaptver azartspēles.⁷¹ Tomēr, kā norādīts iepriekš, šāda veida pakalpojumus var regulēt citas patērētāju aizsardzības tiesību normas, piemēram, ja finanšu pakalpojums sniegts ar distances saziņas līdzekļa palīdzību, piemērojams regulējums saistībā ar distances līgumu par finanšu pakalpojuma sniegšanu.

Piemēri

Patērētājs piedalās tiešsaistes derību platformā, piedaloties derībās par sporta spēļu rezultātiem. Šādas derības ir viens no azartspēles veidiem un tāpēc nav uztveramas par digitālo pakalpojumu.

Patērētājs piesakās kredītam kredīta devēja kredītešanas platformā. Kredīta izsniegšana kvalificējama kā finanšu pakalpojums, līdz ar to šajā gadījumā nav konstatējams digitālais pakalpojums saistībā ar piekļuvi platformai vai kredīta izsniegšanu tiešsaistē.

Jaunais PTAL regulējums arī neattiecas uz bezmaksas un atklātā pirmkoda programmatūru ar nosacījumu, ka tā netiek nodota vai sniegta pret cenas samaksu un ka patērētāja personas dati tiek izmantoti tikai nolūkā uzlabot programmatūras drošumu, saderību vai sadarbību.⁷²

Piemērs

Par bezmaksas un atklātā pirmkoda programmatūru, kas atbilst aplūkotojam izņēmumam, būtu uzskatāma operētājsistēma *Linux* un biroja lietotņu pakotne *OpenOffice.org*.

⁶⁹ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 27. apsvēruma otrais un trešais teikums.

⁷⁰ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 5. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 30. apsvērumu un 3. panta piektās daļas e) apakšpunktu.

⁷¹ PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 4. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta piektās daļas d) apakšpunktu.

⁷² PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļas 6. punkts kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 32. apsvērumu un 3. panta piektās daļas f) apakšpunktu.

1.7. Jauno terminu legāļdefinīcijas Jaunajā PTAL regulējumā

Ar Jauno PTAL regulējumu ieviestas vairāku jaunu terminu legāļdefinīcijas, kuras līdz šim Latvijas patērētāju aizsardzības tiesībās bijušas svešas.⁷³ Šie termini un to legāļdefinīcijas ir nostiprinātas PTAL 1. panta 14.–18. punktā. Kā tas redzams no tālākā šīs apakšnodaļas satura, šie termini pamatā attiecas uz subjektīviem vai objektīviem atbilstības līgumam pamatiem.

PTAL likuma 1. panta 14. punkts paredz termina “**saderība**” legāļdefinīciju, kura ir šāda:

preču, digitālā satura vai digitālā pakalpojuma spēja funkcionēt ar aparatūru vai programmatūru, ar kuru parasti izmanto tāda paša veida preces, digitālo saturu vai digitālos pakalpojumus, bez nepieciešamības šīs preces, digitālo saturu, digitālos pakalpojumus, aparatūru vai programmatūru pārveidot.

Atbilstoši šai legāļdefinīcijai terminu “saderība” varētu raksturot kā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma spēju darboties ar aparatūru (datoriem, telefoniem, viedpulksteņiem utt.) vai programmatūru (operētājsistēmu, foto apstrādes programmatūru u. c.) bez nepieciešamības šo aprīkojumu vai programmatūru īpaši pielāgot. Vienlaikus, lai gan tas tiešā veidā neizriet no analizējamās tiesību normas, no termina “saderība” legāļdefinīcijas nebūtu izslēdzami gadījumi, kuros digitālā pakalpojuma vai digitālā satura pilnvērtīgai īstenošanai būtu veicamas iestatījumu izmaiņas datorā vai tā operētājsistēmā. Digitālā satura pārdevējs vai digitālā pakalpojuma sniedzējs var nebūt spējīgs paredzēt katru iestatījumu un katru uzlabojumu, kuru ir īstenojis, piemēram, datora vai viedtālruna īpašnieks. Tādēļ gadījumus, kad digitālā satura vai digitālā pakalpojuma pilnvērtīgai darbībai ir nepieciešams mainīt datora iestatījumus vai iestatīt datoram “rūpnīcas stāvokli”, nebūtu pamats uzlūkot kā saderības prasību neievērošanu.

Piemēri

Datorspēle būtu uzskatāma par saderīgu ar datoru un datorā esošo operētājsistēmu, ja datorspēles funkcionēšanai nav nepieciešams veikt datora komponentu maiņu.

Video failu atskaņošanas programma būtu uzskatāma par saderīgu ar viedtālruni pat tad, ja viedtālruna iestatījumos būtu nepieciešams mainīt displeja iestatījumus atbilstoši tiem, kādi būtu viedtālrunim rūpnīcas stāvokļa formātā.

⁷³ Tomēr tas nenozīmē, ka šie termini bija sveši Latvijas tiesību sistēmai, kā tas ir termina “sadarbspēja” gadījumā, kas regulēts Autortiesību likumā saistībā ar datorprogrammas sadarbspējas nodrošināšanu (Autortiesību likuma 19. panta pirmās daļas 11. punkts un 30. pants).

Līdztekus saderībai PTAL 1. panta 16. punktā ir iestrādāta termina “**sadarbspēja**” legāļdefinīcija, kura regulēta šādi:

preču, digitālā satura vai digitālā pakalpojuma spēja darboties ar aparatūru vai programmatūru, kas atšķiras no tās, ar kuru parasti izmanto tāda paša veida preces, digitālo saturu vai digitālos pakalpojumus.

Kā redzams no šī termina legāļdefinīcijas, sadarbspēja attiecas uz to, vai un kādā mērā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums spēj darboties ar aparatūru vai programmatūru, kas atšķiras no tām, ar kurām parasti izmanto tāda paša veida digitālo saturu vai digitālos pakalpojumus.⁷⁴ Kā redzams no aplūkojamās termina legāļdefinīcijas, termins “sadarbspēja” ir radniecīgs iepriekš aplūkotajam terminam “saderība”. Tomēr abi šie termini ir nošķirami atkarībā no tā, vai digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir paredzēti funkcionēšanai konkrētajā aparatūrā vai ar konkrēto programmatūru (saderība), vai arī šis digitālais saturs vai digitālais pakalpojums šādai funkcionēšanai nav paredzēts, tomēr ir iespējams to nodrošināt (sadarbspēja).

Piemērs

Fotoattēlu apstrādes programma, kas paredzēta *Apple* datoriem, kuri operē uz *IOS* operētājsistēmas pamata, ja tā strādā pilnvērtīgi, būtu uzskatāma par saderīgu ar *Apple* datoriem un *IOS* operētājsistēmu. Bet, ja šī programma, lai gan nav tam tieši paredzēta, tomēr spēj funkcionēt arī *Windows* operētājsistēmā, tad būtu uzskatāms, ka tā ir sadarbspējīga ar *Windows* operētājsistēmu.

Tomēr nevar izslēgt, ka praksē var rasties grūtības abu terminu – “saderība” un “sadarbspēja” – nošķiršanā. Šāda situācija var rasties, attiecinot minētos terminus uz kādu konkrētu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, jo par abu terminu nošķiršanas kritēriju kalpo apstākļi, vai konkrētais digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiek “parasti izmantots” ar šo programmatūru vai aparatūru.⁷⁵ Piemēram, būtu visnotaļ problemātiski noteikt, vai DVD diskam, kas satur multfilmu, būtu jābūt saderīgam ar spēļu konsolēm, kurās arī ir iespējama dažādu disku atskaņošana, vai tomēr iespēja atskaņot DVD disku dažās spēļu konsolēs ir uzskatāma vien par tā sadarbspēju ar konkrētajām konsolēm (aparatūru).

Jāņem arī vērā, ka saderība atbilstoši PTAL 16.² panta pirmās daļas 6. punktam ir uzskatāma par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma objektīvās atbilstības līgumam pamatu, iepretim sadarbspējai, kas atbilstoši PTAL 16.² panta pirmās daļas 1. punktam ir subjektīvais atbilstības līgumam pamats.

⁷⁴ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 43. apsvērums.

⁷⁵ Sénéchal J. Commentary on Article 2, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 55.

Šāda situācija nozīmē, ka persona var paļauties uz sadarbības esību tikai tad, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir tieši uz to norādījis.

Piemērs

Patērētājs kādā tērzētavā vai ziņu tīmekļvietnē ir izlasījis, ka viedtālruna lietotne, kas ir paredzēta “gudro” kafijas aparātu kontrolēšanai, ir savienojama ar tās mājās esošo “gudro” tējas aparātu. Lejupielādējot attiecīgo lietotni, patērētājs konstatē, ka šāda savienojamība nepastāv. Šādā gadījumā patērētājs nevarēs atsaukties uz nepieciešamību nodrošināt digitālā satura atbilstību līgumam, jo šai lietotnei nevajadzētu būt *saderīgai* ar konkrēto “gudro” tējas aparātu. Ja vien pārdevējs nebija tieši norādījis uz šādu iespēju, patērētājs nevarēs atsaukties uz apstākli, ka bija jāpastāv *sadarbībai*.

Tāpat PTAL 1. pants ir papildināts ar jaunu 15. punktu, kas ietver termina “**funkcionalitāte**” legāldefinīciju, atbilstoši kurai funkcionalitāte ir

preču, digitālā satura vai digitālā pakalpojuma spēja pildīt savas funkcijas, ņemot vērā mērķi, kādam tās paredzētas.

Kā redzams no šī termina legāldefinīcijas formulējuma, apskatāmā termina legāldefinīcija ir izstrādāta pietiekami vispārīgā formā. Nedz PTAL, nedz arī *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā* esošās tiesību normas nesniedz detalizētāku minētā termina skaidrojumu. Vienlaikus gan norādāms, ka *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā* ir sastopamas vispārīgas norādes, nosakot to, ka

[f]unkcionalitātes jēdziens būtu jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz veidiem, kuros digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu var izmantot. Piemēram, jebkādu tehnisko ierobežojumu esamība vai neesamība, piemēram, aizsardzība, izmantojot digitālo tiesību pārvaldību vai reģionālo kodējumu, varētu ietekmēt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma spēju pildīt visas savas funkcijas, ņemot vērā tā nolūku [mērķi – monogrāfijas autoru piezīme].⁷⁶

Tātad katra digitālā satura vai digitālā pakalpojuma funkcionalitāte ir atkarīga no vispārīgi pieņemtā konkrētā objekta izlietošanas mērķa. Citiem vārdiem sakot, digitālā satura vai digitālā pakalpojuma funkcijas ir tieši pakārtotas konkrētā mērķa sasniegšanai. Vienlaikus gan šajā ziņā norādāms, ka atbilstoši PTAL 16.² panta pirmās daļas 2. punktam arī pats digitālā satura pārdevējs vai digitālā pakalpojuma sniedzējs var piedēvēt objektam kādu konkrētu funkciju, un šādā gadījumā, lai noteiktu, vai konkrētais objekts izpilda funkcionalitātes prasību, vienlaikus būtu vērtējams, vai ir konstatējamas arī pārdevēja tieši piedēvētās īpašības. No šāda viedokļa funkcionalitāte var tikt uzlūkota gan kā

⁷⁶ Skat. *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 43. apsvērumu.

objektīvais,⁷⁷ gan arī kā subjektīvais⁷⁸ atbilstības līgumam pamats atkarībā no konkrētās situācijas apstākļiem.

Piemēri

Viedtālrunis neizpilda funkcionalitātes prasību, ja tam nav skaļruņa vai mikroфона, jo šāds viedtālrunis nesniedz mērķi, kādam viedtālrunis ir paredzēts, proti, dzirdēt sarunas partneri un to, ka arī viņa vai viņas teikto dzird sarunas partneris.

Ja pārdevējs ir tieši apsolījis, ka konkrētā programma pieļauj ne vien zīmēšanu planšetē, bet arī attēlu krāsošanu, šādā gadījumā attēlu krāsošanas funkcijas neesamība nozīmētu funkcionalitātes prasības neizpildīšanu, jo nepastāv tieši pārdevēja norādītā funkcija.

Tiesību literatūrā tiek pausts viedoklis, ka zināmos apstākļos problemātiska varētu būt digitālā satura un pirkuma objekta ar digitāliem elementiem funkciju nošķiršana.⁷⁹ Nošķiršana starp to, vai konkrētai funkcijai vajadzētu piemist digitālajam saturam vai arī pirkuma objektam ar digitālā satura elementiem, būtu lielā mērā atkarīga no tā, cik tāl šīs funkcijas īstenošana ir iespējama patstāvīgi. Proti, šajā situācijā būtu vērtējams, kura objekta piemērošanas jomā atrodas konkrētās funkcijas izpilde un vai pirkuma objekts ar digitāliem elementiem varētu īstenot savu funkciju, ja tajā tieši nebūtu integrēts digitālais saturs. Piemēram, *WhatsApp* platformas funkcija būtu nodrošināt vēstules nosūtīšanu, savukārt *Apple* tālruņa funkcija būtu pašas *WhatsApp* lietotnes lejupielāde.

Bez terminiem, kas pārņemti no *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* un attiecas uz digitālo pirkuma objektu, ar Jauno PTAL regulējumu ir ieviesti arī 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas regulējumā definētie termini.⁸⁰ Viens no šiem terminiem ir termins “**ilgizturība**”, kas tiek skaidrots kā “preču spēja saglabāt vajadzīgās funkcijas un izpildījumu normālas lietošanas laikā”.⁸¹

Varētu radīt grūtības šajā termina legāldefinīcijā ietvertā formulējuma “normālas lietošanas laiks” izpratne. Tā kā minētais termins ir autonomas ES tiesību sistēmā, tas nevar tikt precizēts vai sašaurināts PTAL ietvertajā regulējumā. Ņemot vērā šos apstākļus un iepazīstoties ar Likumprojekta anotāciju, jāsecina, ka tajā ietvertais skaidrojums par formulējumu “normālas lietošanas laiks” atkārtoti 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas apsvērumos teikto.⁸² Proti, Likumprojekta anotācijā norādīts, ka

⁷⁷ PTAL 16.² panta pirmās daļas 6. punkts.

⁷⁸ PTAL 16.² panta pirmās daļas 1. punkts.

⁷⁹ Sénéchal J. Commentary on Article 2, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 54.

⁸⁰ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 2. panta 13. punkts.

⁸¹ PTAL 1. panta 17. punkts.

⁸² 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 32. apsvērumus.

“[I]ai preces būtu atbilstīgas, tām vajadzētu piemist ilgzināšanai, kāda parasti piemīt tāda paša veida precēm un kādu patērētājs var pamatoti sagaidīt, ņemot vērā konkrēto preču veidu. Ņemot vērā, ka šā brīža regulējums paredz divu gadu prasījumu tiesību termiņu, tas nozīmē, ka patērētājs sagaida, ka preces būs atbilstošas vismaz šo noteikto termiņu.”⁸³

Kā izriet no Likumprojekta anotācijā sniegtā pamatojuma, ilgzināšanai kā iegādātā pirkuma objekta ar digitāliem elementiem īpašībai vajadzētu saglabāties vismaz divus gadus. Vienlaikus, ņemot vērā šī digitālā pirkuma objekta veida īpatnības, varētu būt pārmērīgi apgalvot, ka jebkura šāda objekta ilgtspējai būtu jāaprobežojas vienīgi ar divu gadu termiņu. Šāds apsvērums saistīts ar to, ka noteiktos apstākļos varētu būt sagaidāms, ka konkrētais pirkuma objekts (lieta) savas īpašības spēš saglabāt arī ilgāk. Kā šajā saistībā norādījis ES likumdevējs, katrā gadījumā ir izvērtējams pirkuma objekta veids, nepieciešamība pēc tā regulārām pārbaudēm, apkopšanas u. c.⁸⁴ Tāpēc, visticamāk, tieši nespēja noteikt konkrētas vadlīnijas, kas būtu attiecināmas uz visa veida pirkuma objektiem, tostarp pirkuma objektiem ar digitāliem elementiem, kalpoja par pamatu tam, lai ES likumdevējs izšķirtos par labu vispārīga formulējuma “normāls lietošanas laiks” lietošanai. Vienlaikus apskatāmā termina legaldefinīcija liecina par to, ka ilgzināšana ir pirkuma objekta īpašība, kuras veicināšana ir īpaši svarīga Eiropas Savienībā.⁸⁵ Tāpēc ilgzināšana šaubu gadījumā būtu tulkojama par labu garākam tā ilgumam, vērtējot konkrēto gadījumu individuāli un salīdzinot iegādāto pirkuma objektu ar citiem līdzīga veida pirkuma objektiem un to parasti sagaidāmo ilgzināšanas laiku.

Piemērs

Ja patērētājs ir iegādājies viedpulkstēni, kas tiek reklamēts kā īpaši izturīgs, nenolietojams un ar bateriju, kura var izturēt ievērojami vairāk uzlādes ciklu nekā vidusmēra viedpulkstēnis, varētu uzskatīt, ka ilgzināšana ir nepilnīga, ja reklamētais viedpulkstēnis dabiska nolietojuma rezultātā pārstatu darboties pēc diviem gadiem un viena mēneša. Šāds secinājums pamatojas ar apsvērumu, ka parasti viedpulkstēņu ilgzināšanai ir jābūt ilgākai.

Visbeidzot, lai skaidrotu gadījumus, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums var būt neatbilstošs līgumam, PTAL 1. panta 18. punkts satur jaunu terminu “**integrēšana**”, nosakot, ka integrēšana ir

digitālā satura vai digitālā pakalpojuma sasaistīšana ar patērētāja digitālās vides komponentiem un iekļaušana tajos, lai digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu izmantotu atbilstoši šā likuma prasībām.

⁸³ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

⁸⁴ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 32. apsvērums.

⁸⁵ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 48. apsvērums.

Šī termina legāldefinīcijā ietvertais termins “digitālā vide” skaidrots iepriekš⁸⁶. Tomēr šajā saistībā var atgādināt, ka digitālā vide pēc būtības ir viss tas, ko patērētājs izmanto, lai rīkotos ar (izmantotu) digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Tādējādi integrēšana ir visu to darbību kopums, kuras nepieciešams veikt, lai digitālais saturs vai digitālais pakalpojums kļūtu izmantojams.

Nedz PTAL, nedz arī kāds cits likums nenoteic to, kura subjekta – patērētāja vai arī saimnieciskās darbības veicēja – pienākums ir nodrošināt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma integrēšanu. Katrā konkrētā gadījumā līdzēji var brīvi par to vienoties. Jāteic, ka reālajā dzīvē dominē situācijas, kurās tieši patērētājs ir tas līdzējs, kurš īsteno digitālā satura vai digitālā pakalpojuma integrēšanu. Šis apsvērums ir saprotams, jo, ja vien digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav īpaši individualizēts, lielākajā daļā gadījumu pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nebūs objektīvi spējīgs nodrošināt katra digitālā satura vai digitālā pakalpojuma integrēšanu patērētāja digitālajā vidē. Šāda situācija kļūst īpaši acīmredzama, ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums attiecas uz kādu populāru lietotni, piemēram, *Facebook* vai *Spotify*.

Piemēri

Par digitālā satura integrēšanu varētu uzlūkot gadījumu, kad patērētājs iegādājas datoru un šajā datorā mēģina patstāvīgi integrēt *Windows* operētājsistēmu.

Pretvīrusu programmatūras atjaunināšana (ja datorā tā ir pastāvējusi iepriekš) nebūtu uzskatāma par integrēšanu, jo pretvīrusa programmatūra jau ir sasaistīta ar patērētāja digitālo vidi – datoru. Vienlaikus gadījumā, ja pretvīrusa programmatūras atjaunināšana ir viens no soļiem šīs programmatūras integrēšanā, varētu uzskatīt, ka atjaunināšana veido daļu no integrēšanas procesa, kas turpinās līdz brīdim, kamēr patērētājam ir nodrošināta reāla iespēja attiecīgo programmatūru lietot.

⁸⁶ Skat. šīs monogrāfijas 1.4. apakšnodaļu.

2. LĪDZĒJI

Līgumā, kura priekšmets saistīts ar digitālā pirkuma objektu, ir nozīmīgi tiesībsubjektības jautājumi, kas tieši (no līguma noslēgšanas un izpildes viedokļa) vai netieši (no civiltiesiskās atbildības viedokļa) saistīti ar līdzējiem šajā līgumā. Jāatgādina, ka priekšnoteikums Jaunā PTAL regulējuma piemērošanai saistībā ar digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu saistīts ar B2C (*business-to-consumer* – angļu val.) jeb saimnieciskās darbības veicēja un patērētāja civiltiesiskās attiecības esamību. Šī civiltiesiskā attiecība pastāv starp patērētāju un saimnieciskās darbības veicēju saistībā ar pirkumu (šajā gadījumā – pirkuma objektu ar digitāliem elementiem vai digitālo saturu) vai pakalpojuma (šajā gadījumā – digitālā pakalpojuma) sniegšanu. Līdzēju jautājumā tomēr ir zināmas īpatnības no Jaunā PTAL regulējuma piemērošanas jomas atkarībā no digitālā pirkuma objekta veida.

Piemērs

Divu patērētāju starpā noslēgts līgums, saskaņā ar kuru viens pārdod otram kompaktdisku, kurš satur videospēli. Tā kā abi līdzēji ir patērētāji, noslēgtais līgums neietilpst B2C civiltiesiskās attiecības modelī un tāpēc nav pakļauts PTAL regulējumam, tostarp Jaunajam PTAL regulējumam.

2.1. Līgums par pirkuma objektu ar digitāliem elementiem

Pirkuma objektā ar digitāliem elementiem līdzēji ir tie paši kas patērētāja pirkumā vispār. Tādējādi šī digitālā pirkuma objekta gadījumā var konstatēt patērētāju, no vienas puses, un pārdevēju, no otras puses. Abi šie termini (patērētājs un pārdevējs) ir definēti PTAL 1. pantā, un to izpratne neatšķiras no tās, kāda izmantojama patērētāja pirkumā vispār, tostarp PTAL III (atbilstība līgumam) vai VII (patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļi jeb “prasījumi” šīs nodaļas nosaukuma terminoloģijā) nodaļā.

2.2. Līgums par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu

Līguma, kura objekts ir digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, gadījumā līdzēju īpatnības attiecas uz saimnieciskās darbības veicēju, kas nodod digitālo saturu vai sniedz digitālo pakalpojumu patērētājam. *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* paredz terminu “tirgotājs”, kas ir neitrāls termins un vienlaikus

attiecas uz šiem abiem patērētāja digitālā pirkuma objektiem, t. i., digitālo saturu un digitālo pakalpojumu. Termina “tirgotājs” legāļdefinīcija ietverta pašā direktīvā, kura nosaka:

“tirgotājs” ir jebkura fiziska vai jebkura privāta vai publiska juridiska persona, kura saistībā ar līgumiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas – tostarp ar jebkuras citas personas, kas darbojas minētās fiziskās vai juridiskās personas vārdā vai uzdevumā, starpniecību –, nolūkā, kas ir saistīts ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju.⁸⁷

Tomēr no Latvijas līgumtiesību viedokļa apskatāmais termins ir neprecīzs, jo pirkuma līguma regulējums šādu terminu nepazīst, tā vietā lietots termins “pārdevējs”, kā redzams no pirkuma līguma legāļdefinīcijas.⁸⁸ Tāpēc no šāda viedokļa pamatoti Jaunais PTAL regulējums lieto no minētās direktīvas atšķirīgus terminus, proti, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs. Acīmredzami, ka šajā formulējumā termins “pārdevējs” attiecas uz digitālā satura kā atsevišķa digitālā pirkuma objekta pirkumu, savukārt termins “pakalpojuma sniedzējs” – uz digitālā pakalpojuma sniegšanu. Abi šie termini piemērojami kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā* lietoto terminu “tirgotājs”. Tāpēc, ja tiek veidota atsauce uz šo direktīvu, izmantojams termins “tirgotājs”, nevis pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, kā tas ir PTAL gadījumā.

Piemērs

Patērētājs iegādājas operētājsistēmu *Windows*, kurā tas lejupielādē *Google Drive* datu krātuvi. Šādā gadījumā, apzīmējot personu, no kuras tika iegādāta operētājsistēma, būtu lietojams termins “pārdevējs”, savukārt apzīmējot personu, kas nodrošina datu krātuvi, būtu lietojams termins “digitālā pakalpojuma sniedzējs”. Abas minētās personas kopā būtu apzīmējamas ar terminu “tirgotājs”.

2.3. Trešā persona

Atsevišķi vērtējams ir jautājums par trešo personu, pret kuru var vērsties pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs saistībā ar digitālo pirkuma objektu, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apmierinājis patērētāja prasījumu par šī objekta neatbilstību līgumam atbilstoši PTAL VII nodaļai. Šāda veida atbildības jautājumu regulē PTAL 33. pants (kurā sākotnēji pārņemts 1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas 4. pants). Šis pants tika grozīts, lai pārņemtu 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu normas: 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 18. pantu un *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 20. pantu.

⁸⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 2. panta 5. punkts.

⁸⁸ Civillikuma 2002. pants.

Pēc grozījumu izdarīšanas PTAL 33. pantā šis pants kopumā kļuva vienlīdz attiecināms arī uz gadījumiem, kad ar patērētāju noslēgtā līguma objekts ir digitālais saturs vai digitālais pakalpojums. Tādēļ gadījumā, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir bijis neatbilstošs līgumam un radījis pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildības pienākumu patērētāja priekšā, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, kuram radušies zaudējumi saistībā ar šādu patērētāja prasījuma apmierināšanu, var vērsties ar regresa prasījumu pret personu, no kuras iegādāts konkrētais pirkuma objekts vai materiāli.

PTAL 33. panta otrās daļas kontekstā nepieciešams skaidrot, ka minētajā tiesību normā ietvertā norāde “persona, no kuras iegādāta prece vai materiāli” sevī ietver arī ražotāju. Šajā ziņā gan jānorāda, ka ražotājs darījumu ķēdē regresa prasījuma īstenošanas ietvaros pirmšķietami varētu pastāvēt vien gadījumos, kad tiek pārdots pirkuma objekts ar digitāliem elementiem. Ja līguma objekts ir digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, būtu pamats runāt vien par pārdevējiem darījumu ķēdē, jo saskaņā ar šī brīža termina “ražotājs” legāldefinīciju ražotājs ir persona, kas savā saimnieciskajā darbībā “izgatavo vai atjauno precī”, kas neatteicas uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.⁸⁹ Vienlaikus zaudējumu atlīdzības prasījuma neiespējamība atbilstoši PTAL neizslēdz *Civillikuma* Saistību tiesību daļas normu piemērošanu par zaudējumu atlīdzības pienākumu.

Piemērs

Pārdevējs pārdeva un vienlaikus uzstādīja patērētājam datora operētājsistēmu. Operētājsistēmas programmatūras trūkumu rezultātā patērētāja datora komponentes neatgriezīsiski sadega, tādējādi nodarot kaitējumu patērētājam. Savukārt patērētājs vērsās pie pārdevēja ar prasījumu atlīdzināt kaitējumu, ko pārdevējs arī izpildīja. Ņemot vērā apstākli, ka pārdevējs ir atlīdzinājis kaitējumu patērētājam, bet viņš nebija attiecīgās operētājsistēmas “sākotnējais pārdevējs” (operētājsistēmas izstrādātājs), pārdevējs var īstenot uz likuma pamata iegūto regresa prasījuma tiesību un vērsties ar prasījumu pret “sākotnējo pārdevēju” (operētājsistēmas izstrādātāju).

Papildus jānorāda, ka līdzīgi jauno 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu pārņemšanas gaitā pielāgota arī PTAL 33. panta trešā daļa. Šī norma nosaka, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav atbrīvoti no tiešas atbildības pret patērētāju gadījumā, ja tie nodod digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu trūkumu novēršanai trešajai personai.

Piemērs

Vietējais internetveikals nebūs atbrīvots no tiešas atbildības pret patērētāju gadījumā, ja viņš patērētājam pārdoto *Windows 10* operētājsistēmu nodod trūkumu novēršanai tās izstrādātājam – *Microsoft Corporation*.

⁸⁹ PTAL 1. panta 7. punkts.

3. LĪGUMA SATURS

3.1. Līguma objekts

Līguma objekts ir pirkuma līguma vai digitālā pakalpojuma sniegšanas līguma būtiskā sastāvdaļa.⁹⁰ No digitālā pirkuma objekta viedokļa pirkuma objekts būtu pirkuma objekts ar digitāliem elementiem vai digitālais saturs. Savukārt digitālā pakalpojuma sniegšanas līgumā digitālais pakalpojums uztverams par līguma objektu. Līgumā nepieciešams raksturot līguma objektu, lai par tā noteiktību nepastāvētu šaubas (*Civillikuma* 1417. pants). Tas nozīmē, ka līgumam būtu jāsaturs konkrētā digitālā pirkuma objekta raksturojums.

Piemēri

Pirkuma līgumā par datorspēles pirkumu norādīts konkrētās datorspēles nosaukums un versija; līgumā par operētājsistēmas pirkumu norādīts konkrēts operētājsistēmas nosaukums un versija; utt.

Pienākums patērētājam nodrošināt informāciju par līguma objektu izriet arī no PTAL 17. panta (informācijas nodrošināšana) noteikumiem. Tā saskaņā ar PTAL 17. panta pirmās daļas 1. punktu, pirms patērētājam kļūst saistošs līgums vai attiecīgs piedāvājums, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs skaidrā un labi saprotamā veidā sniedz patērētājam informāciju par preces galvenajām īpašībām atbilstoši apjomā. PTAL 17. panta pirmā daļa attiecas uz jebkuru digitālā pirkuma objekta veidu. Ja pirkuma objekta ar digitāliem elementiem un digitālā satura gadījumā tas tieši norādīts pašā PTAL,⁹¹ tad digitālā pakalpojuma gadījumā šādu secinājumu var izdarīt no 2011. gada patērētāju līgumu direktīvas regulējuma, kas tostarp pārņemts PTAL 17. panta pirmajā daļā⁹².

3.2. Maksa (atlīdzība)

Saskaņā ar jauno PTAL 17. panta pirmās daļas 3. punkta redakciju patērētāja maksātā atlīdzība par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu var sastāvēt naudā

⁹⁰ Civillikuma 1470. pants.

⁹¹ PTAL 4.¹ panta piektā un septītā daļa.

⁹² 2011. gada patērētāju līgumu direktīvas 2. panta 6. punkts kopsakarā ar 3. panta pirmo un trešo daļu un 5. panta pirmo daļu.

vai digitālās vērtības ekvivalentā. Citos pirkuma objekta veidos pirkuma maksa sastāv naudas summā, kas pamatots nākamajā šīs monogrāfijas apakšnodaļā.

3.2.1. Atlīdzība naudas summā

Atbilstoši *Civillikumā* ietvertajam vispārīgajam pirkuma līguma regulējumam pirkuma maksa var būt vienīgi nauda.⁹³ Līdzšinējais PTAL regulējums nebija izņēmums no šīs situācijas, kaut PTAL tieši neparedz, ka pirkuma maksa par pirkuma objektu var sastāvēt vienīgi naudā. Tai pašā laikā šādu secinājumu ļāva izdarīt gan PTAL regulējums kopumā, kas attiecas uz pirkuma vai piegādes maksu, gan atsevišķas normas saistībā ar pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildību, kas saistās ar naudas atmaksu. Piemēram, PTAL 12. panta sestās daļas regulējums atteikuma tiesības izlietošanas gadījumā attiecas uz naudas atmaksu vai PTAL 28. panta pirmās daļas 4. punktā paredzēts izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekli saistībā ar līguma atcelšanu, kuras rezultātā pārdevējs atmaksā patērētājam “par precī samaksāto naudas summu”. Jāņem tomēr vērā, ka pārdevējs var pieņemt kā pirkuma maksas daļu kādu lietotu lietu no patērētāja, un tas praksē tiek nereti izmantots. Šajā gadījumā šī konkrētā lieta būtu no pārdevēja puses jānovērtē naudas izteiksmē, kas nozīmēs, ka pirkuma maksa joprojām tiks noteikta naudā.

Piemēri

Patērētājs veikalā iegādājas no pārdevēja viedtālruni un samaksā pie viedtālruna parauga norādīto pirkuma maksu 200 *euro*.

Pārdevējs piedāvā patērētājam iegādāties jaunu viedtālruni, piedāvājot daļu no pirkuma maksas (piemēram, 20 %) segt ar patērētāja lietoto viedtālruni. Ja patērētājs iegādāsies viedtālruni par 200 *euro*, iesniedzot lietoto viedtālruni kā daļu no pirkuma maksas, pirkuma maksa būs nosakāma 200 *euro* apmērā, no kuras patērētājs apmaksājis 20 % jeb 40 *euro* ar pārdevējam nodoto lietoto viedtālruni.

3.2.2. Atlīdzība digitālā ekvivalentā vai personas datu formā

Jaunais PTAL regulējums papildina PTAL 2.¹ pantu ar ceturto daļu, kas pārņem *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 3. panta pirmās daļas otro rindkopu. Saskaņā ar minēto normu PTAL piemēro arī gadījumos, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs piegādā vai apņemas piegādāt (aplūkojamās normas terminoloģijā) patērētājam digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un kad patērētājs sniedz vai apņemas sniegt pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam personas datus, izņemot gadījumu, kad patērētāja sniegtos personas datus pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apstrādā tikai tādēļ, lai piegādātu (aplūkojamās normas terminoloģijā) digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu saskaņā

⁹³ Civillikuma 2012. pants.

ar PTAL vai lai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs varētu izpildīt tam normatīvajos aktos noteiktās prasības, un kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs minētos datus neapstrādā nekādos citos nolūkos. Tādējādi PTAL ir piemērojams arī attiecībā uz gadījumiem, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs piegādā vai apņemas piegādāt patērētājam digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un patērētājs sniedz vai apņemas sniegt pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam personas datus. Tādējādi pretēji iepriekš raksturotajam *Civillikumā* ietvertajam vispārīgajam pirkuma līguma regulējumam jaunais PTAL regulējums pieļauj, ka pirkuma maksa digitālā saturā vai digitālā pakalpojuma gadījumā var būt arī digitālā ekvivalenta vai personas datu formā.

Atlīdzība digitālajā ekvivalentā ir, piemēram, elektroniskie vaučeri, e-kuponi vai virtuālā valūta, ciktāl virtuālā valūta tiek atzīta valstu tiesību aktos.⁹⁴

PTAL 2.¹ panta ceturrtā daļa rada diskutējamus jautājumus, kas saistīti ar datu aizsardzības tiesībām, proti, vai personas dati var tikt uzskatīti par tirgojamu preci un vai šāda izpratne ir atbilstoša personas tiesībām uz datu aizsardzību, kas saistīts ar datu aizsardzības tiesībām.⁹⁵ Eiropas datu aizsardzības kolēģija ir uzsvērusi – tā kā datu aizsardzība ir Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas 8. pantā garantētās pamattiesības un ņemot vērā, ka viens no galvenajiem Vispārīgās datu aizsardzības regulas mērķiem ir nodrošināt datu subjektiem kontroli pār informāciju, kas ir saistīta ar tiem, personas dati nevar būt tirgojama prece. Pat ja datu subjekts piekrīt savu personas datu apstrādei, ar šādu piekrišanu tas nevar atteikties no savām pamattiesībām.

Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā ir norādīts – pilnībā atzīstot, ka tiesības uz personas datu aizsardzību ir pamattiesības un ka tāpēc personas datus nevar uzskatīt par preci, direktīvai būtu jānodrošina, ka patērētājiem šādos uzņēmējdarbības modeļos ir tiesības uz līgumiskiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.⁹⁶

Piemērs

Patērētāja digitālā pirkuma direktīva (un līdz ar to Jaunais PTAL regulējums) ir jāpiemēro gadījumos, kuros patērētājs atver kontu sociālajā plašsaziņas līdzeklī un norāda savu vārdu un e-pasta adresi, kas tiek izmantoti citiem nolūkiem, bet ne tikai digitālā saturā vai digitālā pakalpojuma piegādei vai juridisko prasību izpildei. Tā būtu jāpiemēro arī gadījumos, kad patērētājs dod piekrišanu attiecībā uz jebkuriem materiāliem, kas ir uzskatāmi par personas datiem, piemēram, fotoattēliem vai ierakstiem, ko patērētājs augšupielādē vai tirgotājs apstrādā tirgvedības nolūkos. Tomēr ES dalībvalstis saglabā rīcības brīvību noteikt, vai ir

⁹⁴ Izpratni par atlīdzības digitālo ekvivalentu un piemērus skatīt tālāk šīs monogrāfijas 5.2.3. apakšnodaļas beigās.

⁹⁵ Skat. Ņesterova I., Dāvida Z. Patērētāju personas dati kā pamattiesības, nevis tirgojama prece: ES digitālā satura regulējuma izaicinājumi. *Jurista Vārds*, 2021. gada 23. novembris, Nr. 47.

⁹⁶ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 24. apsvērumus.

izpildītas valsts tiesību aktu prasības par līguma izveidi, esamību un spēkā esamību.⁹⁷

Piemēram, lai varētu lietot kādu sociālo mediju platformu, ir jāsniedz savi personas dati – vārds, vecums, elektroniskā pasta adrese u. c. Šādos gadījumos, ja šī informācija tiek izmantota citiem nolūkiem, tiek uzskatīts, ka patērētājs ir iegādājies digitālu saturu vai digitālu pakalpojumu, šajā gadījumā piekļuvi sociālo mediju platformai, piemēram, *Facebook*.⁹⁸ Patērētāja digitālā pirkuma direktīva paredz, ka ES normatīvie akti par personas datu aizsardzību ir piemērojami jebkādiem personas datiem, kurus apstrādā saistībā ar līgumiem, kuru objekts aptver digitālo saturu vai digitālā pakalpojuma sniegšanu un kuri līdz ar to ietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā.⁹⁹ *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* neskar *Vispārīgo datu aizsardzības regulu*¹⁰⁰ un *Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju*¹⁰¹ (*Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 3. panta astotās daļas otrā rindkopa). Ja patērētājs tirgotājam (pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam PTAL izpratnē) sniedz personas datus, tirgotājam ir jāievēro *Vispārīgā datu aizsardzības regulā* noteiktie pienākumi neatkarīgi no tā, vai patērētājs maksā cenu vai sniedz datus.¹⁰²

PTAL 2.¹ panta ceturtajā daļā norādītā piemērošanas joma (ar izņēmumiem, vairāk skatīt šīs monogrāfijas 1.6. apakšnodaļā) sniedz patērētājam iespēju izmantot līgumā paredzētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstības līgumam vai nepiegādāšanas gadījumā arī tad, ja viņš maksājis par digitālo saturu vai pakalpojumu, sniedzot savus personas datus. Savukārt *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 16. panta otrā daļa paredz, ka attiecībā uz patērētāja personas datiem tirgotājs ievēro tajā noteiktos pienākumus līguma izbeigšanas gadījumā.¹⁰³

Vienlaikus jāatzīmē, ka PTAL 2.¹ panta piektā daļa paredz, ka šo likumu piemēro arī gadījumos, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir izstrādāts saskaņā ar patērētāja specifikācijām.

⁹⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 24. apsvērumus.

⁹⁸ Likumprojekta anotācija, I nodaļa, 2. punkts.

⁹⁹ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 37. apsvērumus, 3. panta astotās daļas pirmais teikums.

¹⁰⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (*Vispārīgā datu aizsardzības regula*). OV, L 119, 04.05.2016., 1./88. lpp.

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātas dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju). OV, L 201, 31.07.2002., 37./47. lpp. Īpašais izdevums latviešu valodā, 13. nod., 29. sēj., 514.–524. lpp.

¹⁰² Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 69. apsvērumus.

¹⁰³ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 16. panta otrā daļa.

Piemērs

Ir izstrādātas patērētājam individuāli pielāgotas programmatūras. Piemēram, programmatūras, kas izveidotas pēc patērētāja individuālām prasībām saistībā ar patērētāja invaliditāti.

3.3. Termiņš

Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta pirmajā daļā (atbilst PTAL 1. panta 4. un 5. punktam) lietotais formulējums “piegādā vai apņemas piegādāt” aptver gan līgumus, kuros digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiek nodots vai sniegts līdz ar līguma noslēgšanu, gan arī tādus līgumus, kuros digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiks nodots vai sniegts pēc līguma noslēgšanas (piemēram, digitālā dziesma, kas vēl nav “izlaista”).¹⁰⁴

Tāpat *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* piemērošanas jomā atrodas līgumi gan par terminēta digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanu vai sniegšanu (vienreizēju vai vairāku atsevišķu), gan arī par tā nepārtrauktu nodošanu vai sniegšanu. Pirmajā gadījumā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums patērētājam būs pieejams tikai līgumā noteiktajā termiņā vai kamēr līgums būs spēkā, savukārt nepārtrauktas nodošanas vai sniegšanas gadījumā patērētājs var piekļūt vai izmantot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu nenoteiktā laika posmā.¹⁰⁵

Piemērs

Patērētājs var nopirkt konkrētas mūzikas grupas dziesmu digitālo albumu un klausīties to jebkurā laikā savā ierīcē, kurā, izdarot pirkumu, mūzikas albums ir ticis ielādēts (vienreizējs terminēts līgums). Savukārt platformā *Spotify* patērētājs var klausīties tās pašas mūzikas grupas albuma dziesmas tikmēr, kamēr būs spēkā līgums par *Spotify* pakalpojumu abonēšanu (līgums par nepārtrauktu digitālā satura piegādi).

3.4. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošana

Līgumi, kuru objekts ir digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, nevar tikt uzskatīti par izpildītiem tikai tāpēc, ka ir noslēgts līgums par to nodošanu vai sniegšanu. Ne mazāk nozīmīga ir šāda līguma izpildījums, t. i., digitālā satura nodošana vai digitālā pakalpojuma sniegšana. Apzinoties nodošanas kā līguma izpildes elementa nozīmi, arī ES likumdevējs ir izvēlējis atsevišķi noregulēt

¹⁰⁴ Staudenmayer D. Commentary on Article 3, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 67.

¹⁰⁵ *Ibid.*, p. 157.

nodošanu kā līguma izpildes daļu.¹⁰⁶ Tā rezultātā PTAL ir papildināts ar jaunu 16.³ pantu, kura nosaukums ir “Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma piegāde”.

Atbilstoši PTAL 16.³ panta pirmajai daļai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu nodod patērētājam pēc līguma noslēgšanas bez nepamatotas kavēšanās. Izņēmums būtu tad, ja līdzēji vienojušies citādi, kā arī norādīts šajā normā. Šī panta otrā daļa tālāk skaidro gadījumus, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir uzskatāms par nodotu. Atbilstoši šai normai digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir nodots, ja tā izvēlētajam fiziskajam vai virtuālajam aprīkojumam ir pieejams digitālais saturs vai līdzekļi, lai digitālajam saturam piekļūtu vai to lejupielādētu, **vai arī** patērētājam vai viņa izvēlētajam fiziskajam vai virtuālajam aprīkojumam ir darīts pieejams digitālais pakalpojums.

Kā tas izriet no *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas*, regulējumam daļā par digitālā satura nodošanu vajadzētu attiekties vien uz tiem gadījumiem, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiek nodots bez ārēja datu nesēja (kompaktdiska, zibatmiņas u. c.).¹⁰⁷ Proti, PTAL 16.³ panta regulējums ir piemērojams vien tad, kad digitālais saturs tiek nodots attālināti bez tā piesaistes ķermeniskai lietai. Citos gadījumos nodošanas noteikumi ir regulēti atbilstoši PTAL 30. pantam.

Piemērs

Patērētājs tīmekļvietnē ir iegādājies filmu. Līgumā paredzēts, ka filma patērētājam tiks nodota, ierakstīta uz DVD kompaktdiska. Pēc tam, kad filma nav nonākusi pie patērētāja nedēļu pēc līguma noslēgšanas, patērētājs var uzskatīt, ka šādā gadījumā pārdevējs nav nodrošinājis atbilstošu pirkuma objekta nodošanu. Šāds patērētāja uzskats ir nepareizs, jo pirkuma objekta nodošanas noteikumus šajā gadījumā noteic nevis PTAL 16.³ pants, bet gan PTAL 30. pants, kas paredz pirkuma objekta nodošanas termiņu ne vēlāk kā 30 dienas pēc līguma noslēgšanas.

Vienlaikus jānorāda, ka PTAL 16.³ pants paredz arī iespēju vienoties starp patērētāju un digitālā satura vai digitālā pakalpojuma pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju par vēlāku nodošanas iespēju. Šajā ziņā lielākā uzmanība būtu piešķirama t. s. pirms(iepriekš)pirkumiem (angļu val. – *prepurchase*), kas izpaužas kā līguma noslēgšana par kāda nākotnē vēl izstrādājama objekta iegādi, piemēram, datorspēli. Šādā gadījumā patērētājam, visticamāk, nebūs iespējas atsaukties uz pārdevēja nepamatotu vilcināšanos. Tas, vai nodošana īstenota laicīgi, būs atkarīgs vien no tā, vai pārdevējs būs ievērojis pielīgto termiņu. Turklāt nevar izslēgt arī iespēju, ka pārdevējs šādos gadījumos līgumā paredzējis sev tiesību, iestājoties objektīviem vai pamatotiem subjektīviem

¹⁰⁶ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 5. pants.

¹⁰⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 3. panta trešā daļa.

apstākļiem, pagarināt līguma objekta nodošanas termiņu. Vienlaikus šādi līguma noteikumi būtu pakļaujami netaisnīgu līguma noteikumu testam, kas nostiprināts PTAL 6. pantā.¹⁰⁸

Biežāk sastopamos gadījumos, kad īpaša vienošanās starp patērētāju un pārdevēju nepastāv, nodošanai ir jānotiek pēc līguma noslēgšanas un bez nepamatotas vilcināšanās. Jautājums par to, kas būtu uzskatāms par nepamatotu vilcināšanos, lielā mērā ir atkarīgs no paša nododamā līguma objekta. Ņemot vērā to, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiek nodots digitālā formātā, lielākajā daļā gadījumu pārdevējam nebūtu vajadzīgs nekāds papildu laiks, lai digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu darītu pieejamu patērētājam. Tāpēc šādos gadījumos pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pienākumam nodot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu bez liekas kavēšanās būtu jānozīmē, ka tas jānodod nekavējoties. Vienlaikus, ja nododamam digitālajam saturam ir nepieciešama pielāgošana patērētājam vai arī patērētāja datu vai sniegtās informācijas apstrāde, varētu būt pieņemama atkāpe no vispārējā pienākuma nodot digitālu saturu vai digitālo pakalpojumu nekavējoties pēc līguma noslēgšanas.

Piemērs

Šāds gadījums būtu, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs vēlas sagaidīt, lai patērētāja samaksātā naudas summa tiek ieskaitīta tā kontā, un tikai pēc tam digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiek nodots patērētājam.

Kas attiecas uz nodošanas veidu, grūti iedomāties, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums varētu tikt nodots patērētājam kā citādi, kā vien piešķirot tam tiesības īstenot attiecīgo lejupielādi un integrēšanu. Vienlaikus nevar izslēgt (un PTAL to neaizliedz) iespēju paredzēt citu nodošanas kārtību. Kas attiecas uz faktisko nodošanas brīdi, tiesību literatūrā tiek skaidrots, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir uzskatāms par nodotu tad, kad tas ir nonācis patērētāja ietekmes sfērā un pārdevējam vai pakalpojumu sniedzējam nav nepieciešams veikt kādas papildu darbības, lai patērētājs varētu integrēt un izmantot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.¹⁰⁹

Piemērs

Patērētājs noslēdz līgumu par dokumentu apstrādes programmas iegādi. Patērētājam e-pastā tiek nosūtīta vietne, kurā lejupielādēt attiecīgo programmatūru, ko arī patērētājs izdara. Vienlaikus, lejupielādējot programmatūru, patērētājs konstatē, ka ir nepieciešama arī licences atslēga, kas no pārdevēja puses nav iesūtīta. Šādā gadījumā var uzskatīt, ka pārdevējs nav īstenojis tam uzlikto nodošanas pienākumu, jo patērētāja ietekmes sfērā nav nonācis viss nepieciešamais, lai programmatūra tiktu integrēta un lietota.

¹⁰⁸ Skat. plašāk šīs monogrāfijas 9. nodaļu.

¹⁰⁹ Schulze R. Commentary on Article 5, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 102.

4. DIGITĀLĀ SATURA VAI DIGITĀLĀ PAKALPOJUMA ATBILSTĪBA LĪGUMAM

Digitālā pirkuma objekta atbilstība līgumam ir viens no svarīgākajiem Jaunā PTAL regulējuma elementiem. Šī jautājuma regulējums raksturo likumdevēja nostāju tiem kritērijiem, kuriem jāatbilst konkrētajam digitālā pirkuma objektam. Ja pirkuma objekta ar digitāliem elementiem atbilstība pamatojas uz pirkuma objekta atbilstību līgumam kopumā, kas netiek aplūkots šajā monogrāfijā, tad digitālā satura un digitālā pakalpojuma gadījumā to atbilstība līgumam regulēta sevišķi. Tāpēc šī monogrāfijas nodaļa veltīta tieši digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstībai līgumam. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstība līgumam regulēta PTAL 16.² pantā (kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* normām). Šajā pantā ietverts atbilstības līgumam pamatu regulējums, kas aplūkots šajā monogrāfijas nodaļā.

4.1. Atbilstības līgumam pamati

Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības līgumam pamati ietverti PTAL 16.² panta pirmajā daļā, kura piemērojama kopsakarā ar pārējām šī panta daļām un tulkojama atbilstoši *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7. pantam un 8. panta pirmajai daļai. Šie atbilstības līgumam pamati iedalīti subjektīvajos un objektīvajos atbilstības līgumam pamatos atkarībā no tā, vai konkrētais pamats atkarīgs no konkrētā līguma satura, ko individuāli (jeb subjektīvi) nosaka paši līdzēji (subjektīvi noteiktie atbilstības līgumam pamati), vai no likumā atspoguļotās konkrētā pirkuma objekta izpratnes saistībā ar vidusmēra patērētāja viedokli (objektīvi pastāvošie atbilstības līgumam pamati).¹¹⁰ Ņemot vērā subjektīvo un objektīvo atbilstības līgumam pamatu nošķiršanas nepieciešamību, būtisks PTAL 16.² panta pirmās daļas trūkums saistās ar to, ka pretēji *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvai* šī norma nenošķir objektīvos no subjektīviem atbilstības līgumam pamatiem. Tāpēc subjektīvo un objektīvo atbilstības līgumam pamatu nošķiršana tālāk aplūkota, ņemot vērā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvu*, taču pašu pamatu formulējumi, kuri raksturoti tālākajā šīs nodaļas tekstā, balstīti uz PTAL 16.² panta pirmās daļas regulējumu.

¹¹⁰ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 45. apsvērumus.

Vienlaikus jāatzīmē, ka digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšana vērtējama atsevišķi no atbilstības līgumam nodrošināšanas, un tas raksturots tālāk šīs monogrāfijas 7.4. apakšnodaļā.

4.1.1. Subjektīvie atbilstības līgumam pamati

Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 7. pants formulē četrus subjektīvos digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības līgumam pamatus, kuri ietverti PTAL 16.² panta pirmās daļas 1.–4. punktā un aplūkojami katrs atsevišķi. Atšķirībā no tālāk aplūkotajiem objektīvajiem digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības līgumam pamatiem, kuru regulējums pamatojas uz *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvu*, to pielāgojot šiem digitālā pirkuma objekta veidiem, subjektīvie atbilstības līgumam pamati ir izstrādāti pilnīgi no jauna. Izņēmums ir vien *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7. panta b) punktā (pārņemts PTAL 16.² panta pirmās daļas 2. punktā) norādītais atbilstības līgumam pamats, kas bija ietverts arī *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvā* un pārņemts 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvās, to ierindojoš subjektīvo atbilstības līgumam pamatu sarakstā. Jāņem vērā, ka subjektīvie atbilstības līgumam pamati saistīti ar līdzēju subjektīvu izpratni par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, savukārt objektīvie atbilstības līgumam pamati saistīti ar objektīvu mērauklu, kas pamatojas uz vidusmēra patērētāja izpratni.

1. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas atbilst pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja sniegtajam digitālā satura vai digitālā pakalpojuma aprakstam, norādītajam daudzumam un kvalitātei, kā arī funkcionalitātei, saderībai, sadarbībai un citām iezīmēm.

Šis subjektīvais atbilstības līgumam pamats saistās ar līdzēju izpratni par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma **īpašībām**, jo sevišķi tādām šajā normā izceltām digitālā satura vai digitālā pakalpojuma īpašībām kā funkcionalitāte, saderība un sadarbība. Šis pamats ļauj līdzējiem (taču pēc būtības pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam) pašā līgumā paredzēt konkrētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma īpašības.

Piemēri

Līgums satur noteikumu, ka putekļu sūcēja robota programma darbojas vienīgi viedtālrunī. Šāds līguma noteikums nozīmē, ka programma var nestrādāt citās ierīcēs, un tas nenozīmēs neatbilstību līgumam.

Datorprogrammas (kā vienam no tipiskiem digitālā satura veidiem) gadījumā tās pārdevējs parasti norāda datora prasības datorprogrammas funkcionēšanai, piemēram, minimāli nepieciešamo datora cietā diska vietu.

2. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir derīgs mērķiem, kādiem patērētājs to izvēlējās un kādus norādījis pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ne vēlāk kā līguma slēgšanas brīdī, un pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir apstiprinājis digitālā satura vai digitālā pakalpojuma derīgumu šiem mērķiem.

Kā norādīts iepriekš, šis subjektīvais atbilstības līgumam pamats ir pārņemts no 1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas un ir saistīts ar konkrētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma izmantošanas mērķi atkarībā no subjektīvās patērētāja nepieciešamības. Apskatāmā atbilstības līgumam pamata piemērošanas priekšnoteikumi ir vairāki: patērētāja skaidri deklarētais subjektīvais mērķis digitālā satura vai digitālā pakalpojuma izmantošanai; mērķis darīts zināms līdz līguma noslēgšanas brīdim; un pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja piekrišana, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums atbilst patērētāja deklarētajam mērķim.

Piemērs

Patērētājs vērsies pie pārdevēja, lai iegādātos operētājsistēmu, kura aizņems noteiktu vietu cietajā diskā (teiksim, 4 GB), jo patērētāja datoram ir neliela apmēra (teiksim, 20 GB) cietais disks. Ja operētājsistēmas pārdevējs apliecina, ka operētājsistēma neaizņems vairāk par šo vietu, datorprogramma atbildīs šim pamatam, ja nepārsniegs šo patērētāja paziņoto cietā diska vietu.

3. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir piegādāts ar visiem norādītajiem piederumiem un lietošanas pamācībām, tai skaitā par instalēšanu.

Konkrētais atbilstības līgumam pamats nodrošina to, ka patērētājam būs saprotams, kā izmantot konkrēto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Līdz ar to atbilstoši apskatāmajam atbilstības līgumam pamatam pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam jānodrošina, ka patērētājs saprot, gan kā instalēt, gan kā izmantot konkrēto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Tā kā parasti digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tiks sniegts tiešsaistē, instrukcija var tikt sniegta digitālā formā vai arī instrukcija tiek sniegta rīka formā, atvieglojot konkrētā digitālā satura, piemēram, datorprogrammas, uzstādīšanu (t. i., instalēšanu) datorā. Turklāt līgums var paredzēt noteikumu, ka pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam jāsniedz patērētājam nepieciešamā palīdzība pēc viņa vai viņas pieprasījuma.

Piemērs

Patērētājs ir iegādājies operētājsistēmu, kas nozīmē, ka pārdevējam kopā ar operētājsistēmu jānodod tās instalēšanas instrukcija vai jānodrošina rīks, kas palīdz instalēt šo programmu datorā.

4. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir atjaunināts, kā noteikts līgumā.

Digitālā satura (parasti) vai digitālā pakalpojuma (retāk) gadījumā atjauninājumiem ir īpaša nozīme, jo šie digitālā pirkuma objekta veidi var strauji novecot un vairāk neatbilst lietošanai konkrētā gadījumā nākotnē. Nosacījums šī atbilstības līgumam pamata izmantošanai ir pamatots ar formulējumu “noteikts līgumā”. Tāpēc šī atbilstības līgumam pamata izmantošana atkarīga no tā, vai līgums vispār paredz atjauninājumus, un, ja paredz, atjauninājumu biežumu un apjomu.

Piemērs

Patērētājs ir noslēdzis līgumu par antivīrusa programmas iegādi. Līgumā noteikts, ka antivīrusa atjaunojumi tiks patērētājam nodrošināti katru mēnesi gada laikā. Šāds līguma noteikums kopsakarā ar apskatāmo subjektīvās atbilstības līgumam pamatu nozīmē to, ka pārdevējam būs jānodrošina atjauninājumi katru mēnesi viena gada laikā.

4.1.2. Objektīvie atbilstības līgumam pamati

Saskaņā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 8. panta pirmo daļu papildus subjektīvās atbilstības līgumam pamatiem digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam jāatbilst četriem objektīvās atbilstības līgumam pamatiem. Šie pamati ietverti PTAL 16.² panta pirmās daļas 5.–8. punktā. Termins “papildus” iepriekš norādītajā direktīvas normā nozīmē, ka prioritāte pirkuma objekta atbilstībā līgumam dodama tieši subjektīvajiem atbilstības līgumam pamatiem, kuri raksturoti iepriekš. Tāpat, kā norādīts iepriekš, objektīvo atbilstības līgumam pamatu regulējums pamatojas uz objektīvo mērauklu, kam par pamatu ir vidusmēra patērētāja uztvere. Objektīvās atbilstības līgumam pamatu regulējums lielā mērā pamatojas uz *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 2. panta otro daļu, to pielāgojot šiem digitālā pirkuma objekta veidiem.

1. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir derīgs mērķiem, kādiem šāda veida digitālais saturs vai digitālais pakalpojums parasti tiek izmantots, attiecīgajā gadījumā ņemot vērā spēkā esošos normatīvos aktus, standartus vai, ja tādu nav, piemērojamās attiecīgo nozaru labās prakses kodeksus.

Šis atbilstības līgumam pamats līdzīgs iepriekš aplūkotajam subjektīvās atbilstības līgumam pamatam saistībā ar patērētāja izvēlēto mērķi (PTAL 16.² panta pirmās daļas 2. punkts, kas tulkojams atbilstoši *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7. panta b) punktam). Taču atšķirībā no šī subjektīvā atbilstības līgumam pamata apskatāmais atbilstības līgumam pamats saistīts ar mērķi, kādam parasti *vidusmēra patērētājs* izmanto konkrēto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Tā rezultātā šī atbilstības līgumam pamata piemērošanai

jākonstatē, kādam nolūkam parasti izmanto tāda paša veida digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un vai šis nolūks atbilst konkrētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā.

Piemērs

Patērētājs iegādājas viedtālruna programmu ģimenes locekļu atrašanās vietas noteikšanai tiešsaistē. No šādas programmas izmantošanas mērķa noprotams, ka šai programmai ir jānosaka atrašanās vieta. Citādi šī programma neatbilst šim konkrētajam atbilstības līgumam pamatam.

2. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir norādītajā daudzumā un tam piemīt īpašības un izpildījums, tai skaitā attiecībā uz funkcionalitāti, saderību, pieejamību, nepārtrauktību un drošību, kāds parasti piemīt tāda paša veida digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam un kādu patērētājs var pamatoti gaidīt, ņemot vērā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma raksturu un jebkurus, īpaši reklāmā vai marķējumā sniegtus, pārdevēja, pakalpojuma sniedzēja vai citu piegādes ķēdē iesaistīto saimnieciskās darbības veicēju publiskos paziņojumus [..]

Līdzīgi kā iepriekšējā atbilstības līgumam pamata gadījumā, arī apskatāmais atbilstības līgumam pamats saistīts ar īpašībām, kādas parasti *vidusmēra patērētājs* var sagaidīt, ka piemīt konkrētajam digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam. Atšķirībā no iepriekšējā atbilstības līgumam pamata, kura gadījumā jāvērtē tieši izmantošanas nolūks, proti, mērķis, apskatāmais pamats saistīts ar īpašībām, kādām jāpiemīt digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam.

Piemērs

Patērētājs iegādājas atsevišķu programmu no operētājsistēmas izstrādātāja, kura paredzēta izmantošanai vienīgi kopā ar šo operētājsistēmu. Patērētājs var pamatoti sagaidīt, ka abas programmas būs sadarbspējīgas, jo “parasti” vienu un to pašu programmu izstrādātāja programmām jābūt sadarbspējīgām.

Izņēmums no apskatāmā atbilstības līgumam pamata būtu tad, ja digitālā satura vai digitālā pakalpojuma īpašības ir raksturotas publiskajos paziņojumos, kuri nebūtu pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam saistoši. Atbilstoši PTAL 16.² panta otrajai daļai (kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 8. panta pirmās daļas a) apakšpunktu) publiskie paziņojumi nav saistoši pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam šādos gadījumos, ja tas pierāda šo apstākļu esamību:

- 1) nav zinājis un pamatoti nav varējis zināt par sniegtajiem paziņojumiem;
- 2) līdz līguma noslēgšanas brīdim paziņojums ticis mainīts;

3) paziņojums nevarēja ietekmēt patērētāja lēmumu iegādāties digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

Nereti digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam ir vairākas versijas. Tāpēc šis atbilstības līgumam pamats ir cieši saistīts ar to digitālā satura vai digitālā pakalpojuma versiju, kāda patērētājam jānodod vai jāsniedz. Šajā saistībā Jaunais PTAL regulējums paredz, ka, ja vien puses nav vienojušās citādi, digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu piegādā (aplūkojamās normas terminoloģijā) jaunākajā versijā, kas pieejama līguma noslēgšanas brīdī.¹¹¹

Tāpat aplūkojamais atbilstības līgumam pamats saistīts ar atjauninājumiem, kuri nepieciešami, lai atbilstības līgumam termiņā nodrošinātu digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstību līgumam. Šajā saistībā Jaunais PTAL regulējums nosaka – pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nodrošina, ka patērētājs tiek informēts un viņam tiek nodoti digitālā satura atjauninājumi vai sniegti digitālā pakalpojuma atjauninājumi, to skaitā drošības atjauninājumi, kas nepieciešami, lai uzturētu digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstību līgumam noteiktajā laikposmā.¹¹² Atjauninājumu neuzstādīšanas sekas ir patērētāja atbildības jautājums, ja ievērots noteikts priekšnoteikumu kopums.¹¹³

3. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas ir piegādāts ar tādiem piederumiem un pamācībām, kādas patērētājs var pamatoti gaidīt.

Šis atbilstības līgumam pamats cieši saistīts ar iepriekš aplūkoto subjektīvo atbilstības līgumam pamatu saistībā ar to, vai patērētājs saprot, kā uzstādīt un izmantot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Līdzīgi kā minētajā subjektīvajā atbilstības līgumam gadījumā, arī aplūkojamā atbilstības līgumam pamata gadījumā instrukcijas forma – digitāla vai papīra – nav svarīga. Tomēr atšķirībā no līdzīgā subjektīvā atbilstības līgumam pamata apskatāmais objektīvās atbilstības līgumam pamats saistīts ar *vidusmēra patērētāja* izpratni par piederumu vai instrukciju esamību saistībā ar konkrēto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

Piemērs

Patērētājs noslēdzis līgumu par datorspēles iegādi, taču datorspēle ir krietni sarežģīta, tāpēc bez instrukcijas nav izmantojama. Tas nozīmē, ka konkrētajā gadījumā vidusmēra patērētājs “var pamatoti sagaidīt saņemt” šāda veida instrukciju.

¹¹¹ PTAL 16.² panta septītā daļa kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 8. panta sesto daļu.

¹¹² PTAL 16.² panta trešā daļa kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 8. panta otro daļu.

¹¹³ PTAL 16.² panta ceturrtā daļa kopsakarā ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 8. panta trešo daļu.

4. Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par atbilstošu līguma noteikumiem, ja tas atbilst digitālā satura vai digitālā pakalpojuma izmēģinājuma versijai vai priekšskatījumam, kuru pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs darījis pieejamu pirms līguma noslēgšanas.

Apskatāmais atbilstības līgumam pamats ir saistīts ar konkrētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma paraugu, kas iepriekš bijis zināms patērētājam, un tāpēc viņš vai viņa varēja paļauties, ka tam atbildīs digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, ko iegādājas vai saņem patērētājs.

Piemēri

Pārdevējs ir iepriekš demonstrējis viedtālruņa lietotni, kuras izskats bija ērts un patērētājam patīkams. Pēc viedtālruņa iegādes izrādījās, ka tā izskats ir pavisam cits un tas nav ērti lietojams, un tas nozīmē, ka konstatējama neatbilstība paraugam.

Pārdevējs ir iepriekš demonstrējis datorspēles izmēģinājuma versiju un tagad piedāvā iegādāties datorspēli. Šādā situācijā datorspēlei jāatbilst tās izmēģinājuma versijai. Izņēmums būtu tad, ja pārdevējs ir piedāvājis pārdošanai datorspēli ar atrunu par atkāpēm no tās izmēģinājuma versijas.

4.2. Atkāpe no atbilstības līgumam

Jāņem vērā, ka Jaunais PTAL regulējums paredz, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs konkrētā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā var atkāpties no kādas objektīvās atbilstības līgumam. Taču šāda atkāpe iespējama, ievērojot noteiktu priekšnoteikumu kopumu. Tā atbilstoši PTAL 16.² panta sestajai daļai (piemērojama kopsakarā ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 8. panta piekto daļu)

digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav uzskatāms par neatbilstošu šā panta pirmās daļas 5., 6., 7. un 8. punktam un trešajai daļai, ja līguma slēgšanas brīdī patērētājs tika informēts par noteiktu digitālā satura vai digitālā pakalpojuma rakstura un īpašību novirzi un viņš skaidri un nepārprotami tai ir piekritis.

Piemērs

Konkrēta programma, kas tiek pārdota patērētājam, var negatīvi ietekmēt citu patērētāja datorā lietotu programmu darbību. Šajā gadījumā atsevišķā paziņojumā būtu norādīts, ka konkrētā programma kā digitālais saturs var būt nesaderīga ar kādu citu programmu, lai izpildītu aplūkojamās normas prasības.

Savukārt atkāpe no subjektīvajiem atbilstības līgumam pamatiem nav nepieciešama, jo līgums pats paredz vienošanās saturu starp līdzējiem.

5. PĀRDEVĒJA VAI PAKALPOJUMA SNIEDZĒJA ATBILDĪBA ATBILSTOŠI NOSLĒGTAJAM LĪGUMAM

Jaunais PTAL regulējums aptver pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildību par tā noslēgto līgumu ar patērētāju saistībā ar digitālo pirkuma objektu. Ja pirkuma objekta ar digitāliem elementiem gadījumā šis atbildības regulējums attiecas uz pirkuma (piegādes) līgumu kopumā, kas netiek aplūkots šajā monogrāfijā, tad digitālā satura un digitālā pakalpojuma gadījumā šis jautājums regulēts atsevišķi. Tāpēc šī monogrāfijas nodaļa aplūko pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildību par tā noslēgto līgumu ar patērētāju saistībā ar digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Izņēmums ir šīs monogrāfijas 5.1. apakšnodaļa, kas aplūko digitālā pirkuma objekta veidiem kopīgus jautājumus un līdz ar to aptver arī pirkuma objektu ar digitāliem elementiem.

5.1. Termiņi digitālā pirkuma objekta atbildības līgumam regulējumā

Termiņu, kādā patērētājs var izvirzīt prasījumus par līgumam neatbilstošu digitālo pirkuma objektu, noteic PTAL 27. pants. Šajā pantā ir reglamentēts termiņa ilgums, tā sākuma un līdz ar to arī izbeigšanās laiks. Šis pants ir piemērojams kopsakarā ar *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 10. panta pirmo daļu un 12. pantu, kā arī *2019. gada patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 11. panta otrās daļas otro rindkopu.

Atbilstoši PTAL 27. panta pirmās daļas pirmajam teikumam patērētājs piesaka prasījumu pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam divu gadu laikā, skaitot termiņu no digitālā pirkuma objekta nodošanas (sniegšanas) dienas. Minētais termiņš, no kura darīta atkarīga pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildība par neatbilstību līgumam, pārņemts gan no *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas*,¹¹⁴ gan arī no *2019. gada Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* normām.¹¹⁵ Līdz ar to pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildības ilgums nav atkarīgs no tā, vai tiek pārdots digitālais saturs vai sniegts digitālais pakalpojums *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* izpratnē vai arī tiek pārdots pirkuma objekts ar digitāliem elementiem *2019. gada patērētāja pirkuma*

¹¹⁴ Patērētāja pirkuma direktīvas 10. panta pirmā daļa.

¹¹⁵ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 11. panta otrās daļas otrā rindkopa.

direktīvas izpratnē. ES likumdevējs harmonizācijas labad ir izšķīries par vienotu pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildības regulējumu gan digitālā saturā, gan digitālā pakalpojuma, gan arī pirkuma objekta ar digitāliem elementiem gadījumā. Patlaban divu gadu atbilstības līgumam termiņš ir atzīts par optimālu no patērētāju un saimnieciskās darbības veicēju interešu samērošanas viedokļa. Kā šajā saistībā norādījis ES likumdevējs, “praksē tirgus dalībnieki minēto laikposmu uzskata par saprātīgu, minētais laikposms būtu jāsauglabā”.¹¹⁶

Šai pašā sakarā būtu vietā norādīt, ka PTAL 27. panta pirmās daļas otrais teikums paredz dažādu regulējumu attiecībā uz termiņu, kādā patērētājam ir jāsniedz pieteikums pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. Tā PTAL 27. panta pirmās daļas otrais teikums noteic, ka patērētājam pieteikums pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam jāsniedz vismaz divu mēnešu laikā no dienas, kad patērētājs atklājis preces vai pakalpojuma neatbilstību. Kā tas izriet no analizējamās tiesību normas, jāsecina, ka divu mēnešu termiņš nav piemērojams gadījumā, ja neatbilstība līgumam tiek konstatēta attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Tātad jāsecina, ka attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu likumdevējs ir izšķīries par labu tam, lai patērētājs varētu pieteikt neatbilstību visa divu gadu termiņa laikā, neparedzot patērētājam pienākumu neatbilstību līgumam pieteikt divu mēnešu laikā no neatbilstības līgumam konstatācijas dienas. Par to, ka likumdevējs šādu nošķirumu (attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un pirkuma objektu vai pakalpojumu) ir izvēlējis apzināti, liecina arī apstākļi, ka attiecīgā satura diferencēšana tika ieviesta tikai trešajā lasījumā.¹¹⁷

Piemērs

Ja patērētājs iegādājas fotoattēlu apstrādes lietotni un sestajā lietošanas mēnesī atklājas, ka lietotne nespēj apstrādāt kāda konkrēta formāta datus, kuru apstrāde ir tieši apsoluta, patērētājam jāpaziņo par attiecīgo trūkumu atlikušo 18 mēnešu laikā.

Ņemot vērā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 11. panta otrajā daļā ietvertu formulējumu “neskarot 8. panta [otrās daļas] b) [punktu]”, PTAL 27. panta pirmās daļas pirmajā teikumā ietvertais divu gadu atbilstības līgumam termiņš neskar patērētāja tiesību prasīt atjauninājumus PTAL 16.² panta trešās daļas 2. punktā¹¹⁸ paredzētajā termiņā jeb termiņā, kurā patērētājs tos var pamatot sagaidīt, ņemot vērā digitālā pirkuma objekta veidu un nolūku, līguma apstākļus un būtību. Šajā ziņā pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam jāatbild par neatbilstību līgumam vismaz divus gadus (ja nacionālajos tiesību

¹¹⁶ Patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 41. apsvērumš.

¹¹⁷ Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas ziņojums Saeimas Prezidiumam, 51. lpp. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/9B894DA229E66B6CC22587E600423BC2?OpenDocument> [aplūkots 02.02.2022.]

¹¹⁸ Sal. ar Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 8. panta otrās daļas b) apakšpunktu.

aktos vai līgumā nav paredzēts garāks termiņš) no brīža, kad tika sniegts atjauninājums, savukārt atjauninājumi jāsniedz saprātīgi sagaidāmā laikposmā.¹¹⁹

Piemērs

Patērētājs 2022. gada 10. septembrī ir iegādājies datorprogrammu dokumentu rediģēšanai. Vienlaikus ar šīs datorprogrammas iegādi tās pārdevējs ir solījis, ka 2025. gada novembrī gaidāmi vairāki atjauninājumi, kas ieviesīs vairākas jaunas funkcijas, atvieglojot datorprogrammas izmantošanu un padarot to “lietotājiem draudzīgāku”. 2025. gada novembrī pārdevējs, pretēji līgumam, solītos atjauninājumus datorprogrammai nav veicis. Neskatoties uz to, ka kopš datorprogrammas sākotnējās iegādes brīža ir pagājuši vairāk nekā divi gadi, patērētājs varēs PTAL 27. panta pirmās daļas kārtībā pieteikt prasījumu par digitālā satura neatbilstību līgumam tā iemesla dēļ, ka nepilnīgs atjauninājums *per se* ir uzskatāms par digitālā satura neatbilstību līgumam tā darbības laikā un secīgi arī par atskaites punktu divu gadu atbilstības līgumam termiņa aprēķināšanai.

PTAL 27. panta pirmās daļas pirmais teikums kā atskaites punktu pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildībai par pirkuma objekta neatbilstību līgumam noteic digitālā pirkuma objekta nodošanas vai pakalpojuma sniegšanas brīdi. Līdz ar to pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildības termiņa aprēķināšanas kontekstā būtiska nozīme ir tieši PTAL 16.³ panta otrajai daļai, kas paskaidro brīdi, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums uzskatāms par nodotu patērētājam. Atbilstoši šai tiesību normai digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanas brīdis ir atkarīgs no brīža, kad digitālais saturs vai pakalpojums patērētājam ir kļuvis pieejams.

Piemēri

Patērētājs interneta vidē iegādājas no pārdevēja videospēli, savukārt pārdevējs uzreiz pēc pirkuma maksas saņemšanas, t. i., 2021. gada 10. decembrī, nosūta patērētājam autentifikācijas kodu, kuru ierakstot, patērētājam tiek dota iespēja lejupielādēt iegādāto videospēli. Tā kā videospēle faktiski patērētājam ir darīta pieejama brīdī, kad tiek dota iespēja to lejupielādēt, t. i., 2021. gada 10. decembrī, secināms, ka pārdevēja divu gadu atbildības termiņa aprēķina sākumpunkts ir tieši 2021. gada 10. decembris. Savukārt par pēdējo pārdevēja atbildības dienu un līdz ar to arī par pēdējo dienu, kad patērētājs var pieteikt pārdevējam ar neatbilstību līgumam saistītus prasījumus, būtu 2023. gada 10. decembris.¹²⁰

¹¹⁹ Kārklis S. Jauns digitālā tirgus regulējums: nākamgad gaidāmās izmaiņas un to piemērošanas problēmas. *Jurista Vārds*, 23.11.2021., Nr. 47, 27.–28. lpp.

¹²⁰ Aprēķinot termiņu gados, termiņš, beidzas ar attiecīgā gada tā paša datuma (dienas) pēdējās stundas izbeigšanos. Detalizētāk par termiņu aprēķināšanu skatīt šīs monogrāfijas 6.2. apakšnodaļu.

Ja iepriekš minētais autentifikācijas kods būtu norādīts kļūdaini un, to izmantojot, patērētājs nevarētu lejupielādēt iegādāto videospēli, pārdevēja atbildība neizrietētu no digitālā satura neatbilstības līgumam, bet gan no šīs videospēles neatbilstošas piegādes PTAL 16.³ panta pirmās daļas izpratnē. Savukārt, ja videospēli būtu iespējams lejupielādēt, bet nebūtu iespējams lietot, jo tai ir nepieciešama jaudīgāka datora aparatūra, nekā minēts līgumā, digitālais saturs tiktu atzīts par nodotu, bet būtu konstatējama neatbilstība subjektīvajam atbilstības līgumam pamatam attiecībā uz saderību vai sadarbību.¹²¹

PTAL 27. panta otrā daļa paredz izņēmumu no PTAL 27. panta pirmās daļas pirmajā teikumā noteiktā pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja divu gadu atbildības termiņa, nosakot to, ka pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam, sniedzot “komercgarantiju”, ir iespējams noteikt ilgāku termiņu, kurā tas atbild par pirkuma objekta neatbilstību līgumam. Šajā ziņā jānorāda, ka ar komercgarantijas institūtu nav iespējams noteikt vispārīgajam PTAL normatīvajam regulējumam pretējus noteikumus, kas vienlaikus rada patērētājam nelabvēlīgākas tiesiskās sekas.

Piemērs

Patērētājs iegādājās īpaši lētu viedpulksteni kādā veikalā. Pēc 10 mēnešiem ilgas aktīvas lietošanas viedpulkstenis pēkšņi pārstāja darboties. Patērētājs attiecīgi vērsās pie viedpulksteņa pārdevēja ar prasījumu salabot viedpulksteni, tomēr saņēma atteikumu, jo viedpulkstenim pievienotā garantija noteica vien 9 mēnešu komercgarantiju, ņemot vērā īpaši zemo cenu. Neskatoties uz minēto apsvērumu, patērētājam ir prasījuma tiesības pret pārdevēju 2 gadu periodā neatkarīgi no komercgarantijā norādītā termiņa, kas turklāt ir prettiesisks *per se*.

5.2. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nepareiza integrēšana

No digitālā satura pārdevēja vai digitālā pakalpojuma sniedzēju atbildības viedokļa nepieciešams raksturot sekas, kādas iestājas gadījumā, ja digitālais saturs ir integrēts nepareizi. Tā kā termina “integrēšana” skaidrojums tika sniegts iepriekš¹²², šeit būtu pietiekami vien norādīt, ka integrēšana nozīmē digitālā satura vai digitālā pakalpojuma savienošanu ar patērētāja digitālo vidi.

¹²¹ Skat. šīs monogrāfijas 4.1.1. apakšnodaļā aplūkoto subjektīvo atbilstības līgumam pamatu, kas ietverts Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas 7. panta a) punktā un pārņemts ar Jauno PTAL regulējumu.

¹²² Skat. šīs monogrāfijas 1.7. apakšnodaļu iepriekš.

Analizējot digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nepareizu integrēšanu, uzmanība būtu vēršama uz PTAL 16.⁴ pantu. Minētais pants noteic, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir uzskatāms par nepareizi integrētu un var būt par pamatu tā neatbilstībai līgumam, ja ir konstatējama kāda no alternatīvām situācijām: digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu integrē pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs; **vai** tika paredzēts, ka digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu integrēs patērētājs, un integrēšana tika veikta nepareizi pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja sniegto integrēšanas instrukciju trūkumu dēļ.

Kā redzams no šī panta regulējuma, digitālā satura nepilnvērtīga integrēšana, iestājoties konkrētiem šajā pantā ietvertiem priekšnoteikumiem, var tikt uzlūkota kā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstība līgumam papildus tiem gadījumiem, kuri noteikti PTAL 16.² pantā.

No PTAL 16.⁴ panta piemērošanas tvēruma viedokļa nepareiza integrēšana var tikt saskatīta gan tajos gadījumos, kad tiek nodots digitālais saturs, gan gadījumos, kad tiek sniegts digitālais pakalpojums, gan arī gadījumos, kad tiek istenota ilgstoša digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošana vai sniegšana.¹²³ Pēdējā gadījumā neatbilstoša integrēšana var iestāties jebkurā no digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanas vai sniegšanas reizēm, proti, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs šādā gadījumā ir atbildīgs par nepienācīgu integrēšanu visā līguma darbības periodā.

Piemērs

Ja patērētājs ir noslēdzis līgumu par ikmēneša spēļu konsoles spēles nodošanu patērētājam, šo spēļu pārdevējs nodrošina katras nodotās spēles atbilstošu integrēšanu. Attiecīgais digitālais saturs nav pilnvērtīgi integrēts, ja jebkura no vairākām patērētājam nodotajām spēlēm darbosies nepilnīgi (piemēram, datorspele nevar tikt palaista uz konsoles, ar kuru tai vajadzētu būt saderīgai).¹²⁴

Attiecībā uz nepareizas integrēšanas tvērumu vienlaikus norādāms, ka PTAL 16.⁴ pants nenoteic par nepieciešamu konstatēt, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nepareizas integrēšanas rezultātā vispār nav savienots ar patērētāja digitālo vidi. Proti, pietiek vien konstatēt, ka digitālais saturs nav savienots ar digitālo vidi vismaz daļā. Tāpēc digitālais saturs uzskatāms par nepilnvērtīgi integrētu, ja tas nebūs atbilstoši savienots ar jebkuru no digitālās vides elementiem, ar kuru tam vispārīgi vajadzētu būt savienotam (aparāturu, programmatūru vai tikla savienojumu).

¹²³ Šāds tiesību normas iztulkojums izriet gan no PTAL 16.² panta piektās daļas, gan arī no tiesību literatūrā paustā viedokļa (skat., piem., Rosenkranz F. Commentary on Article 9, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 172).

¹²⁴ Detalizētāk skatīt šīs monogrāfijas 4.1.1. apakšnodaļu.

Piemērs

Integrēšana varētu tikt uzlūkota kā nepilnīga, ja patērētāja lejupielādētā *wi-fi* rūtera vadības programma ir veiksmīgi iestatīta patērētāja datorā un operētājsistēmā, tomēr tā nesavienojas ar patērētāja *wi-fi* rūteri.

Atbilstoši PTAL 16.⁴ pantam ne jau jebkura nepareiza digitālā satura integrēšana rada pārdevēja atbildības pienākumu par neatbilstību līgumam. No juridiskās terminoloģijas viedokļa neveiksmīgā veidā PTAL 16.⁴ pants noteic, ka integrēšana kā tāda var radīt neatbilstību līgumam vien tad, ja šīs nepareizās integrēšanas sekas ir citu līguma noteikumu neievērošanas cēlonis. Citiem vārdiem, nepareiza digitālā satura integrēšana rada pārdevēja atbildību par neatbilstību līgumam vienīgi tad, ja nepareizas integrēšanas rezultātā līguma objekts neizpilda atbilstības līgumam prasības (piemēram, līguma objektam nepiemīt attiecīgā funkcionalitāte, saderība, u. tml.). Šajā ziņā piebilstams, ka neatbilstība līgumam būtu konstatējama arī gadījumā, ja nepareizas integrēšanas rezultātā digitālajam objektam nepiemīt arī kāda pārdevēja tieši piesolīta īpašība.

Nepareiza integrēšana kā patērētāju tiesību institūts ir cieši saistīta ar vispārīgiem civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumiem, tostarp cēloņsakarību. Proti, lai iestātos pārdevēja atbildība, ir nepieciešams konstatēt cēlonisko sakaru starp nepareizu integrēšanu un radīto neatbilstību līgumam. Kā skaidrots Latvijas tiesību literatūrā,

“cēlonība (kauzalitāte) ir nepieciešams ģenētisks sakars starp parādībām, no kurām viena (cēlonis) nosaka otru (sekas). Ja viena parādība rada un noteic otru, tad pirmā ir otrās cēlonis, bet abas kopā atrodas cēloniskā attiecībā. [...] Cēlonība ir tikai tur, kur viens lietas apstākļi reāli nosaka otru, pie tam pirmais norit iepriekš (*propter hoc*), bet otrs tam seko (*post hoc*).”¹²⁵

Vienlaikus, ņemot vērā digitālā pirkuma objekta īpatnības, vērtējot cēloņsakarību, tiesību normu piemērotajam jābūt īpaši uzmanīgam, jo iepretim ķermeniskām lietām izmaiņas digitālā saturā vai digitālā pakalpojumā var iestāties visdažādāko iemeslu dēļ. Lai noteiktu, vai nepareiza integrēšana ir bijusi par cēloni digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstībai, būtu ieteicams piemērot *conditio sine qua non* jeb “tā, bez kura nevar” testu (teoriju). Šīs doktrīnas piemērošana pamatojas uz atbildes noskaidrošanu uz šādu jautājumu: vai kaitīgās sekas būtu iestājušās, ja nebūtu notikusi attiecīgā nepareizā rīcība?¹²⁶

¹²⁵ Torgāns K. *Saistību tiesības*. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 170. lpp.

¹²⁶ Mantrovs V. Cēloniskā sakara problēmjaudājumi civiltiesību kontekstā. *Jurista Vārds*, 19.04.2016., Nr. 16, 20.–28. lpp.

Piemēri

Patērētājs par maksu lejupielādē lietotni no tīmekļvietnes, kurā nesaprotamā valodā ir norādīta arī šīs lietotnes integrēšanas pamācība. Tomēr patērētājs, neizprazdam pamācībā norādīto, patstāvīgi īsteno lietotnes integrēšanu tā, ka lietotne operē atbilstoši. Šādā gadījumā, ja lietotne vēlāk operēs ar trūkumiem, patērētājs nevarēs atsaukties uz lietotnes nepareizu integrēšanu, jo patērētājs no tās nav cietis kādas kaitīgās sekas, proti, lietotnei nepastāv nedz subjektīvu, nedz objektīvu neatbilstību, kas būtu iestājušās nepareizas integrēšanas rezultātā.

Patērētājs ir iegādājies mūzikas atskaņošanas programmu, kuras integrēšanu tas īstenojis atbilstoši programmas tīmekļvietnē norādītajai instrukcijai, kas turklāt ir uzrakstīta skaidrā un saprotamā valodā. Neskatoties uz to, ka patērētājs cītīgi un skrupulozi sekoja instrukcijā norādītajam, mūzikas atskaņošanas platforma neatskaņo noteikta formāta skaņdarbus. Domādams, ka šādas neatbilstības līgumam cēlonis ir pārdevēja nepilnvērtīgi sniegtā informācija, patērētājs vēršas pie pārdevēja. Pārdevēja izpētes rezultātā tiek konstatēts, ka noteikta formāta skaņdarbi nevar tikt atskaņoti nevis pārdevēja sniegto integrēšanas instrukciju dēļ, bet gan tādēļ, ka patērētāja datorā esošā pretvīrusu programma funkcionē nepilnvērtīgi un liedz mūzikas atskaņošanas programmai īstenot nepieciešamās darbības. Šādā gadījumā integrēšana neradīs neatbilstību, jo cēlonis neatbilstībai ir nevis nepilnvērtīgi integrēšanas instrukcijā sniegtā informācija, bet gan citas programmas defektīva funkcionēšana.

PTAL 16.⁴ pants paredz divus alternatīvus gadījumus, kā var izpausties integrēšana, kas var radīt neatbilstību. Pirmkārt, ja digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu integrē pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs. Otrkārt, digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu integrē patērētājs un integrēšana ir veikta nepareizi pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja integrēšanas instrukciju trūkumu dēļ.

Pirmajā gadījumā, ja digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu integrē pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildība nav neaprobežota. Proti, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildība par nepareizu integrēšanu iestāsies vien tad, kad to būs radījuši apstākļi, kurus pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs varēja tieši ietekmēt. Nav nekāda pamata pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja atbildībai gadījumos, ja nepareiza integrēšana ir notikusi kāda ārēja apstākļa dēļ, kuru varēja ietekmēt tikai pats patērētājs.¹²⁷ Papildu gadījumā, ja integrēšanu ir uzņēmis nodrošināt pats pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, nav izšķirošas nozīmes, vai integrēšanu faktiski īsteno kāda no pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pilnvarotajām

¹²⁷ Rosenkranz F. Commentary on Article 9, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 178.

personām vai arī, piemēram, darbinieks. Nozīme ir vien apstāklim, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir uzņēmušies attiecīgo integrēšanas pienākumu.

Piemērs

Par gadījumiem, kad digitālo saturu integrē pārdevējs, varētu minēt situācijas, kurās pārdevējs ar attālinātās vadības programmatūru savienojas ar patērētāja datoru un patstāvīgi veic digitālā satura lejupielādes un instalācijas darbības patērētāja datorā. Ja pārdevējs, īstenojot attālināto pārvaldību, piemēram, izvēlas instalācijas iestatījumus, kas neļauj digitālajam saturam īstenot kādu no savām funkcijām, uzskatāms, ka digitālais saturs ir integrēts nepareizi.

Otrais gadījums, t. i., kad digitālā satura vai digitālā pakalpojuma integrēšanu īsteno pats patērētājs,¹²⁸ ir sarežģītāks no tiesiskās analīzes viedokļa. Par pamatu minētai atziņai ir apstākļi, ka šādā gadījumā ir nepieciešams konstatēt ne vien neatbilstošu integrēšanu, bet arī apstākli, ka neatbilstoša integrēšana ir iestājusies pārdevēja sniegto integrēšanas instrukciju trūkumu dēļ (lietošanas instrukcijas trūkumiem šajā ziņā nebūtu juridiskas nozīmes¹²⁹). PTAL nav sniegts skaidrojums tam, kādām īpašībām būtu jāpiemīt integrēšanas instrukcijai, lai to uzskatītu par atbilstošu, tomēr atbildi uz šo jautājumu vismaz daļā atklāj *Digitālā patērētāja pirkuma direktīva*. Tā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* noteic,¹³⁰ ka integrēšanas instrukcijai nevar piemist nepilnības, kā arī tai ir jābūt saprotamai vidusmēra patērētājam. Minētajā apsvērumā ir ietvertas divas norādes, t. i., pirmkārt, integrēšanas instrukcijai ir jābūt tādai, kuras ievērošana objektīvi novestu līdz tam, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir pilnvērtīgi integrēts (objektīvā integrēšanas instrukcijas prasība), proti, instrukcijā nevar pastāvēt kādi tehniski trūkumi. Otrkārt, integrēšanas instrukcijai ir jābūt uzrakstītai saprotamai un salasāmai vidusmēra patērētājam (subjektīvā integrēšanas instrukcijas prasība). Šajā ziņā var norādīt, ka termins “vidusmēra patērētājs” ir EST attīstīts termins, ar kuru saprot patērētāju, kas ir labi informēts, saprātīgi uzmanīgs un piesardzīgs.¹³¹ Vienlaikus norādāms, ka integrēšanas instrukcija nav sinonīms PTAL 1. panta 1. punktā minētajam terminam “lietošanas instrukcija”, jo integrēšanas instrukcija nosaka vien kārtību, kādā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir jāsavieno ar patērētāja digitālo vidi, nenosakot digitālā satura vai digitālā pakalpojuma lietošanas kārtību.

¹²⁸ Tiesiskā situācija būtu nemainīga arī tad, ja digitālu saturu pēc patērētāja lūguma īstenoju kāda cita persona, piemēram, radinieki, draugi u. c. Šajos gadījumos šo personu rīcība būtu pielīdzināma gadījumiem, kad pats patērētājs kā līdzējs īsteno integrēšanu.

¹²⁹ Rosenkranz F. Commentary on Article 9, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 178.

¹³⁰ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 52. apsvērumus.

¹³¹ EST lieta C-210/96 *Gut Springenheide GmbH and Rudolf Tusky v Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung*, ECLI:EU:C:1998:369, 31. punkts.

Piemērs

Patērētājs iegādājas programmu portatīvā datora atmiņas darbības optimizācijai un uzsāk šīs programmas integrēšanu atbilstoši pārdevēja lejupielādes vietnē sniegtai instrukcijai. Integrēšanas instrukcijā kļūdaini norādītās informācijas dēļ patērētājs programmas instalāciju veic nepareizajā cietajā diskā, kas savukārt liedz patērētājam atvērt un izmantot attiecīgo programmu. Šāda situācija būtu uzlūkojama kā nepareiza integrēšana, kuru veicis patērētājs integrēšanas instrukcijā esošo trūkumu dēļ.

5.3. Patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļi

Jaunais PTAL regulējums paredz patērētājam divus tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidus saistībā ar līguma neizpildi no saimnieciskās darbības veicēja puses. Pirmkārt, Jaunais PTAL regulējums paredz tiesiskās aizsardzības līdzekļus digitālā satura vai digitālo pakalpojumu nenodošanas vai nesniegšanas gadījumā. Otrkārt, paredz tos gadījumā, ja ir nodots vai sniegts līgumam neatbilstošs digitālais saturs vai digitālais pakalpojums. Abu līguma neizpildes gadījumā esošie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir aplūkoti atsevišķi šajā apakšnodaļā.

5.3.1. Digitālā satura un digitālā pakalpojuma nenodošana vai nesniegšana

PTAL 30.² pants paredz patērētājam tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nenodod vai nesniedz patērētājam digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Šis pants pārņem *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 13. pantu. PTAL 30.² pants paredz patērētājam tiesību prasīt līguma atcelšanu digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nenodošanas vai nesniegšanas gadījumā, ja pastāv konkrēti pantā paredzēti priekšnoteikumi. Šādas tiesības patērētājam dod iespēju šādā gadījumā atjaunot savu ekonomisko brīvību, kuru pirms tam ierobežoja līgums. Vienlaicīgi šo tiesību esamība pamudina pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju savlaicīgi patērētājam nodot digitālo saturu vai sniegt digitālo pakalpojumu.¹³²

PTAL 30.² pants jāpiemēro kopsakarā arī ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 1. pantā noteikto mērķi noteikt “noteikumus par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem [...] nepiegādāšanas [t. i., nenodošanas vai nesniegšanas – monogrāfijas autoru piezīme] gadījumos un šo tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanas kārtību”, kā arī saistībā ar šīs direktīvas 5. pantu, ņemot vērā, ka patērētājs var izbeigt līgumu tad, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav nodevis digitālo saturu vai sniedzis digitālo pakalpojumu. Jāņem vērā, ka šīs direktīvas 5. pants ir pārņemts Latvijas tiesībās ar PTAL 16.³ pantu.

¹³² Fervers M. Commentary on Article 13, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 223.

Atšķirībā no PTAL 29.¹ panta, kas attiecas uz neatbilstību līgumam, PTAL 30.² pants attiecas uz situāciju, kurā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums netiek nodots vai sniegts (nepiegādāts šī panta terminoloģijā) vispār. Termini “nenodošana” vai “nesniegšana” nozīmē, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs vispār nenodod vai nesniedz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu patērētājam. Šāda situācija var kļūt īpaši problemātiska, ja, piemēram, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nodod vai sniedz daļu no digitālā satura vai digitālā pakalpojuma vai nodod vai sniedz atšķirīgu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

Piemērs

Ja atbilstoši līgumam pārdevējam ir jānodod tekstaapstrādes programma, bet tas nodod vienīgi izklājlapu programmu, nevarētu uzskatīt, ka pārdevējs ir nodevis tekstaapstrādes programmu. Šis apsvēruma var likties vēl vairāk piemērojams, ja pakalpojuma sniedzējs nodrošina digitālo saturu, kas pilnīgi atšķiras no satura, piemēram, ja straumēšanas piekļuves vietā pakalpojuma sniedzējs nodrošina pilnīgi nevērtīgu *pdf* failu. Līdzīgi varētu šķist arī gadījumā, ja pārdevējam ir jānodrošina programmu pakotne, bet tas dara pieejamu daļu programmu no šīs pakotnes, jo pārdevējs nav nodevis trūkstošās programmas. Tomēr visos trijos iepriekš minētajos gadījumos būtu jāpiemēro nevis PTAL 30.², bet gan PTAL 29.¹ pants, kas paredz patērētāju tiesiskās aizsardzības līdzekļus līgumam neatbilstoša digitālā pakalpojuma un digitālā satura gadījumā.

Šāds iztulkojums pamatots ar *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7. panta a) punktu un attiecīgi PTAL 16.² panta pirmās daļas 1. punktu, kas pārņem šo direktīvas normu. Šīs normas digitālā pakalpojuma un digitālā satura aprakstu un daudzumu nosaka kā atbilstības kritērijus, un paredzēts, ka jebkurš daudzuma trūkums un jebkura atkāpe no apraksta jāuzskata par neatbilstību minētās direktīvas 14. panta pirmajai daļai un attiecīgi PTAL 29.¹ panta pirmajai daļai, kas šo direktīvas normu pārņem.

Atšķirība starp PTAL 29.¹ un 30.² pantu kļūst vēl vairāk problemātiska, ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir jānodod vai jāsniedz noteiktā termiņā un ja nodošana vai sniegšana šajā termiņā tiek pārtraukta. Lai gan varētu pieņemt, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs pārtraukuma periodā nav nodevis digitālo saturu vai sniedzis digitālo pakalpojumu, no *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 51. apsvēruma izriet, ka šāds pārtraukums ir jāuzskata par neatbilstību līgumam, nevis digitālā satura nenodošanu vai digitālā pakalpojuma nesniegšanu.¹³³ Tālāk šīs monogrāfijas apakšnodaļas turpinājumā ir skaidrota abu pantu nošķiršana problemātiskās praksē sastopamās situācijās.

¹³³ Fervers M. Commentary on Article 13, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, pp. 227–228.

PTAL 30.² panta pirmā daļa nosaka, ka patērētājs var prasīt pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam nodot vai sniegt digitālo saturu vai sniegt digitālo pakalpojumu, un šajā normā nav noteiktas nekādas papildu prasības šādam patērētāja prasījumam. Šāda situācija nozīmē, ka patērētāja pieprasījumam nav nepieciešama īpaša forma, tāpēc to varētu izpildīt arī ar e-pasta starpniecību vai pat mutiski. Būtu pietiekami, ja patērētājs atsauca uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, kas nav nodots vai sniegts (piemēram, atsaucoties uz pasūtījuma numuru vai pievienojot apstiprinājuma e-pastu), un pieprasa tā nodošanu vai sniegšanu. Turklāt nav nepieciešams, lai patērētājs pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam noteiktu termiņu. Minētā PTAL norma paredz iespēju līdzīgiem vienoties par papildu termiņu, kurā pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nodos vai sniegs digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Šāda vienošanās nozīmētu, ka patērētājs atsakās no savas tiesības vienpusēji atkāpties no līguma (t. i., prasīt līguma atcelšanu PTAL 30.² panta pirmās daļas terminoloģijā), ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav nodots vai sniegts bez nepamatotas kavēšanās. Pierādīšanas pienākums par šādas vienošanās esamību un saturu ir pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam.¹³⁴ Lai patērētājs varētu vienpusēji atkāpties no līguma, ir nepieciešams, lai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs pēc tam, kad patērētājs ir aicinājis pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju izpildīt līgumu, nenodod vai nesniedz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu bez nepamatotas kavēšanās vai papildu termiņā, par ko līdzīgi ir skaidri vienojušies.

PTAL 30.² panta otrā daļa paredz **divus izņēmumus**, kad patērētājs var bez nepamatotas kavēšanās vienpusēji atkāpties no līguma.

Pirmkārt, šāda tiesība patērētājam ir gadījumā, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir paziņojis vai no apstākļiem skaidri izriet, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu nenodos vai nesniegs.

Otrkārt, patērētājs var bez nepamatotas kavēšanās vienpusēji atkāpties no līguma, ja viņš vai viņa ar pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju ir vienojušies vai no apstākļiem līguma slēgšanas brīdī skaidri izriet, ka patērētājam ir būtisks konkrēts līguma izpildes brīdis un digitālais saturs vai digitālais pakalpojums šajā brīdī vai līdz tam nav nodots vai sniegts.

Piemērs

Ja pārdevējam ir pienākums nodot ar Līgo svētkiem saistītu filmu, piemēram, filmu *Limuzīns Jāņu nakts krāsā*, digitālā formā, bet to vasarā nenodod, pārdevējs nevar atsaukties uz apstākli, ka šāda filma varētu patērētājam noderēt nākamā gada Līgo svētkos.

Ja patērētājs vienpusēji atkāpjas no līguma saskaņā ar PTAL 30.² pantu, patērētāja rīcība pamatota ar PTAL 30.³ panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru

¹³⁴ Fervers M. Commentary on Article 13, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, pp. 228–229.

patērētājs var vienpusēji atkāpties no līguma (t. i., prasīt līguma atcelšanu šīs normas terminoloģijā), par to paziņojot pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. PTAL 30.³ pants detalizētāk raksturots tālāk šīs monogrāfijas 5.3.3. apakšnodaļā.

5.3.2. Digitālā satura un digitālā pakalpojuma neatbilstība līgumam

Jaunais PTAL regulējums paredz patērētāja tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nodod vai sniedz neatbilstošu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Šis regulējums papildina PTAL ar 29.¹ pantu, kas paredz patērētājam noteiktus tiesiskās aizsardzības līdzekļus līgumam neatbilstoša digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā. PTAL 29.¹ pants pārņem *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 14. pantā ietvertās normas, kuras satur vienus no galvenajiem šajā direktīvā ietvertā regulējuma noteikumiem. Aplūkojamais PTAL pants paredz līgumam neatbilstošas izpildes tiesiskās sekas un tādējādi izpilda minētās direktīvas 1. pantā noteikto mērķi noteikt kopīgus noteikumus par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstību līgumam, “tiesiskās aizsardzības līdzekļiem digitālā satura un digitālā pakalpojuma neatbilstības gadījumā [...] un minēto tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanas kārtību”. *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 14. pants paredz tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums neatbilst līgumam atbilstoši šīs direktīvas 7.–9. pantam. Šajos direktīvas pantos ietvertās normas ar Jauno PTAL regulējumu pārņemtas PTAL 16.² pantā un 16.⁴ pantā. Šo tiesiskās aizsardzības līdzekļu izlietošanas termiņi, kuri paredzēti *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 11. panta otrajā un trešajā daļā, pārņemti Latvijas tiesībās ar PTAL 16.¹ panta trešo un ceturto daļu.¹³⁵

Saskaņā ar PTAL 29.¹ panta pirmo daļu patērētājs, kuram nodots vai sniegts līgumam neatbilstošs digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, var pieprasīt, lai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs veic vienu no trīs darbībām: 1) novērš digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību; 2) samērīgi samazina cenu; 3) atceļ līgumu [t. i., patērētājs var vienpusēji atkāpties no līguma – monogrāfijas autoru piezīme] un atmaksā patērētājam par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu samaksāto naudas summu.

Tālākās PTAL 29.¹ panta daļas nosaka, kādos gadījumos un pastāvot kādiem priekšnoteikumiem patērētājs var izlietot katru no šiem trīs tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. PTAL 29.¹ panta otrā un trešā daļa skaidro patērētāja tiesību prasīt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības līgumam nodrošināšanu, bet šī panta ceturta un piektā daļa – tiesības prasīt samērīgu cenas samazinājumu, savukārt panta ceturta un sestā daļa – līguma atcelšanu (t. i., tiesību vienpusēji atkāpties no līguma). Šīs PTAL 29.¹ panta daļas precīzi pārņem *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 14. panta daļas.

¹³⁵ Par šiem termiņiem skat. šīs monogrāfijas 5.1. apakšnodaļu.

Saskaņā ar PTAL 29.¹ panta otro daļu patērētājs var prasīt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstības līgumam novēršanu, izņemot gadījumus, ja tas nav iespējams vai pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam tas radītu izmaksas, kas būtu nesamērīgas, ņemot vērā visus apstākļus konkrētajā gadījumā, tajā skaitā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma vērtību, kāda tā būtu, ja nepastāvētu neatbilstība, kā arī ņemot vērā neatbilstības nozīmību. Tātad šī daļa paredz vispārīgu noteikumu, saskaņā ar kuru patērētājs **vispirms** var izlietot tādus tiesiskās aizsardzības līdzekļus kā prasīt **nodrošināt** digitālā satura vai digitālā pakalpojuma **atbilstību līgumam**, savukārt cenas samazināšana vai līguma atcelšana (t. i., tiesība vienpusēji atkāpties no līguma) ir iespējama vienīgi ar ierobežojošiem nosacījumiem, piemēram, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs saprātīgā termiņā nenovērš neatbilstību līgumam, kā tas paredzēts PTAL 29.¹ panta trešajā daļā, vai to nav iespējams izdarīt.

Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas gadījumā ir ievērots princips, ka neatbilstības līgumam gadījumā prioritāte ir jāpiešķir pareizai līguma izpildei, novēršot līgumam neatbilstošu izpildi. Šāda pieeja atbilst arī *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas* un *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* pieejai.¹³⁶ Tajā pašā laikā pretēji šīm abām pēdējām direktīvām, kas paredz, ka patērētājs var izvēlēties, vai viņš vēlas neatbilstības līgumam novēršanu vai apmaiņu, *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 14. panta otrā daļa un attiecīgi PTAL 29.¹ panta otrā daļa, kas to pārņem, nenosaka, kā neatbilstība līgumam ir jānovērš. Minētās normas arī nedod patērētājam tiesību izvēlēties starp dažādiem iespējamiem atbilstības līgumam nodrošināšanas veidiem, bet gan atstāj pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja ziņā izvēlēties piemērotu veidu, kā novērst neatbilstību. Tas ir saistīts ar iespējamo digitālā satura un digitālā pakalpojuma tehnisko īpašību dažādību.

Piemērs

Līgumam neatbilstoša digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā patērētājam sākotnēji ir jāizmanto tiesība, kas ļautu pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam nodrošināt atbilstību līgumam, un tikai gadījumos, kad tas nav iespējams, tas atkārtoti nav novērsts, radītu nesamērīgas izmaksas vai būtiskas neērtības patērētājam, patērētājs var izlietot tiesību vienpusēji atkāpties no līguma (t. i., līgumu atcelt PTAL terminoloģijā). Tomēr patērētājs var pieprasīt cenas samazinājumu vai vienpusēji atkāpties no līguma, ja pēc pārdevēja centieniem nodrošināt atbilstību līgumam šī neatbilstība līgumam parādās atkārtoti.

PTAL 29.¹ panta trešā daļa paredz, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs “bez atlīdzības” un “neradot būtiskas neērtības patērētājam” novērš

¹³⁶ Gsell B. Commentary on Article 14, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 245.

digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību saprātīgā termiņā, sākot no brīža, kad patērētājs ir informējis pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju par neatbilstību, ņemot vērā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma raksturu un mērķi, kādam patērētājs digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu ir iegādājies. Attiecībā uz šajā normā ietverto pienākumu novērst neatbilstību līgumam bez papildu atlīdzības *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 64. apsvērumus paredz, ka jo īpaši patērētājam nebūtu jāsedz nekādas izmaksas, kas saistītas ar digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atjauninājuma izstrādi.

Piemērs

Atbilstības līgumam nodrošināšana nav uzskatāma “bez atlīdzības”, ja patērētājam ir jāsniedz papildu personas dati, kas pārsniedz attiecīgā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma sniegšanai nepieciešamos personas datus.¹³⁷

Saskaņā ar PTAL 29.¹ panta ceturto daļu patērētājam ir tiesības vai nu uz maksas (t. i., cenas) proporcionālu samazinājumu, ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tika iegādāts par maksu, vai uz līguma atcelšanu (t. i., tiesību vienpusēji atkāpties no līguma) šādos **piecos alternatīvos** gadījumos.

Pirmkārt, šādas tiesības rodas tad, ja digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstības līgumam novēršana ir neiespējama vai nesamērīga saskaņā ar PTAL 29.¹ panta otro daļu. Otrkārt, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav novērsis digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību līgumam saprātīgā termiņā. Treškārt, ja neatbilstība līgumam joprojām pastāv, lai gan pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir mēģinājis novērst šo neatbilstību līgumam. Ceturtkārt, patērētājs var prasīt cenas samazinājumu vai līguma atcelšanu, ja neatbilstība ir tik nozīmīga, ka tā attaisno tūlītēju cenas samazinājumu vai līguma atcelšanu. Visbeidzot, piektkārt, patērētājam ir šādas tiesības, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir paziņojis vai no apstākļiem skaidri izriet, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs samērīgā termiņā vai nesagādājot būtiskas neērtības patērētājam nenovērsis digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību.

PTAL 29.¹ panta piektā daļa nosaka, ka cenas (t. i., pirkuma maksas vai pakalpojuma maksas) samazinājums ir proporcionāls patērētājam nodotā vai sniegtā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma vērtības samazinājumam, salīdzinot ar vērtību, kāda digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam būtu, ja tas būtu atbilstošs līgumam. Ja līgumā ir paredzēts, ka digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu nodod vai sniedz noteiktā laikposmā par maksu, cenas samazinājumu piemēro tam laikposmam, kurā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav bijis līgumam atbilstošs.

Visbeidzot, PTAL 29.¹ panta sestā daļa ierobežo patērētāja tiesību prasīt līguma atcelšanu. Šī norma paredz, ka gadījumā, ja digitālo saturu vai digitālo

¹³⁷ Gsell B. Commentary on Article 14, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 251.

pakalpojumu nenodod vai nesniedz par maksu, patērētājs var prasīt līguma atcelšanu tikai tādā gadījumā, ja neatbilstība ir nozīmīga. Pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir pienākums pierādīt, ka neatbilstība ir maznozīmīga.

Patērētāja digitālā pirkuma direktīva skaidri nošķir tiesiskās aizsardzības līdzekļus neatbilstības līgumam gadījumā, kas noteikti šīs direktīvas 14. pantā (minēto pantu pārņem PTAL 29.¹ pants), no vienas puses, un tiesiskās aizsardzības līdzekļus digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nenodošanas vai nesniegšanas gadījumā, kas noteikti tās 13. pantā (minēto pantu pārņem PTAL 30.² pants), no otras puses. Tāpēc ir nepieciešams precīzi nošķirt šos abus gadījumus.

Četras situācijas ir īpaši **problemātiskas**, no kurām pirmās divas ir labi pazīstamas no pirkuma līguma viedokļa.

Pirmkārt, digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav nodots vai sniegts pielīgtā apjomā, proti, konstatējamas kvantitatīvas novirzes jeb tiek nodots vai sniegts “pārāk maz vai pārāk daudz” digitālā satura vai digitālā pakalpojuma. Otrkārt, pastāv būtiski digitālā satura vai digitālā pakalpojuma trūkumi (t. i., “kvalitātes defekti”), kuru dēļ sniegtais saturs vai pakalpojums neatbilst līgumā norādītajām īpašībām. Treškārt, digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam, kam jābūt pieejamam noteiktā termiņā, var rasties īstermiņa vai ilgtermiņa pieejamības pārtraukumi. Ceturtkārt, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var nesniegt atjauninājumus un funkcijas, par kurām bija panākta vienošanās līgumā. Visas četras situācijas būtībā ir aptvertas *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 14. pantā.¹³⁸

Attiecībā uz otro no minētajiem četriem gadījumiem nepastāv juridiski skaidri kritēriji, lai atšķirtu nepilnīga digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanu vai sniegšanu no pilnīgi citāda digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanas vai sniegšanas, par kuru nebija noslēgts līgums. Tāpēc atšķirīga digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošana vai sniegšana vienmēr jāuzskata par neatbilstību.¹³⁹

Saistībā ar pirmo un ceturto gadījumu trūkumu neesamība ir skaidri noteikta kā atbilstības līgumam pamats *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7. panta a) punktā, tāpat kā atjauninājumi kā atbilstības līgumam pamats, kas ir paredzēts šīs direktīvas 7. panta d) punktā. Tādējādi iepriekšējā rindkopā norādītajā pirmajā un ceturtajā gadījumā no *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* teksta skaidri izriet, ka šie gadījumi ir uzskatāmi par neatbilstību līgumam, ko apstiprina arī *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 44. apsvērumi.

Piemērs

Tā kā digitālais saturs un digitālie pakalpojumi nepārtraukti attīstās, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var vienoties ar patērētājiem nodrošināt

¹³⁸ Gsell B. Commentary on Article 14, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 246.

¹³⁹ Ibid., p. 247.

atjauninājumus un elementus, kad tie kļūst pieejami. Tāpēc būtu arī jāizvērtē digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstība līgumam attiecībā uz to, vai digitālais saturs vai pakalpojums ir atjaunināts pielīgtā veidā. Tas apstāklis, ka nav nodoti pielīgtie atjauninājumi, būtu uzskatāms par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību līgumam. Defektīvi vai nepilnīgi atjauninājumi arī būtu uzskatāmi par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību līgumam, ņemot vērā to, ka šāda situācija nozīmētu, ka šādi atjauninājumi netiek veikti pielīgtā veidā. Turklāt *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 45. apsvērums paredz, ka patērētājam nododamajai vai sniedzamajai digitālā satura vai sniedzamajai digitālā pakalpojuma versijai vajadzētu būt visjaunākajai līguma noslēgšanas brīdī pieejamajai versijai, ja vien līdzēji nav vienojušies citādi.

Attiecībā uz trešo gadījumu, proti, īslaicīgiem digitālā satura vai digitālā pakalpojuma nodošanas vai sniegšanas pārtraukumiem, no *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 51. apsvēruma izriet, ka arī tie ir jāuzskata par neatbilstības līgumam gadījumiem, ja šie pārtraukumi ir vairāk nekā nenozīmīgi vai atkārtojas.

Piemērs

Daudzi digitālā satura veidi vai digitālie pakalpojumi, piemēram, piekļuve mākoņpakalpojumiem, tiek nodoti vai sniegti pastāvīgi noteiktā termiņā. Tāpēc ir nepieciešams nodrošināt šāda digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstību visā līguma darbības laikā.

Digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas īstermiņa pārtraukumi būtu jāuzskata par neatbilstības līgumam gadījumiem, ja pārtraukumus nevar uzskatīt par nenozīmīgiem vai tie ir regulāri. Nav skaidrs, vai un kad šāds īss pārtraukums pārvērtīsies par ilgāku pārtraukumu, ko vairs nevar uzskatīt par atbilstību līgumam. Lai izvairītos no juridiskās nenoteiktības un ņemot vērā to, ka *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva* neatbilstību līgumam regulē daudz visaptverošāk nekā nenodošanu vai nesniegšanu, arī ilgāki nenodošanas vai nesniegšanas pārtraukumi būtu jāuzskata par neatbilstību līgumam.¹⁴⁰

5.3.3. Līdzēju pienākumi digitālā satura vai digitālā pakalpojuma cenas samazināšanas un līguma atcelšanas gadījumā

Jaunais PTAL regulējums papildinājis PTAL ar 30.³ pantu, kas noteiks patērētāja, pārdevēja un pakalpojuma sniedzēja pienākumus gadījumos, kad digitālā satura vai digitālā pakalpojuma cena tiks samazināta vai līgums atcelts.

¹⁴⁰ Gsell B. Commentary on Article 14, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 247.

Minētais pants pārņem *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 15., 16., 17. un 18. pantu, tāpēc tulkojams atbilstoši šīm direktīvas normām.

Cenas (t. i., maksas) samazināšana vai līguma atcelšana ir daļa no patērētājiem pieejamajiem tiesiskajiem aizsardzības līdzekļiem situācijās, kad patērētājam tiek pārdots līgumam neatbilstošs digitālais pirkuma objekts. Piemērojot minētos tiesiskos aizsardzības līdzekļus, līdzējiem ir jāņem vērā tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanas kārtība, kas aplūkota iepriekšējā šīs monogrāfijas apakšnodaļā.

Jaunā PTAL 30.³ panta pirmās daļas regulējums dod patērētājam, kuram nodots vai sniegts līgumam neatbilstošs digitālais saturs vai digitālais pakalpojums vai arī tas nav nodots vai sniegts, tiesību prasīt līguma atcelšanu (t. i., vienpusēji atkāpties no līguma), par to paziņojot pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. Normatīvais regulējums neparedz konkrētu paziņošanas formu, līdz ar to patērētāja paziņošanas izpilde ir tulkojama plaši. Proti, ja pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir bijusi saprātīga iespēja no patērētāja paziņojumā norādītās informācijas identificēt konkrēto patērētāju vai līgumu, kā arī saprast paziņojuma saturu, tad uzskatāms, ka patērētājs ir izpildījis paziņošanas prasības.

Piemēri

Patērētājs var prasīt līguma atcelšanu (t. i., vienpusēji atkāpties no līguma), nosūtot paziņojumu uz pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja tīmekļvietnē ievietoto telefona numuru (piemēram, SMS formā), elektroniskā pasta adresi, aizpildot tīmekļvietnē pieejamu saziņas formu vai izmantojot citus pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja piedāvātos konsultācijas vai strīdu risināšanas rīkus, piemēram, virtuālos saziņas konsultantus jeb *chatbots*. Izņēmums būtu gadījumā, ja konkrētais rīks nav tehniski spējīgs uztvert patērētāja prasījumu un attiecīgi par to nekavējoties tiek informēts patērētājs (piemēram, šobrīd šo trūkumu var novērot virtuālo saziņas konsultantu tehniskajās iespējās), vai arī tad, kad patērētājs ir izvēlējies izmantot tādu paziņošanas veidu, kas nav uzskatāms par normāli lietotu komunikācijas kanālu ar pārdevēju vai pakalpojumu sniedzēju. Piemēram, paziņojums tiek nosūtīts pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja sociālo mediju platformas profilā (piemēram, *Instagram* vai *Twitter*), ko pārdevējas vai pakalpojuma sniedzējs lieto publiskiem paziņojumiem un dara to vienīgi mārketinga nolūkos.

Paziņojums var tikt izteikts mutiski vai jebkādā citā veidā, ja vien no minētā paziņojuma pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var pārliedziņoši secināt, ka patērētājs prasa līguma atcelšanu. Līdz ar to patērētājam paziņojumā nav jālieto konkrēti termini, piemēram, "līguma atcelšana", kaut būtu ieteicams to darīt.

Saskaņā ar jaunā PTAL 30.³ panta otro daļu, ja līgums tiek izbeigts, patērētājs neizmanto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un nedod šādu iespēju trešajām personām.

Piemērs

Patērētājs pēc līguma atcelšanas izdzēš digitālo saturu vai izdzēš jebkādu tā izmantojamo kopiju vai padara digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu citādi nepieejamu.

Minētā prasība ir saistīta ar faktu, ka digitālā satura vai digitālā pakalpojuma gadījumā digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu nav iespējams atdot atpakaļ pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. Līdz ar to pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja interesēs būtu pēc iespējas ātrāk sniegt patērētājam apstiprinājumu par līguma atcelšanas faktu kā atbildi uz patērētāja prasījumu, vienlaikus nepieciešamības gadījumā norādot uz patērētāja pienākumu atturēties no digitālā satura vai digitālā pakalpojuma izmantošanas un tā nodošanas trešajām personām. Līdz brīdim, kamēr līgums tiek tiesiski uzskatīts par atceltu, patērētājs var turpināt izmantot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Īpaši svarīgi tas būtu gadījumos, kad konkrētais digitālais saturs vai digitālais pakalpojums patērētājam ir nepieciešams nekavējoties.

Piemērs

Iegādātā digitālā grāmata ir svarīga, lai sagatavotos eksāmenam, kas notiks tuvākajās dienās. Taču patērētājs nevēlas iegādāties jaunu digitālo saturu, pirms nesaņem apliecinājumu no pārdevēja par līguma atcelšanu par digitālās grāmatas kā digitālā satura iegādi.

Praksē pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam būtu ieteicams norādīt konkrētu veidu, ko un kādā veidā patērētājs varētu izdarīt, lai nodrošinātu pārdevēja un pakalpojuma sniedzēja tiesību ievērošanu attiecībā uz patērētāja pienākumu atturēties no digitālā satura vai pakalpojuma izmantošanas vai darīšanas to pieejamu trešajām personām. Tas ir saistīts ar apsvērumu, ka vidusmēra patērētājs specifiskās situācijās varētu nebūt pietiekami zinošs par procesu, kā veikt šādas darbības.

Piemērs

Pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, apstiprinot līguma atcelšanas faktu, aicina patērētāju izdzēst digitālo saturu vai tā kopijas, vienlaikus pievienojot informāciju, kā to var izdarīt.

Vienlaikus jāņem vērā, ka patērētājs var turpināt izmantot digitālo saturu vai pakalpojumu saprātīgu laiku arī pēc līguma atcelšanas, ja tas tiek darīts

ar mērķi atgūt patērētāja personas datus vai saturu, ko ir sniedzis vai radījis, izmantojot digitālo saturu vai digitālos pakalpojumus.

Piemērs

Patērētājs var izmantot mākoņu glabātuves pakalpojumu arī pēc līguma atcelšanas, atgūstot tur ievietotos fotoattēlus vai cita veida personīgos failus.

Jaunais PTAL regulējums (un konkrēti – PTAL 30.³ panta trešā daļa) paredz, ka gadījumā, ja digitālais saturs tika nodots materiālajā informācijas nesējā, patērētājs pēc pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pieprasījuma uz pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja rēķina bez nepamatotas kavēšanās atdod materiālo informācijas nesēju pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. Par šādiem materiālajiem informācijas nesējiem ir atzīstami, piemēram, CD, USB zibatmiņa, DVD, atmiņas kartes u. c. Vienlaikus patērētājam šāds pienākums rodas tikai tad, ja pārdevējs to ir pieprasījis. Šim pieprasījumam ir jābūt skaidram un patērētājam viegli saprotamam, kā arī tam ir jābūt aktīvi izteiktam 14 dienu laikā no dienas, kad patērētājs ir informējis pārdevēju par lēmumu atcelt līgumu.

Piemērs

Pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja prasības atdod materiālo informācijas nesēju iekļaušana vispārīgajos līguma noteikumos nebūs pietiekama un atbilstoša. Vienlaikus pārdevējam ir jārikojas tā, lai patērētājs apzinātos, uztvertu un saprastu šo prasību. Tādējādi praksē ir objektīvi sagaidīt, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs šo prasību izteiks patērētājam tādā pašā formā, kādā patērētājs ir vērsies pie pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja ar paziņojumu atcelt līgumu (ja vien šī patērētāja izvēlēta forma ir saprātīga), piemēram, atbildot uz patērētāja e-pastu.

Jaunā PTAL 30.³ panta trešās daļas regulējums neparedz veidu, kādā patērētājam ir jāatdod materiālais informācijas nesējs, bet vien nosaka to, ka šī atdošana notiek uz pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja rēķina. Pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jādod patērētājam iespēja atdot materiālo informācijas nesēju tādā veidā, kādā viņš to ir saņēmis, vai arī veidā, kas būtu patērētājam ērtāks vai saprātīgāks, vienlaikus ņemot vērā arī pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja saprātīgas intereses par atdošanas veidu.

Piemēri

Pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam nebūtu pamatoti uzlikt par pienākumu izpildīt, tas ir, apmaksāt, patērētāja vēlmi nosūtīt materiālo informācijas nesēju ar nesapratīgi dārga kurjera pakalpojumu sniedzēja

starpniecību, ja materiālais informācijas nesējs ir saņemts ar regulāra veida pasta pakalpojumu starpniecību.

Ja patērētājs digitālo saturu uz materiālā informācijas nesēja ir iegādājies ceļojuma laikā citā ES dalībvalstī, nevis tajā, kurā uzturas, tad nebūtu pamatoti likt patērētājam atdod materiālo informācijas nesēju iegādes vietā, bet būtu jāļauj to nosūtīt, piemēram, pa pastu.

Līdz ar to izņēmumi, īpaši tādi, kas apgrūtinātu, tai skaitā arī subjektīvi, patērētāja pienākuma izpildi (piemēram, pieprasot patērētājam materiālo informācijas nesēju nodot pārdevēja noliktavā, neskatoties uz to, ka tas ir pirktis tiešsaistē un nodots ar pārdevēja piedāvāto kurjera starpniecību), varētu tikt pieļauti īpaši pamatotos gadījumos.

Jaunā PTAL 30.³ panta ceturtās daļas regulējums paredz, ka patērētājam nav pienākuma maksāt par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma lietošanu par laikposmu pirms līguma atcelšanas, kad digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nav bijis atbilstošs līgumam. Atceļot līgumu, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs atmaksā patērētājam visas summas, kuras patērētājs samaksājis saskaņā ar līgumu. Ja līgums paredz digitālā satura nodošanu vai digitālā pakalpojuma sniegšanu par maksu un kādā laikposmā, pirms līguma atcelšanas digitālais saturs vai digitālais pakalpojums ir bijis atbilstošs līgumam, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs atmaksā patērētājam tikai to samaksātās maksas proporcionālo daļu, kas atbilst laikposmam, kurā digitālais saturs vai digitālais pakalpojums nebija līgumam atbilstošs, kā arī maksas daļu, ko patērētājs jau samaksājis (t. i., samaksājis avansā) par jebkuru līguma laikposmu, kas būtu atlicis, ja līgums netiktu atcelts. Līdz ar to var būt gadījumi, kad patērētājam būs jāpiemaksā pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam, un otrādi – kad pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam būs jāatmaksā patērētāja samaksātā maksa vai tās daļa.

Ja patērētājs sniedz pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam personas datus, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jāievēro *Vispārīgā datu aizsardzības regulā* paredzētie pienākumi. *Vispārīgajā datu aizsardzības regulā noteiktie* pienākumi ir jāpilda neatkarīgi no tā, vai patērētājs maksā atlīdzību naudas summā vai sniedz personas datus apmaiņā pret digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, vai vienlaikus gan maksā atlīdzību naudas summā, gan sniedz personas datus. Jaunā PTAL 30.³ panta sestā daļa nosaka, ka pēc līguma izbeigšanas pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs neizmanto jebkādu saturu, kas nav personas dati un ko patērētājs ir sniedzis vai radījis, izmantojot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja nodoto vai sniegto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Vienlaikus normatīvais regulējums neuzliek par pienākumu pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam nekavējoties pēc līguma izbeigšanas dzēst minēto saturu, tādējādi dodot patērētājam iespēju piekļūt tā radītajam saturam un atsākt tā lietošanu.

Piemērs

Šāds saturs varētu ietvert digitālus attēlus, video un audio datnes un mobilajās ierīcēs radītu saturu.

Tomēr saskaņā ar jaunā PTAL 30.³ panta sesto daļu pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var turpināt izmantot saturu, ko patērētājs ir sniedzis vai radījis, ja šāds saturs

- 1) nav lietojams bez saistības ar pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja piegādāto (aplūkojamās normas terminoloģijā) digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu;

Piemērs

Datorspēle, kas ļauj patērētājam pašam veidot spēles scenāriju vai veidot sava spēlētāja imidžu.

- 2) attiecas tikai uz patērētāja darbību, lietojot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja piegādāto (aplūkojamās normas terminoloģijā) digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu;

Piemērs

Saturs, kas tiek iekļauts kopējā informācijas apjomā un sniedz pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam informāciju, cik bieži tiek izvēlēta konkrēta filma, video, audio ieraksts vai cik daudz satura patērētājs pievieno savam “lietošanas grozam” mēneša laikā.

- 3) ir tāds, kuru pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir apkopojis ar citiem datiem un kuru nevar atdalīt vai atdalīšana prasītu nesamērīgas pūles;

Piemērs

Šis izņēmums noteikti neattieksies uz fotogrāfijām vai video, kas tiek saglabāts kā atsevišķs saturs, bet tas varētu attiekties uz ilgstošu datu ierakstīšanu, kas veido vienu kopīgu, neatdalāmu saturu, teiksim, video ierakstīšanas sensoru.

vai

- 4) ja to ir kopīgi radījis patērētājs un citi patērētāji, ja citi patērētāji var turpināt izmantot šo saturu.

Piemērs

Dokuments vai pētījums (piemēram, monogrāfija), kura saturs ir vairāku autoru kopīgs darbs un veidots, izmantojot mākoņglabāšanas pakalpojumu.

Ar Jauno PTAL regulējumu ieviestā 30.³ panta septītā daļa dod iespēju patērētājam saņemt atpakaļ jebkuru citu saturu, ko patērētājs ir sniedzis vai radījis, izmantojot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja nodoto digitālo saturu vai sniegto digitālo pakalpojumu un kas nav patērētāja personas dati (izņemot iepriekš PTAL 30.³ panta sestajā daļā uzskaitītos izņēmumus).

Piemērs

Tāds saturs, ko patērētājs ir ielādējis, tai skaitā fotogrāfijas, video, digitālie attēli, dokumenti, 3D drukai veidoti dizaina faili u. c.

Lai saņemtu šo saturu, patērētājam ir jāizdara pieprasījums, taču Jaunais PTAL regulējums neparedz šim pieprasījumam konkrētu formu vai saturu. Līdz ar to ir pieļaujams pieprasījums, kurā patērētājam, tai skaitā, nav obligāti jānorāda konkrēts satura veids. Proti, pēc patērētāja pieprasījuma pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jādara patērētājam pieejams jebkurš saturs, kas nav personas dati un ko patērētājs ir sniedzis vai radījis, izmantojot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja nodoto digitālo saturu vai sniegto digitālo pakalpojumu (izņemot PTAL 30.³ panta sestajā daļā uzskaitītos izņēmumus). Vienlaikus patērētājs var iegūt minēto digitālo saturu bez maksas, bez pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja radītiem šķēršļiem, samērīgā termiņā un plaši izmantotā mašīnlasāmā formātā.

Piemērs

Patērētājam nebūtu jāsedz izmaksas, kas saistītas ar digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atjauninājuma izstrādi, kas varētu rasties pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam pēc līguma atcelšanas.

Arī patērētājam ir pienākums izdarīt pieprasījumu samērīgā termiņā pēc līguma atcelšanas brīža. To, vai abi līdzēji ir ievērojuši samērīgu termiņu, var noteikt, veicot analīzi tikai individuālu lietu ietvaros, ņemot vērā gan noslēgtā līguma specifiku, gan citus lietas apstākļus. Neskatoties uz šiem apsvērumiem, Jaunais PTAL regulējums neparedz konkrētu laika periodu, kas noteiktu, cik ilgi pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jāglabā saturs, ko patērētājs ir sniedzis vai radījis, izmantojot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja nodoto digitālo saturu vai sniegto digitālo pakalpojumu. Taču no Jaunā PTAL regulējuma izriet, ka arī gadījumos, kad digitālais saturs vai pakalpojums vairs nav pieejams, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jāspēj nodrošināt satura pieejamība, ja vēl nav pagājis “saprātīgs laika periods”.

Piemērs

Šādos gadījumos pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs varētu patērētājam uz e-pastu nosūtīt tīmekļvietnes saiti, caur kuru patērētājam būtu iespēja piekļūt un izgūt patērētāja sniegto vai radīto saturu. Papildus pārdevējam

vai pakalpojuma sniedzējam būtu jāatturas no šķēršļu radīšanas, kas varētu apgrūtināt satura izgūšanu. Piemēram, minētais piemērs ar interneta saiti – timekļvietnes saite beidz darboties 24 stundu laikā. Šāda situācija varētu tikt atzīta par nepamatota šķēršļa likšanu patērētājam satura izgūšanas tiesību istenošanai.

Vienlaikus patērētājs var izgūt minēto digitālo saturu bez maksas, taču tas nenozīmē, ka patērētājs būtu atbrīvots no vispārēja veida maksām, piemēram, interneta pieslēguma maksas.

Līdz ar to pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var liegt patērētājam izmantot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, tajā skaitā liedzot patērētājam piekļuvi digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam vai atspējojot patērētāja lietotāja kontu. Tomēr tas nedrīkst skart PTAL 30.³ panta septītajā daļā minētās patērētāja tiesības izgūt patērētāja sniegtu vai veidotu saturu. Līdz ar to šādos gadījumos pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir pienākums nodrošināt citu veidu, kā izgūt patērētāja sniegtu vai veidotu saturu.

Piemēri

Pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var padarīt nepieejamu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, bet vienlaikus atļaut patērētājam ieloties savā profilā un izgūt patērētāja sniegto vai veidoto saturu.

Pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var atspējot patērētāja profilu, taču šādu metodi varētu izmantot vienīgi tad, ja patērētājs nebūtu sniedzis savus personas datus un/vai sniedzis vai veidojis citu saturu.

Saskaņā ar jaunā PTAL 30.³ panta devīto daļu cenas samazinājuma vai līguma atcelšanas gadījumā pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs atmaksā naudas summas, kas pienākas patērētājam, bez nepamatotas kavēšanās, bet ne vēlāk kā 14 dienu laikā no dienas, kad patērētājs informējis pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju par lēmumu izmantot savas tiesības uz cenas samazināšanu vai atcelt līgumu. Šāds pienākums pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir tikai tajos gadījumos, kad patērētājs par digitālo saturu vai pakalpojumu ir maksājis naudā vai digitālā vērtības ekvivalentā, proti, patērētājs digitālo saturu vai pakalpojumu nav saņēmis apmaiņā pret personas datiem. Pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs naudas summas atmaksā, izmantojot tāda paša veida maksāšanas līdzekli, kādu izmantoja patērētājs, maksājot par digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, izņemot gadījumu, ja patērētājs skaidri piekritis citam maksāšanas līdzeklim un patērētājam par šāda atmaksas līdzekļa izmantošanu nekas nav jāmaksā.

Piemēri

Ja patērētājs par digitālo saturu vai pakalpojumu ir maksājis no sava bankas konta, tad atmaksai ir jānotiek uz patērētāja bankas kontu. Ja

patērētājs ir maksājis ar digitālās vērtības ekvivalentu (piemēram, elektroniskiem vaučeriem, e-kuponiem vai virtuālo valūtu, ciktāl virtuālā valūta tiek atzīta valstu tiesību aktos), tad atmaksai ir jānotiek attiecīgajā vērtības digitālajā ekvivalentā.

Vienlaikus praksē bieži ir sastopamas situācijas, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs piedāvā patērētājam iegādāties virtuālos punktus, kurus pēc tam var izmantot, pērkot citu digitālo saturu vai pakalpojumus. Šādos gadījumos, kad patērētājs no sava bankas konta par naudu ir pircis pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja virtuālos punktus/naudu/bonusus u. tml., lai iegādātos digitālo saturu vai pakalpojumu, tad atmaksai ir jānotiek uz patērētāja bankas kontu. Savukārt gadījumos, kad patērētājs ir veicis kādas darbības, kuru laikā ir veikti maksājumi (piemēram, izdarījis noteiktu pirkumu skaitu un kā bonusu saņēmis pārdevēja virtuālos punktus, un pēc tam par to iegādājies citu digitālo saturu), tad patērētājs var saņemt atmaksu uz savu bankas kontu, no kura ir pirktis pēdējais pakalpojums, lai iegūtu konkrēto bonusu. Tas ir saistīts ar to, lai patērētājs cenas samazināšanas vai atmaksas gadījumā netiktu piesaistīts konkrētajam pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam. Proti, ja šādās situācijās atmaksa tiktu veikta ar pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja radītiem virtuālajiem punktiem, tad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs varētu nepamatoti ierobežot patērētāja tiesības izmantot atmaksu, piemēram, nosakot virtuālo punktu izmantošanas termiņu, kārtību vai paredzot to izmantošu tikai konkrēta veida digitālā satura vai pakalpojuma iegādei.

Tādējādi praksē ir būtiski nodalīt gadījumus, kad patērētājs iegūst iespēju saņemt digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, izmantojot naudu vai vērtības digitālo ekvivalentu (kaut arī tas notiek pastarpināti, nopērkot pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja virtuālos punktus), un kad – izmantojot savus datus *Vispārīgās datu aizsardzības regulas* izpratnē vai citus datus, piemēram, aizpildot anonīmu anketu par saviem iepirkšanās paradumiem u. tml. No šīs praktiskās nošķiršanas ir atkarīga patērētāja iespēja izmantot cenas atmaksas tiesības. Līdz ar to tieši pārdevēja un pakalpojuma sniedzēja pienākums pirms līguma slēgšanas un līguma slēgšanas stadijās ir sniegt patērētājam skaidru un nepārprotamu informāciju par viņa tiesībām.

Pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nevar piemērot nekāda veida maksu par naudas atmaksu patērētājam. Tādējādi pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jāatturas no papildu maksu piemērošanas un praksē jāievieš pārdomāts cenas atmaksas process tā, lai patērētājam saistībā ar to nerodas papildu izmaksas. Atsevišķos retos un objektīvi pamatotos gadījumos varētu tikt pieļauti izņēmumi.

Piemērs

Šajā gadījumā var norādīt uz valūtas konvertāciju, taču arī šajā gadījumā ir jāņem vērā, vai pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam patiešām nebija iespējas naudu pārskatīt no tāda savas bankas konta, kura valūta atbilstu patērētāja bankas konta valūtai.

6. PIERĀDĪŠANAS PIENĀKUMS

Jaunajā PTAL regulējumā paredzēti tiesiskās aizsardzības līdzekļi patērētājam, ja saimnieciskās darbības veicējs nenodod digitālo pirkuma objektu vai ja tas ir neatbilstošs subjektīvajām vai objektīvajām atbilstības līgumam prasībām.¹⁴¹ Lai patērētājs varētu izmantot šos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, nepieciešams konstatēt vairākus faktus. Proti, lai izmantotu tiesiskās aizsardzības līdzekļus saistībā ar digitālā pirkuma objekta nenodošanu, ir jākonstatē tā nenodošanas fakts. Savukārt, lai izmantotu tiesiskās aizsardzības līdzekļus saistībā ar digitālā pirkuma objekta neatbilstību līgumam, ir jākonstatē ne tikai pati neatbilstība līgumam, bet arī fakts, ka šī neatbilstība pastāvēja jau objekta (vai atjauninājumu) nodošanas vai sniegšanas brīdī.

Šajā ziņā Jaunais PTAL regulējums nosaka to, kurai personai – patērētājam vai saimnieciskās darbības veicējam – ir pienākums pierādīt minētos faktus. Attiecībā uz digitālā satura vai digitālā pakalpojuma iegādi PTAL ir papildināts ar jaunu 16.¹ pantu, tajā regulējot, kurai personai ir pienākums pierādīt, vai 1) patērētājam ir ticis nodots digitālais saturs vai sniegts digitālais pakalpojums; 2) patērētāja norādītā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstība pastāvēja jau tā nodošanas vai sniegšanas brīdī. Savukārt attiecībā uz pirkuma objektu, tostarp pirkuma objektu ar digitāliem elementiem, Jaunais PTAL regulējums groza PTAL 13. pantu, tajā nosakot, kurai personai ir pienākums pierādīt, vai patērētāja norādītā pirkuma objekta neatbilstība pastāvēja jau tā nodošanas brīdī, bet vienlaikus neskarot jautājumu par pirkuma objekta nodošanas fakta pierādīšanu.

Minētajos pantos ietvertie principi ar dažām izmaiņām (tostarp termiņu) ir balstīti uz starptautiskajos tiesību unifikācijas dokumentos un ES patērētāju aizsardzības tiesībās jau pastāvošām normām, piemēram, *Kopējā modeļa (Draft Common Frame of Reference (DCFR) – angļu val.) IV.A.-2:308* pantu attiecībā uz pirkuma objektiem, *Vienoto Eiropas tirdzniecības noteikumu*¹⁴² 105. panta otro daļu un *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 5. panta trešo daļu.

¹⁴¹ Skat. PTAL 28. pantu attiecībā uz pirkuma objektu, tostarp pirkuma objektu ar digitāliem elementiem; skat. PTAL 29.¹ pantu attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

¹⁴² 2011. gada 11. oktobra Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem (COM/2011/0635 – 2011/0284 (COD)). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A52011PC0635> [aplūkots 29.03.2022.]

6.1. Pienākums pierādīt digitālā pirkuma objekta nodošanu

6.1.1. Digitālā satura nodošana vai digitālā pakalpojuma sniegšana

Atbilstoši PTAL 16.¹ panta otrajai daļai pienākums pierādīt, ka digitālais saturs ir nodots vai digitālais pakalpojums ir sniegts, gulstas uz saimnieciskās darbības veicēju. Šis noteikums, kas iepriekš tiešā veidā nebija paredzēts PTAL, aizsargā patērētāju, kuram būtu apgrūtināši pierādīt negatīvu faktu, t. i., nenodošanas vai nesniegšanas faktu. Ja patērētājs vēlas izmantot PTAL 30.² pantā noteiktos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, tad viņam ir jāpierāda, ka saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums nodot digitālo saturu vai sniegt digitālo pakalpojumu. Savukārt, ja saimnieciskās darbības veicējs uzskata, ka digitālā satura nodošana vai digitālā pakalpojuma sniegšana ir veikta, tad viņam ir jāpierāda, ka viņš ir izdarījis visu nepieciešamo, lai patērētājs iegūtu piekļuvi digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam. Šajā ziņā PTAL 16.³ pants noteic, kādos gadījumos digitālais saturs vai pakalpojums ir uzskatāms par nodotu vai sniegtu. Vienlaikus jāņem vērā, ka saimnieciskās darbības veicējam nav jāpierāda, ka patērētājs *faktiski* patiešām ir ieguvis piekļuvi.¹⁴³

6.1.2. Pirkuma objekta ar digitāliem elementiem nodošana

Atšķirībā no digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas Jaunais PTAL regulējums nenoteic, kurai personai ir pienākums pierādīt, vai patērētājam ir nodots pirkuma objekts ar digitāliem elementiem. Tomēr arī šī objekta gadījumā būtu pamatoti uzskatīt, ka pierādīšanas pienākums gulstas uz saimnieciskās darbības veicēju, proti, pārdevēju. Atbilstoši PTAL 30. panta pirmajai daļai un 30.¹ panta pirmajai daļai (ja vien līdzēji nav vienojušies citādi) saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums nodrošināt līguma objekta nodošanu patērētāja valdījumā, un līguma objekta zuduma risks pāriet patērētājam tikai ar brīdi, kad viņš to ir ieguvis savā valdījumā. Attiecīgi nebūtu pamatoti prasīt patērētājam pierādīt negatīvu faktu – pirkuma objekta ar digitāliem elementiem nesaņemšanu.

6.2. Pienākums pierādīt digitālā pirkuma objekta neatbilstības līgumam rašanās brīdi

Priekšnoteikums, lai patērētājs varētu īstenot Jaunajā PTAL regulējumā paredzētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus saistībā ar digitālā pirkuma objekta neatbilstību līgumam, ir fakts, ka šī neatbilstība līgumam pastāvēja jau attiecīgā objekta (vai tā atjauninājuma) nodošanas vai sniegšanas brīdī¹⁴⁴ vai laikposmā,

¹⁴³ Zoll F. Commentary on Article 12, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, pp. 213, 216.

¹⁴⁴ Skat. PTAL 13. panta otro daļu attiecībā uz pirkuma objektu, tostarp pirkuma objektu ar digitāliem elementiem; PTAL 16.¹ panta trešo daļu attiecībā uz digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

kurā saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums pastāvīgi nodot digitālo saturu vai sniegt digitālo pakalpojumu (ja līgumā ir paredzēta pastāvīga nodošana vai sniegšana noteiktā termiņā). Šāds priekšnoteikums ietverts ar mērķi palielināt juridisko noteiktību,¹⁴⁵ jo nebūtu pamatoti paredzēt saimnieciskās darbības veicēja atbildību par tādām neatbilstībām, kuru cēlonis nepastāvēja brīdī, kad saimnieciskās darbības veicējs nodeva līguma objektu (vai tā atjauninājumus/modifikācijas) patērētājam.

Ņemot vērā to, ka saimnieciskās darbības veicējs parasti atrodas izdevīgākā ekonomiskā situācijā nekā patērētājs, lai varētu zināt, kāpēc tā nodotais digitālais pirkuma objekts nav atbilstošs līgumam, tomēr pats objekts atrodas patērētāja rīcībā, 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu pieņemšanas laikā notika spraigas diskusijas par neatbilstības līgumam rašanās brīža pierādīšanas pienākuma sadali.¹⁴⁶ Tā rezultātā šajās direktīvās un līdz ar to arī PTAL paredzēti noteikumi, kas ir labvēlīgāki patērētājam, salīdzinot ar 1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas 5. panta trešo daļu (kas tika pārņemta PTAL 13. panta trešajā daļā), bet vienlaikus nepietuvojoties tam patērētāju tiesību aizsardzības limenim, kāds tika paredzēts sākotnējā direktīvu priekšlikumā.

6.2.1. Pierādīšanas pienākums līgumos par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma iegādi

Digitālais saturs vai digitālais pakalpojums patērētājam var tikt nodots vai sniegts (“piegādāts” Jaunā PTAL terminoloģijā) divos dažādos veidos: 1) ar vienreizēju vai vairākām atsevišķām “piegādēm”, piemēram, patērētājam lejupielādējot no interneta vienu vai vairākas atsevišķas filmas, dziesmas vai e-grāmatas¹⁴⁷; 2) ar pastāvīgu “piegādi”, piemēram, patērētājam iegādājoties *Netflix* mēneša abonementu, kas dod iespēju pastāvīgi skatīties šajā platformā pieejamās filmas līdz abonementa beigām, vai iegādājoties *Spotify* mēneša abonementu, kas dod iespēju pastāvīgi klausīties šajā lietojumprogrammā pieejamo mūziku līdz abonementa beigām.¹⁴⁸ Uz katru no šiem veidiem Jaunais PTAL regulējums paredz atšķirīgu pierādīšanas pienākuma sadalījumu.

Atbilstoši PTAL 16.¹ panta trešajai daļai, ja līgumā par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma piegādi paredzēta vienreizēja piegāde vai vairākas atsevišķas piegādes un neatbilstība līgumam atklājas gada laikā pēc nodošanas dienas,

¹⁴⁵ Skat. 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas preambulas 37. apsvērumu.

¹⁴⁶ Sikāk skat., piem., de Lima H. G. Burden of proof of (lack of) conformity in Directive 2019/770: A comparison with Directive 2019/771. *Yearbook of the Nova Consumer Lab*, December 2020, pp. 107–108 (Section 3.3.).

¹⁴⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 56. apsvēruma noteic, ka šis digitālā satura vai digitālā pakalpojuma kategorijas atšķirības elements ir fakts, ka patērētāji iegādātajam digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam pēc tam var piekļūt neierobežotu laiku.

¹⁴⁸ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 57. apsvēruma noteic, ka šīs kategorijas atšķirības elements ir fakts, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums patērētājiem ir pieejams vai tam var piekļūt tikai noteiktajā līguma darbības laikposmā vai tik ilgi, kamēr ir spēkā līgums uz neierobežotu laiku.

tad tiek prezumēts, ka šī neatbilstība līgumam pastāvēja jau digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas brīdī. Savukārt saimnieciskās darbības veicējs var izvairīties no atbildības, ja tas spēj pierādīt, ka digitālais saturs vai digitālais pakalpojums tā nodošanas (sniegšanas) laikā ir bijis atbilstošs līgumam, piemēram, pierādot, ka neatbilstības cēlonis ir patērētāja neinstalētie obligātie atjauninājumi.

Neatbilstība līgumam ir uzskatāma par “atklājušos”, kad tā kļūst zināma saprātīgam vidusmēra patērētājam. Ņemot vērā, ka Jaunais PTAL regulējums pārņem ES direktīvu prasības, kuras neparedz termiņu aprēķināšanas noteikumus, tad, izvērtējot, vai neatbilstība ir atklājusies gada laikā no nodošanas vai sniegšanas dienas, jāņem vērā Regulas Nr. 1182/71, ar ko nosaka laikposmiem, datumiem un termiņiem piemērojamus noteikumus¹⁴⁹, 3. pants.¹⁵⁰ Piemērojot šīs regulas 3. panta pirmās daļas otro rindkopu un otrās daļas c) punktu kopsakarā ar ceturtās daļas otro rindkopu, secināms, ka iepriekš minētais PTAL 16.¹ panta trešajā daļā noteiktais termiņš beidzas ar nākamā gada tā paša datuma (dienas) pēdējās stundas izbeigšanos. Respektīvi, aprēķinot dienas, nedēļas, mēnešos vai gados izteiktu termiņu, diena, kurā iestājas notikums, nav pieskaitāma attiecīgajam periodam atbilstoši latīņu principam *dies a quo non computatur in termino*, kas atzīts daudzu ES dalībvalstu tiesību sistēmās.¹⁵¹ Tīri ilustratīvi norādāms, ka Latvijā šis princips tiešā veidā paredzēts, piemēram, *Administratīvā procesa likuma* 42. pantā.

Piemērs

Ja digitālais saturs ir nodots 2022. gada 1. jūnijā plkst. 9.00, tad PTAL 16.¹ panta trešās daļas prezumpcija beigsies, ja neatbilstība līgumam neatklāsies līdz 2023. gada 1. jūnija plkst. 24.00.

Atbilstoši Regulas Nr. 1182/71 3. panta otrās daļas c) punktam, ja nākamajā gadā nav tāda datuma, tad termiņš izbeidzas ar nākamā gada tā paša mēneša pēdējā datuma (dienas) pēdējās stundas izbeigšanos.

Piemērs

Ja digitālais saturs ir nodots 2024. gada 29. februārī plkst. 8.00, tad PTAL 16.¹ panta trešās daļas prezumpcija beigsies, ja defekts neatklāsies līdz 2025. gada 28. februāra plkst. 24.00.

¹⁴⁹ Padomes Regula (EEK, Euratom) Nr. 1182/71 (1971. gada 3. jūnijs), ar ko nosaka laikposmiem, datumiem un termiņiem piemērojamus noteikumus. OJ, L 124, 08.06.1971, pp. 1/2. Īpašais izdevums latviešu valodā, 1. nod., 1. sēj., 51.–52. lpp.

¹⁵⁰ Zoll F. Commentary on Article 12, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 217.

¹⁵¹ EST lieta C-171/03 *Maatschap Toeters un M. C. Verberk pret Productschap Vee en Vlees*, ECLI:EU:C:2004:714, 31., 36. punkts.

Šajā apakšnodaļā aprakstītā PTAL 16.¹ panta trešā daļa attiecas vienīgi uz gadījumiem, kad tiek nodots digitālais saturs vai sniegts digitālais pakalpojums. Tomēr ar grozījumiem PTAL 13. panta trešajā daļā gandrīz identiski noteikumi tiek paredzēti arī attiecībā uz pirkuma objektu, tostarp pirkuma objektu ar digitāliem elementiem. Proti, ja pirkuma objekta neatbilstība līgumam atklājas gada laikā pēc tā nodošanas, tiek prezumēts, ka tā pastāvēja jau nodošanas brīdī. PTAL 13. panta trešajā daļā jau iepriekš pastāvēja šāds regulējums, bet, salīdzinot ar Jauno PTAL regulējumu, prezumpcijas termiņš bija īsāks – 6 mēneši.

PTAL 16.¹ panta ceturtnā daļa noteic neatbilstības brīža prezumpciju līgumiem, kuros ir *paredzēta digitālā satura vai digitālā pakalpojuma pastāvīga piegāde noteiktā laikposmā*. Proti, ja neatbilstība līgumam atklājas līgumā noteiktajā termiņā, kurā ir pastāvīgi jāsniedz digitālais saturs vai digitālais pakalpojums, tad pienākums pierādīt, ka digitālais saturs vai pakalpojums ir bijis atbilstošs minētajā laikposmā, ir saimnieciskās darbības veicējam. Termins “noteikts laikposms” aptver arī līgumus ar neierobežotu termiņu, piemēram, līgumu, saskaņā ar kuru apmaiņā pret patērētāja sniegtiem personas datiem un/vai piekrišanu to apstrādei tiek sniegta piekļuve sociālo plašsaziņas līdzekļu platformai uz neierobežotu laiku (piemēram, *Facebook, Twitter, Instagram*).¹⁵²

6.2.2. Pierādīšanas pienākums līgumos par pirkuma objekta ar digitāliem elementiem iegādi

Iepriekš aprakstītā PTAL 16.¹ panta ceturtnā daļa attiecas vienīgi uz gadījumiem, kad tiek nodots digitālais saturs vai sniegts digitālais pakalpojums. Tomēr ar grozījumiem PTAL 13. panta trešajā daļā līdzīgs noteikums tiek paredzēts arī attiecībā uz pirkuma objektā ar digitāliem elementiem ietvertu vai ar to savstarpēji saistīto digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, ja saskaņā ar līgumu ir paredzēta šī digitālā satura vai pakalpojuma pastāvīga sniegšana kādā laikposmā.

Piemērs

Ja patērētājam tiek pārdots viedtālrunis *iPhone*, kurā saskaņā ar līgumu 5 gadus pastāvīgi tiek sniegts mākoņdatošanas pakalpojums *iCloud* (kas ļauj uzglabāt dokumentus un citus failus un sinhronizēt tos visās *Apple* ierīcēs), tad, konstatējot neatbilstību līgumam šajā 5 gadu laikposmā, saskaņā ar PTAL 13. panta trešo daļu tiek prezumēts, ka šī neatbilstība pastāvēja visu pakalpojuma sniegšanas laiku. Saimnieciskās darbības veicējs var atspēkot šo prezumpciju, pierādot, ka pakalpojams bija atbilstīgs noteiktajā laikposmā.

Tādējādi attiecībā uz līgumiem, kuros ir paredzēta digitālā satura vai digitālā pakalpojuma (tostarp, ja tie ietverti pirkuma objektā ar digitāliem

¹⁵² Skat. Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 57. apsvērumu.

elementiem) pastāvīga sniegšana, neatbilstības rašanās brīža prezumpcija ir saskaņota ar saimnieciskās darbības veicēja atbildības periodu, un šīs prezumpcijas piemērošana praksē ir salīdzinoši vienkārša – ja neatbilstība līgumam atklājas laikposmā, kurā saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums sniegt patērētājam digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, tad tiek prezumēts, ka neatbilstība līgumam pastāvēja visu šo laikposmu.

Vienlaikus norādāms, ka Jaunajā PTAL regulējumā šobrīd nav pārņemts 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 11. panta trešās daļas (kopsakarā ar tās 10. panta otro daļu) noteikums, ka gadījumā, ja pirkuma objektā ar digitāliem elementiem iestrādātā digitālā satura vai pakalpojuma pastāvīgās sniegšanas laikposms ir īsāks par diviem gadiem, bet neatbilstība rodas vai kļūst redzama divu gadu laikā no pirkuma objekta ar digitāliem elementiem nodošanas brīža, tad tiek prezumēts, ka digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstība pastāvēja visu šo laikposmu. Šāda norma 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 11. panta trešajā daļā bija ietverta ar mērķi saskaņot neatbilstības rašanās brīža prezumpciju ar saimnieciskās darbības veicēja atbildības periodu par līgumam neatbilstošu pirkuma objektu ar digitāliem elementiem, kas neatkarīgi no digitālā satura vai pakalpojuma sniegšanas ilguma ir vismaz divi gadi,¹⁵³ tādējādi aizsargājot patērētājus arī gadījumos, kad pirkuma objektam ar digitāliem elementiem digitālo elementu neatbilstība līgumam atklājas jau pēc šo elementu pastāvīgās sniegšanas termiņa beigām.¹⁵⁴

Piemērs

Patērētājs no saimnieciskās darbības veicēja iegādājas Mp3 mūzikas atskaņotāju. Saskaņā ar līgumu šajā ierīcē ir iebūvēta īpaša mūzikas straumēšanas lietotne (līdzīgi kā *Spotify*) un sniegts mūzikas straumēšanas pakalpojums ar abonementu uz 3 mēnešiem, kas dod iespēju tiešsaistē klausīties platformā pieejamo mūziku un lejupielādēt to Mp3 mūzikas atskaņotāja iekšējā atmiņā. 6 mēnešus pēc 3 mēnešu abonementa beigām patērētājs vēlas izmantot iespēju noklausīties iepriekš lejupielādēto mūziku, bet atklāj, ka nevar tai piekļūt, lai gan saskaņā ar līgumu tai nav piekļuves termiņa ierobežojuma. Neskatoties uz to, ka ir beidzies mūzikas straumēšanas pakalpojuma abonements, patērētājs saskaņā ar PTAL 13. panta otrās daļas 2. teikumu vispārīgi varētu celt prasību saistībā ar pirkuma objekta ar digitāliem elementiem neatbilstību līgumam,

¹⁵³ Skat. 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 10. panta otrās daļas 1. teikumu, kas pārņemts PTAL 13. panta otrās daļas 2. teikumā.

¹⁵⁴ De Lima H. G. December 2020, p. 111; Mak V. The new proposal for harmonised rules on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content. In-depth analysis. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Legal Affairs. Study commissioned at the request of the European Parliament's Committee on Legal Affairs (JURI), 2016, p. 21. Available at <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6cfb903b-c295-11e6-a6db-01aa75ed71a1> [accessed 29.03.2022.]

savukārt 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas 11. panta trešā daļa (kopsakarā ar tās 10. panta otro daļu) paredz pārdevēja pienākumu pierādīt, ka visā šajā laikposmā (9 mēneši) nepastāvēja digitālā pakalpojuma neatbilstība līgumam.

6.3. Izņēmumi no neatbilstības līgumam rašanās brīža prezumpcijas

6.3.1. Izņēmumi līgumos par digitālā satura vai digitālā pakalpojuma iegādi

Jaunā PTAL 16.¹ panta piektā un sestā daļa noteic divus apstākļus, kuru iestāšanās gadījumā iepriekšējā apakšnodaļā aprakstītā neatbilstības līgumam rašanās brīža prezumpcija nav piemērojama: 1) ja saimnieciskās darbības veicējs pierāda, ka patērētāja digitālā vide nav saderīga ar digitālā satura vai pakalpojuma tehniskajām prasībām, par ko viņš pirms līguma noslēgšanas bija skaidri un saprotami informējis patērētāju (PTAL 16.¹ panta piektā daļa); 2) ja patērētājs nesadarbojas ar saimnieciskās darbības veicēju, lai noskaidrotu, vai cēlonis neatbilstībai līgumam bija saistīts ar patērētāja digitālo vidi (PTAL 16.¹ panta sestā daļa).

Saskaņā ar PTAL 16.¹ panta piekto daļu, lai saimnieciskās darbības veicējs varētu atsaukties uz šajā normā paredzēto izņēmumu, tam, pirmkārt, jāpierāda, ka pastāv neatbilstība starp tehniskajām prasībām un patērētāja digitālo vidi.¹⁵⁵ Šīs normas kontekstā saimnieciskās darbības veicējam nav jāpierāda, ka digitālās vides neatbilstība tehniskajām prasībām ietekmēja vai varēja ietekmēt digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu (tostarp tā pieejamību vai lietošanu). Otrkārt, saimnieciskās darbības veicējam jāpierāda, ka tas pirms līguma noslēgšanas bija skaidri un saprotami informējis patērētāju par šādām tehniskajām prasībām, proti, neatkarīgi no informācijas sniegšanas formas informācijai jābūt viegli saprotamai vidusmēra saprātīgam patērētājam valodā, kurā patērētājs to var saprātīgi sagaidīt, iegādājoties digitālo saturu vai pakalpojumu. Ja saimnieciskās darbības veicējs pierāda minētos apstākļus, bet patērētājs uzskata, ka neatbilstība tomēr pastāv, patērētājam ir jāpierāda, ka digitālās vides nesaderība nav ietekmējusi atbilstību.¹⁵⁶

PTAL 16.¹ panta sestā daļa ir savstarpēji saistīta ar šī panta piektajā daļā paredzēto izņēmumu, nodrošinot, ka saimnieciskās darbības veicējam faktiski pastāv iespēja izvērtēt, vai pastāv digitālās vides nesaderība ar digitālā satura vai pakalpojuma tehniskajām prasībām. Patērētāja pienākums ir sadarboties ar saimnieciskās darbības veicēju, cik tas ir saprātīgi iespējams un nepieciešams, lai noskaidrotu, vai cēlonis digitālā satura vai pakalpojuma neatbilstībai bija saistīts ar patērētāja digitālo vidi. Sadarbības pienākums ir ierobežots līdz patērētājam pieejamiem tehniskajiem līdzekļiem.

¹⁵⁵ Digitālā vide definēta PTAL 1. panta 8.² punktā un raksturota šīs monogrāfijas 1.4. apakšnodaļā.

¹⁵⁶ Zoll F. Commentary on Article 12, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, pp. 219–220.

Ja patērētāja digitālās vides pārbaudei ir dažādas tehniskās iespējas, jāizvēlas tā metode, kas ir pēc iespējas mazāk traucējoša (uzbāzīga) patērētājam, un tas jānosaka, ņemot vērā visus lietas apstākļus – tostarp digitālā satura vai pakalpojuma veidu un digitālās vides veidu. Saimnieciskās darbības veicējam ir jāpierāda, ka izvēlētais veids ir nepieciešams, lai konstatētu attiecīgās digitālās vides tehniskās īpašības. Tādējādi parasti pietiktu ar pieprasījumu patērētājam informēt saimnieciskās darbības veicēju par viņa digitālās vides tehniskajām specifikācijām.¹⁵⁷

Tomēr, ja tas nepieciešams, saimnieciskās darbības veicējs var prasīt plašāku sadarbību, lai iegūtu ticamu informāciju par patērētāja digitālās vides īpatnībām, uz ko tas varētu atsaukties strīda (par digitālās vides saderību) gadījumā.¹⁵⁸ Šajā ziņā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 60. apsvērumā minēti tādi “sadarbības veidi” kā automātiski ģenerēti pārskati par incidentiem vai informācija par patērētāja interneta savienojumu. Jebkurā gadījumā saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums respektēt patērētāja tiesības uz privāto dzīvi, saziņas konfidencialitāti un personas datu aizsardzību, tādēļ nebūtu pieļaujams, ka izvēlētais līdzeklis nepamatoti apstrādā šāda veida datus. No minētā izriet arī apsvērumā norādītais, ka tikai izņēmuma kārtā saimnieciskās darbības veicējs var prasīt patērētājam atļaut virtuālu piekļuvi savai digitālajai videi.

Sekas PTAL 16.¹ panta sestās daļas piemērošanai ir tādas pašas kā iepriekš aprakstītās šī panta piektās daļās gadījumā – ja patērētājs nesadarbojas un saimnieciskās darbības veicējs pirms līguma noslēgšanas bija skaidri un saprotami informējis patērētāju par sadarbības pienākumu (tostarp skaidri norādot, ka nesadarbošanās gadījumā patērētājam pašam būs jāpierāda, ka neatbilstība pastāvēja jau digitālā satura nodošanas vai digitālā pakalpojuma sniegšanas laikā¹⁵⁹), pierādīšanas pienākums ir patērētājam, kurš var pierādīt, ka digitālā vide bija saderīga vai arī tās nesaderība nav ietekmējusi atbilstību.

Piemēri

Patērētājs iegādājas jaunāko *GTA* datorspēli, tomēr jau nākamajā dienā secina, ka spēle pastāvīgi “uzkaras”, un attiecīgi tās spēlēšana ne tuvu nav pielīdzināma spēles reklāmā redzamajai funkcionalitātei. Saimnieciskās darbības veicējs var izvairīties no atbildības un neatbilstības rašanās brīža prezumpcijas, piemēram: 1) ar automātiski izveidotiem digitālās vides saderības pārskatiem pierādot, ka pastāv neatbilstība starp spēles tehniskajām prasībām – vismaz 4 GB RAM (operatīvās atmiņas) nepieciešamību un patērētāja izvēlēto digitālo vidi – datoru ar 2 GB RAM; un 2) pierādot, ka “spēles iegādes un lietošanas noteikumos”, kas jāapstiprina, lai varētu

¹⁵⁷ Zoll F. Commentary on Article 12, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 220.

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ De Lima H.G. December 2020, p. 105.

iegādāties spēli, ir skaidri un saprotami norādīts, ka spēle ir saderīga tikai ar tādu iekārtu, kurai tostarp ir vismaz 4 GB RAM.

Vienlaikus, ja ar iepriekšējo piemēru identiskajos faktiskajos apstākļos saimnieciskās darbības veicējs pieprasa patērētājam nodrošināt virtuālu piekļuvi datoram, lai pārbaudītu patērētāja digitālo vidi, bet patērētājs atsakās šādu piekļuvi sniegt, tas nav pamats atcelt neatbilstības rašanās brīža prezumpciju, jo saimnieciskās darbības veicējam vispirms būtu jāmēģina iegūt informāciju par patērētāja digitālo vidi ar metodēm, kas mazāk traucē patērētāju (viņa privāto dzīvi, personas datus un saziņas konfidencialitāti), piemēram, ar automātiski izveidotiem pārskatiem, patērētāja rakstiski sniegtām atbildēm uz jautājumiem utt.

6.3.2. Izņēmumi līgumos par pirkuma objekta ar digitāliem elementiem iegādi

Attiecībā uz pirkuma objektu (kam nav paredzēta pastāvīga nodošana) ir noteikti cita veida izņēmumi no vienu gadu ilgās neatbilstības rašanās brīža prezumpcijas. Saskaņā ar PTAL 13. panta trešās daļas pirmo teikumu šī prezumpcija nav piemērojama, ja tā ir pretrunā ar 1) pirkuma objekta raksturu vai 2) neatbilstības līgumam veidu.

Pirmais no šiem izņēmumiem ir saistīts ar apstākli, ka daļa pirkuma objektu, piemēram, griezti ziedi vai piena produkti, to būtības dēļ nespēj ilgstoši saglabāt savu kvalitāti. Tomēr šī izņēmuma piemērošana pirkuma objektam ar digitāliem elementiem ir būtiski ierobežota, ņemot vērā, ka pirkuma objektā ietvertie digitālie elementi ir dati, kas paši par sevi nav pakļauti nolietošanās riskam, un kā “tīrā informācija” tie teorētiski varētu pastāvēt neierobežoti ilgi, kamēr vien pastāv materiālais datu nesējs, kas tos spēj uzglabāt. Piemēram, visa *Google* meklētājā, *Gmail*, *Google Maps* un *Google Cloud* pakalpojumā atrodamā informācija, kā arī visi *YouTube* platformā atrodamie videoklipi “nekarājas gaisā”, bet gan šifrētā (nelasāmā) veidā tiek glabāti “datoros” milzīgos *Google* datu centros daudzās pasaules valstīs un pilsētās, vienlaikus nodrošinot šīs informācijas pieejamību visiem lietotājiem, daļai lietotāju vai arī tikai konkrēta konta lietotājam. Attiecīgi šī izņēmuma piemērošana pirkuma objektam ar digitāliem elementiem būs saistāma ar šī objekta “materiālo elementu”, tostarp materiālo datu nesēju, uz kuriem tiek glabāti digitālie elementi, nenoturību vai jau nodošanas brīdī esošo nolietojumu.

Piemēri

Patērētājs iegādājas 3D printeri, kura drukas kvalitāte pēc dažiem mēnešiem būtiski pasliktinās un vairs neatbilst saprātīgi sagaidāmajam, tādēļ vēršas pret pārdevēju, atsaucoties uz neatbilstības līgumam rašanās brīža prezumpciju. Ja pārdevējs pierāda, ka neatbilstība ir saistīta ar preces raksturu, piemēram, 3D printera misiņa uzgaļa nolietošanas, kas parasti nolietojas dažu mēnešu laikā, tad pārdevējs var iebilst pret prezumpcijas piemērošanu.

Patērētājs iegādājas astoņus gadus lietu datoru. Pēc desmit mēnešiem patērētājs sāk ievērot, ka tā dators ir kļuvis lēns, bieži “uzkaras” un vairākus datorā uzglabātos failus nav iespējams atvērt. Ja pārdevējs pierāda, ka neatbilstība ir saistīta ar pirkuma objekta raksturu, piemēram, datora cietā diska nolietošanas, kas parasti “bez problēmām” darbojas vien 3–5 gadus, tad pārdevējs var iebilst pret neatbilstības līgumam rašanās brīža prezumpcijas piemērošanu.

Atbilstoši *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* preambulas 45. apsvērumam **otrais no izņēmumiem** attiecas uz gadījumiem, kad konkrētā neatbilstība līgumam var rasties vienīgi patērētāja rīcības vai cita acīmredzama ārējā iemesla dēļ, kas noticis pēc pirkuma objekta nodošanas.

Piemērs

Patērētājs iegādājas ūdens nezturīgu viedtālruni, kas tā lietošanas laikā nejauši iekrīt peļķē un pēc tam pārstāj darboties. Ja pārdevējs pierāda, ka neatbilstība ir saistīta ar nejaušu ūdens iekļūšanu viedtālrunī pēc tam, kad viedtālrunis ticis nodots patērētājam, tad viņš var iebilst pret neatbilstības rašanās brīža prezumpcijas piemērošanu.

6.4. Neatbilstības līgumam pierādīšana kompleksiem pirkuma objektiem ar digitāliem elementiem

Mūsdienās liela daļa pirkuma objektu ar digitāliem elementiem ir attīstījušies tiktāl, ka tajos iestrādātās operētājsistēmas tiek pastāvīgi atjaunotas un spēj sadarboties ar dažādu veidu digitālo saturu vai digitāliem pakalpojumiem, kas pat nepastāvēja šī objekta nodošanas brīdī. Ja pirkuma objektā jau pēc tā iegādes tiek iestrādāti jauni digitālie elementi, rodas jautājumi saistībā ar neatbilstības līgumam pierādīšanu. Šajā ziņā noderīgas atziņas sniegtas EST spriedumā *Faber lietā*¹⁶⁰ attiecībā uz *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 13. panta trešajai daļai līdzīga satura normu – *1999. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 5. panta trešo daļu (kas pārņemta PTAL 13. panta trešajā daļā pirms Jaunā PTAL regulējuma ieviešanas). Proti, patērētājam *apgrieztā pierādīšanas termiņa ietvaros* ir jāpierāda, ka pirkuma objektam nav līgumā noteikto īpašību vai arī tas nav derīgs lietošanai, kāda parasti sagaidāma šāda veida pirkuma objektiem, bet nav jāpierāda ne neatbilstības cēlonis, ne arī tas, ka par neatbilstības esamību ir atbildīgs pārdevējs. Piemēram, patērētājam nav jāpierāda, kāpēc automašīna aizdegās, jo šāds fakts pats par sevi norāda, ka automašīna var būt neatbilstoša līgumam. Savukārt pārdevējam jāpierāda, ka ugunsgrēka cēlonis nepastāvēja automašīnas nodošanas brīdī. *Faber lietā* izteiktās atziņas

¹⁶⁰ EST lieta C-497/13 *Froukje Faber pret Autobedrijf Hazet Ochten BV*, ECLI:EU:C:2015:357.

būtu paplašināmas arī uz gadījumiem, kad pirkuma objektā jau pēc tā iegādes tiek iestrādāti jauni digitālie elementi.¹⁶¹

Piemērs

Ja patērētājs no pārdevēja A iegādājies automašīnu un gadu vēlāk uz nesaistīta līguma pamata no pārdevēja B iegādājas ar automašīnu sadarbīgu digitālo saturu vai pakalpojumu (piemēram, avārijas bremžu sistēmas un izvairīšanās manevru programmatūru), negadījuma gadījumā patērētājam *apgrieztā pierādīšanas pienākuma termiņā* nav jāpierāda, vai negadījuma cēlonis – un līdz ar to iespējamā neatbilstība līgumam – ir saistīta ar pārdevēja A nodoto automašīnu vai pārdevēja B sniegto programmu. Patērētājam jāpierāda, ka automašīna vai programma nepildīja līgumā noteiktās vai saprātīgi sagaidāmās funkcijas, savukārt pienākums pierādīt negadījuma cēloni – un tārad automašīnas vai programmas atbilstību līgumam šo objektu nodošanas (t. sk. programmas atjaunināšanas) brīdī – būs pārdevējam.¹⁶²

¹⁶¹ Skat. Kārklis S. 23.11.2021., 25.–26. lpp.; Rott P. The Digitalisation Of Cars And The New Digital Consumer Contract Law. *JIPITEC*, Issue 12 (2), 2021. Available at <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-12-2-2021/5301> [accessed 29.03.2022.]; European Law Institute. Statement of the European Law Institute on the European Commission's Proposed Directive on the Supply of Digital Content to Consumers (COM (2015) 634 final), 2016, p. 12. Available at https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Statement_on_DCD.pdf [accessed 29.03.2022.]

¹⁶² Kārklis S. 23.11.2021., 25.–26. lpp.

7. DIGITĀLĀ SATURA VAI DIGITĀLĀ PAKALPOJUMA MODIFICĒŠANA

Jaunais PTAL regulējums papildina PTAL ar jaunu 16.⁵ pantu ar nosaukumu “Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšana”. Ar šo pantu tiek pārņemts *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 19. pantā ietvertais regulējums, kas radīts ar mērķi patērētāju un saimnieciskās darbības veicēju tiesiskajās attiecībās paredzēt detalizētus digitālā satura un digitālā pakalpojuma modificēšanas noteikumus.

7.1. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas reglamentācija pirms Jaunā PTAL regulējuma

Līdz šim ne ES, ne Latvijas normatīvajos aktos nepastāvēja Jaunajam PTAL regulējumam līdzvērtīgs digitālā pirkuma objekta modificēšanas regulējums. Šajā ziņā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikumā* Eiropas Komisija norādīja, ka uz modificēšanu (izmaiņu veikšanu) ir attiecināms vienīgi vispārīgais noteikums par netaisnīguma kontroli *Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvā*.¹⁶³

Līdzīga situācija bija arī Latvijā nacionālajā līmenī – attiecībā uz iepriekš sastādītiem līguma noteikumiem bija iespējams piemērot PTAL 6. panta trešās daļas 13. punktu (pārņemts *Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvas* I pielikuma pirmās daļas k) punkts), kas paredz, ka par netaisnīgu līguma noteikumu ir uzskatāms noteikums, kas atļauj saimnieciskās darbības veicējam bez pamatota iemesla vienpusēji mainīt “preces” vai pakalpojuma raksturojumu. Šādā gadījumā patērētājs varēja atsaukties uz PTAL 6. panta astoto daļu, kas paredz, ka līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi nav spēkā. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanai vispārīgi bija piemērojams līguma satura izvēles brīvības princips (privātautonomijas principa sastāvdaļa), ko noteiktos gadījumos ierobežo līdzēju tiesiskās vienlīdzības princips, un patērētāja kā ekonomiski vājākās puses aizsardzības princips, kas regulēts netaisnīgu līguma noteikumu regulējumā PTAL 5. un 6. pantā, kā arī *Civillikuma* 1. pantā ietvertais labas ticības princips.

¹⁶³ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikuma paskaidrojuma raksta 1. sadaļa.

7.2. Uz digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanu attiecināmā regulējuma pieņemšanas vēsturiskais konteksts

Neskatoties uz iespējam noteiktos gadījumos piemērot normas par netaisnīgiem līguma noteikumiem, EK 2015. gada 17. decembra darba dokumentā (ietekmes novērtējumā) vērsa uzmanību uz saimnieciskās darbības veicēju praksi saistībā ar patvaļīgu digitālā satura modificēšanu un nepietiekamu informācijas sniegšanu par notikušajām modifikācijām, tādējādi radot vērā ņemamu kaitējumu patērētājiem.¹⁶⁴

Apzinoties to, ka digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšana var būt nepieciešama, lai pielāgotos tehnoloģiju un tirgus attīstībai, kas bieži būtu izdevīgi patērētājiem, tika izteikts¹⁶⁵ un ES likumdošanas procesā pastāvīgi attīstīts¹⁶⁶ priekšlikums pieļaut digitālā satura un pakalpojuma modificēšanu, vienlaikus nodrošinot, ka patērētājiem tiek sniegta atbilstoša informācija par modificēšanas pieļaujamību, informācija par konkrēto modifikāciju un noteiktos gadījumos – tiesības patērētājam atkāpties no līguma saistībā ar veikto modifikāciju. Sabiedriskās apspriedes laikā šādu ideju atbalstīja liela daļa sabiedrības, patērētāju un ES dalībvalstu.¹⁶⁷ Šajā ziņā jānorāda, ka, piemēram, Zviedrijas tiesību aktos attiecībā uz beztermiņa līgumiem ar patērētājiem jau iepriekš pastāvēja šāda veida noteikumi.¹⁶⁸

7.3. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas jēdziens

Lai pielāgotos mūsdienu tehnoloģiskajai attīstībai, *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvā*, tostarp tās preambulas apsvērumos, nav sniegta terminu “modificēšana”, “modifikācija” vai “modificēt” legāldefinīcija, izņemot vispārīgas norādes

¹⁶⁴ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ietekmes novērtējuma 1.2.3. apakšpunkts.

¹⁶⁵ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikuma preambulas 8., 45. apsvērums un 15. pants.

¹⁶⁶ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ietekmes novērtējuma 6.2. apakšpunkts. Skat. arī: Eiropas Savienības Parlaments. Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteja. Juridiskā komiteja. 2017. gada 27. novembra Ziņojums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dažiem digitālā satura piegādes līgumu aspektiem (COM(2015)0634 – C8-0394/2015 – 2015/0287(COD)), preambulas 8., 45., 45.a apsvērums, 15. pants un paskaidrojumu raksta 6. punkts. Pieejams: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2017/0375/P8_A\(2017\)0375_LV.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2017/0375/P8_A(2017)0375_LV.pdf) [aplūkots 29.03.2022.]; Eiropas Savienības Parlaments. Eiropas Parlamenta 2019. gada 26. marta normatīvā rezolūcija par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dažiem digitālā satura piegādes līgumu aspektiem (COM(2015)0634 – C8-0394/2015 – 2015/0287(COD)). Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums. Preambulas 74.–77. apsvērums, 19. pants, 22. panta pirmā daļa. Pieejams: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0232/P8_TA-PROV\(2019\)0232_LV.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0232/P8_TA-PROV(2019)0232_LV.pdf) [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁶⁷ 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ietekmes novērtējuma 6.2. apakšpunkts.

¹⁶⁸ DLA Piper UK LLP. Comparative Study on Cloud Computing Contracts. Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015, p. 56. Available at <https://op.europa.eu/en/publicationdetail/-/publication/40148ba1-1784-4d1a-bb64-334ac3df22c7> [accessed 29.03.2022.]

par to, kā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modifikācijas varētu izpausties praksē. Ievērojot šīs direktīvas maksimālās harmonizācijas raksturu, arī Latvijas likumdevējam nav tiesību patstāvīgi definēt šos terminus, tādējādi grozot digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas regulējuma tvērumu. Iepriekš minētie termini ir jāiztulko plaši atbilstoši šīs direktīvas mērķiem, nodrošinot to efektīvu piemērošanu arī šobrīd neparedzamiem digitālā satura vai digitālā pakalpojuma veidiem un nākotnes inovācijām modifikāciju veikšanā.¹⁶⁹

Atbilstoši PTAL 16.⁵ panta pirmajai daļai ar terminu “modificēšana” nav saprotama izmaiņu veikšana līguma noteikumos, bet gan izmaiņas digitālā satura vai digitālā pakalpojuma īpašībās. Respektīvi, modificēšana ir autonomas termins, kas attiecas uz tehnoloģisku, nevis līgumisku modifikāciju.¹⁷⁰

Neizsmelīgi definējot modificēšanas terminu, jānorāda, ka ar modificēšanu saprotama digitālā satura¹⁷¹ un/vai digitālā pakalpojuma¹⁷², jebkuras tā sastāvdaļas vai darbības veida izmaiņa, kas var izpausties dažādos veidos, piemēram, veicot izmaiņas pirmkodā, programmatūrā, digitālā satura/pakalpojuma sniedzēja datubāzē, resursdatora vietnē, vai ja izmaiņas ietekmē programmatūru patērētāja iekārtās. Modificēšanas rezultātā var tikt ietekmēta digitālā satura/pakalpojuma pieejamība, kvalitāte, funkcionalitāte, savietojamība ar citiem pakalpojumiem un citas īpašības neatkarīgi no tā, vai veiktās izmaiņas ir vienlīdz piemērojamas visiem lietotājiem, daļai lietotāju vai skar tikai konkrēto patērētāju.¹⁷³

Piemērs digitālā satura modificēšanai

Ikonu vizuālā izskata izmaiņas lietotnē.

Piemērs digitālā pakalpojuma modificēšanai

Video lejupielādes iespējas ieviešana video skatīšanās lietotnē.

PTAL 16.⁵ pants ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai modificēšanu veic saimnieciskās darbības veicējs, kas noslēdzis līgumu ar patērētāju, trešā persona vai pats patērētājs, pamatojoties uz saimnieciskās darbības veicēja instrukcijām vai ierosinājumiem.

¹⁶⁹ Farinha M. Modifications on the digital content or digital service by the trader in the Directive (EU) 2019/770. *Revista Electrónica de Direito (Electronic Law Review)*, Junho (June) 2021, Vol. 25, No. 2, pp. 90–91. Available at <https://cije.up.pt/en/red/previous-editions/2021-nordm-2/modifications-on-the-digital-content-or-digital-service-by-the-trader-in-the-directive-eu-2019770/> [accessed 29.03.2022.]

¹⁷⁰ Farinha M. 2021, p. 91.

¹⁷¹ PTAL 1. panta 8. punkts. Par šī termina izpratni skat. šīs monogrāfijas 1.3.3. apakšnodaļu iepriekš.

¹⁷² PTAL 1. panta 8.¹ punkts. Par šī termina izpratni skat. šīs monogrāfijas 1.3.4. apakšnodaļu iepriekš.

¹⁷³ Farinha M. 2021, p. 91.

Piemērs

Patērētājs no pārdevēja A iegādājas kompaktdisku ar *Windows 10* operētājsistēmu. Neatkarīgi no tā, kura persona – pārdevējs A, *Windows Corporation* (operētājsistēmas izstrādātājs) vai patērētājs – atjauninās *Windows 10*, atbildība par atjauninājumu vai modifikāciju PTAL 16.⁵ panta izpratnē veikšanu būs attiecināma uz pārdevēju A.

7.4. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas nošķiršana no atjaunināšanas un neatbilstības līgumam novēršanas

Sistēmiski aplūkojot *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 7., 8. un 19. pantu kopsakarā ar tās preambulas 74. un 75. apsvērumu, secināms, ka tiek izdalīti trīs digitālā satura vai digitālā pakalpojuma izmaiņu veidi, uz kuriem ir attiecināma jau minētā modificēšanas definīcija: 1) izmaiņas, kas veiktas, lai novērstu radušos digitālā satura vai digitālā pakalpojuma neatbilstību līgumam (skat. PTAL 29.¹ panta pirmās daļas 1. punktu kopsakarā ar šī panta otro un trešo daļu); 2) izmaiņas, kas veiktas saskaņā ar līgumisku vai no objektīvajām atbilstības līgumam prasībām izrietošu pienākumu nodrošināt atjauninājumus (skat. PTAL 16.² panta pirmo, trešo un ceturto daļu); 3) izmaiņas, kuras saimnieciskās darbības veicējam nav jāveic (tam nav tāda pienākuma) ne saskaņā ar līgumu, ne objektīvajām atbilstības līgumam prasībām (skat. PTAL 16.⁵ pantu).

Šos trīs “modificēšanas veidus” ir nepieciešams savstarpēji nošķirt, jo uz katru no tiem ir attiecināms atšķirīgs tiesiskais regulējums:

A. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma faktiskas neatbilstības līgumam novēršana

Ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums neatbilst kādam no subjektīvajiem vai objektīvajiem atbilstības līgumam pamatiem, patērētājs, pamatojoties uz PTAL 29.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, var prasīt neatbilstības līgumam novēršanu. Neatbilstību līgumam pēc savas iniciatīvas var novērst arī saimnieciskās darbības veicējs, nevēloties, lai patērētājs izmantotu citus šajā pantā paredzētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Izmaiņas, kas digitālā saturā vai digitālā pakalpojumā veiktas, lai novērstu neatbilstību līgumam, nevar uzskatīt ne par atjaunināšanu PTAL 16.² panta izpratnē, jo atjaunināšanas mērķis ir uzturēt atbilstību līgumam nākotnē, nevis novērst esošu neatbilstību līgumam, ne par modificēšanu PTAL 16.⁵ panta izpratnē, jo modificēšana nav saistīta ar atbilstības līgumam nodrošināšanu.

Piemērs

Videospēlei, kas tiek reklamēta ar trim līmeņiem, trūkst pēdējā līmeņa. Izmaiņu veikšana, kā rezultātā šis līmenis tiek iekļauts, vispārīgi būtu

uzskatāma par neatbilstības līgumam novēršanu atbilstoši PTAL 16.² panta pirmās daļas 6. punktam. Laikposmā starp videospēles iegādi un neatbilstības novēršanu patērētājam ir tiesības uz PTAL 29.¹ pantā paredzētajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

B. Atjaunināšana

Kā atzīmēts *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 74. apsvērumā, viena no “modifikācijas” izpausmēm ir atjauninājumi, kas tiek veikti saskaņā ar līgumisku vai no objektīvajām atbilstības līgumam prasībām izrietošu pienākumu nodrošināt atjauninājumus. Atjauninājumu mērķis ir **uzturēt** digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstību līgumam nākotnē. Uz atjauninājumiem ir attiecināma PTAL 16.² panta pirmā, trešā un ceturtā daļa, savukārt PTAL 16.⁵ pants uz tiem nav piemērojams.

Piemērs

Ja tiek reklamēts, ka videospēle piecus gadus reizi gadā tiks papildināta ar jaunu līmeni, tad šī pienākuma savlaicīga izpilde vispārīgi ir uzskatāma par digitālā satura atjaunināšanu atbilstoši PTAL 16.² panta pirmās daļas 6. punktam un par līgumam atbilstošu izpildi.

C. Modificēšana PTAL 16.⁵ panta izpratnē

Atbilstoši PTAL 16.⁵ pantam saimnieciskās darbības veicējs noteiktos gadījumos var modificēt digitālo saturu vai pakalpojumu tādā apmērā, kas pārsniedz to, kas nepieciešams, lai novēstu tā neatbilstību un uzturētu tā atbilstību. Uz šāda veida modifikācijām nav attiecināmi noteikumi par atbilstības līgumam uzturēšanu vai neatbilstības līgumam novēršanu, ja vien pati modifikācija neizraisa neatbilstību līgumam.

Hipotētiski iespējamie piemēri

Ja Netflix (video straumēšanas platforma) standarta lietošanas noteikumos noteiktu, ka reizi mēnesī papildina savā platformā pieejamo filmu klāstu ar jaunām filmām, **tad** filmu klāsta savlaicīga papildināšana būtu uzskatāma par atjauninājumiem, **jo** nodrošina līgumā paredzētā pienākuma izpildi. Savukārt, **ja Netflix** saviem lietotājiem piedāvā atjauninājumu, kas paredz izmaiņas *Netflix* platformas dizainā, **tad** šīs izmaiņas *vispārīgi* būtu uzskatāmas par modifikācijām PTAL 16.⁵ panta izpratnē, **jo parasti** nebūtu nepieciešamas, lai digitālo pakalpojumu uzturētu atbilstīgu neatkarīgi no tā, vai *Netflix* šo izmaiņu sauc par atjauninājumu un vai līgumā *Netflix* ir ietvēris platformas atjaunošanas pienākumu.

Ja Spotify (digitālās mūzikas un cita satura straumēšanas pakalpojums) veic izmaiņas lietotāja kontā, ar šaurā mērķīgā intelekta (mašīnmācīšanās)

palīdzību personalizējot dziesmas, **ta**d tā vispārīgi būtu modifikācija PTAL 16.⁵ panta izpratnē. Savukārt, **ja** *Spotify* standarta līguma noteikumos vai publiskos paziņojumos (reklāmā, mājaslapā utt.) paustu apņemšanos nodrošināt šādu personalizētu dziesmu arhīvu, **ta**d tas būtu atjauninājums, jo nodrošina digitālā pakalpojuma atbilstības prasību ievērošanu.

Ja saimnieciskās darbības veicējs X piedāvā atjauninājumu, kurā paredzēts, ka tiešsaistes video straumēšanas platforma ABC turpmāk būs pieejama ne tikai Latvijā, bet arī citās Baltijas valstīs, ABC lietotājam tur īslaicīgi uzturoties, **ta**d šīs izmaiņas vispārīgi būtu uzskatāmas par daļēju digitālā pakalpojuma neatbilstības novēršanu objektīvajām atbilstības līgumam prasībām (skat. PTAL 16.² panta pirmās daļas 5. punktu), jo atbilstoši Regulai (ES) 2017/1128¹⁷⁴ (skat. tās 2. panta piekto daļu un 3. pantu) saimnieciskās darbības veicējam X ir jānodrošina šī pakalpojuma pieejamība, patērētājam īslaicīgi atrodoties jebkurā ES dalībvalstī.

Ja *Microsoft* nodrošina drošības atjauninājumus operētājsistēmas *Windows 11* lietotājiem, **ta**d izmaiņas vispārīgi būtu uzskatāmas par atjauninājumiem PTAL 16.² panta pirmās daļas 6. punkta (skat. arī trešo daļu) izpratnē, jo nodrošina objektīvo atbilstības prasību ievērošanu. Proti, ņemot vērā, ka *Windows* operētājsistēma jau vairākus gadu desmitus ir populārākā operētājsistēma pasaulē, tā visbiežāk var būt pakļauta dažādiem kiberuzbrukumiem. Tādēļ ikviens patērētājs var sagaidīt, ka *Windows 11* nodrošinās atbilstošus drošības atjauninājumus, lai samazinātu kiberuzbrukumu riskus.

Papildus jāņem vērā **divi** PTAL 16.⁵ panta tvēruma **ierobežojumi**.

Pirmkārt, šajā pantā ietvertais regulējums ir attiecināms vienīgi uz digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modifikēšanu, ņemot vērā PTAL 4.¹ panta 3.¹ daļā uzskaitītos izņēmumus. Attiecībā uz modifikācijām pirkuma objektos, piemēram, operētājsistēmas *Android* jaunām versijām *Samsung* telefonā, joprojām ir piemērojams iepriekšējais regulējums¹⁷⁵ un attiecīgie noteikumi par neatbilstības novēršanu un atjaunināšanu.

Otrkārt, PTAL 16.⁵ pants attiecas uz tādu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, kas saskaņā ar līgumu nododams vai sniedzams, vai darāms pieejams patērētājam noteiktā laikposmā. Piemēram, tas vispārīgi nebūtu attiecināms uz filmas lejupielādi internetā, bet būtu attiecināms uz *Netflix* video straumēšanas abonementu, mākoņdatošanas pakalpojumiem, sociālo tīklu pakalpojumiem utt.

¹⁷⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1128 (2017. gada 14. jūnijs) par tiešsaistes satura pakalpojumu pārrobežu pārnēsamību iekšējā tirgū. OV, L 168, 30.6.2017., 1./11. lpp.

¹⁷⁵ Skat. šīs monogrāfijas 7.1. apakšnodaļu iepriekš.

7.5. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanas PTAL 16.⁵ panta izpratnē pieļaujamības kritēriji

PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 1.–4. punktā izvirzīti trīs **kumulatīvi** modificēšanas pieļaujamības kritēriji: līgumam jāļauj veikt modifikāciju, sniedzot pamatotu iemeslu tās veikšanai; modifikācija tiek nodrošināta bez papildu izmaksām patērētājam; patērētājs jāinformē par modifikāciju. Katrs no šiem kritērijiem tālāk aplūkots atsevišķi, bet pēc tam aplūkoti informēšanas standarti noteiktās situācijās.

7.5.1. Līgums ļauj veikt modifikāciju un sniedz pamatotu iemeslu tās veikšanai

Izvērtējot, vai līgums ļauj veikt modifikāciju, būtisks ir apstākļi, vai līguma noteikumi ir iepriekš sastādīti. Ja atbilde ir apstiprinoša, tad uz tiem ir piemērojama tostarp PTAL 6. panta otrā daļa, kas pārņemta no *Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvas* 5. panta un noteic, ka līguma noteikumi formulējami vienkāršā un saprotamā valodā. Lai izpildītu šo prasību, noteikumam jābūt saprotamam ne tikai burtiski (no formālā un gramatiskā viedokļa), bet arī pēc būtības, lai patērētājs varētu viegli paredzēt sekas, kas izriet no šāda noteikuma.¹⁷⁶ Noteikumam jābūt saprotamam arī no optiskās uztveramības viedokļa, tādējādi vispārīgi nebūtu pieļaujami tādi līguma noteikumi, kas formulēti tik sīkā drukā, ka patērētājam, neizmantojot speciālas palielināšanas ierīces, ir jāpieliek sevišķas pūles, lai izlasītu līguma noteikumus.¹⁷⁷ Ja šīs prasības netiek izpildītas, tad modificēšana nav pieļaujama, savukārt neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam saskaņā ar PTAL 6. panta 2.¹ daļu.

Saimnieciskās darbības veicējam ir jāsniedz pamatots iemesls šādas modifikācijas veikšanai. Minētais kritērijs tika noteikts, lai nodrošinātu regulējuma saderību ar *Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvas* I pielikuma pirmās daļas k) punktu.¹⁷⁸ *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 74. apsvērumā norādīts neizsmelošs šādu iemeslu uzskaitījums – nepieciešamība digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu pielāgot jaunai tehniskai videi, lietotāju skaita pieaugumam vai citiem svarīgiem ar tā darbību saistītiem iemesliem. Šādas izmaiņas bieži sniedz patērētājam labumu, jo parasti uzlabo digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu. Tomēr, kā tas atzīmēts šīs direktīvas preambulas 75. apsvērumā, labums patērētājam nav priekšnoteikumus modifikācijas veikšanai, tādējādi ir iespējamas pat modifikācijas ar nelielu negatīvu ietekmi, ja saimnieciskās darbības veicējam ir pamatots iemesls to veikšanai. Lai izvērtētu,

¹⁷⁶ EST lieta C-96/14 *Jean-Claude Van Hove pret CNP Assurances SA*, ECLI:EU:C:2015:262, 40., 51. punkts.

¹⁷⁷ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 15. decembra spriedums lietā Nr. SKC-693/2020, 7.3. punkts.

¹⁷⁸ Wendland M. Commentary on Article 19, in Schulze R., Staudenmayer D. 2020, p. 319.

vai iemesls ir pamatots, jāņem vērā tostarp digitālā satura vai digitālā pakalpojuma raksturs un labas ticības princips.¹⁷⁹

Vispārīgos gadījumos pamatoti iemesli modifikāciju veikšanai varētu būt, tostarp, bet ne tikai, vēlme 1) mainīt vizuālos elementus ar mērķi veidot atšķirīgu dizainu vai uzlabot pārskatāmību; 2) ievērot normatīvos tiesību aktus, piemēram, personas datu aizsardzības vai autortiesību jomā; 3) nodrošināt vēl labāku funkcionalitāti, nekā to pieprasa subjektīvās un objektīvās atbilstības prasības, vai ietvert jaunas funkcijas; 4) nepieļaut sadarbību ar trešās puses programmatūru, kas tiek izmantota neatļautām darbībām, piemēram, spieģelprogrammatūru, vīrusiem utt.; 5) piemērot līgumā noteiktās sankcijas, izdzēšot lietotāja saturu, kas pārkāpj lietošanas noteikumus ietverto naida runas un surogātieraizliegumu.¹⁸⁰

Tehnoloģiskās attīstības rezultātā var rasties jaunu modifikāciju nepieciešamība, tādēļ nebūtu pamatoti prasīt līgumā sīki aprakstīt katru modificēšanas iespējamo iemeslu, tomēr šiem iemesliem ir jābūt skaidriem un saprotamiem. Tāpēc atruna līgumā, ka saimnieciskās darbības veicējs var veikt digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modifikācijas, ja tas nepieciešams digitālā satura vai digitālā pakalpojuma darbībai, *per se* nebūtu pietiekama.

7.5.2. Modifikācija tiek nodrošināta bez papildu izmaksām patērētājam

Saimnieciskās darbības veicējs nedrīkst pieprasīt jaunus maksājumus par pilnīgu vai daļēju piekļuvi modificētajam vai iepriekš pieejamajam digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam¹⁸¹ (piemēram, pārvietojot iepriekš pieejamās funkcijas vai saturu uz t. s. *premium* versiju, kas pieejama par papildu maksu, izņemot, piemēram, ja beidzies līgumā noteiktais izmēģinājuma laiks). PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 2. punktā ar terminu “papildu izmaksas” saprotama ne tikai nauda, bet arī vērtības digitāls ekvivalents, un gadījumā, ja digitālais saturs vai digitālais pakalpojums sniegts apmaiņā pret personas datiem vai piekrišanai to apstrādei, – citi personas dati vai piekrišana plašākai personas datu apstrādei.

7.5.3. Patērētāju informē par modifikāciju

Ikvienas modifikācijas gadījumā saimnieciskās darbības veicējam par to ir jāinformē patērētājs. Informēšanas pienākums ir aprakstīts PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 3. un 4. punktā, un tā saturs ir atšķirīgs atkarībā no tā, vai modifikācijai ir negatīva ietekme attiecībā uz patērētāju. Abos gadījumos nav norādīts, vai informācija par modifikāciju ir obligāti sniedzama pirms modifikācijas veikšanas. *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikumā*¹⁸² tika paredzēts, ka

¹⁷⁹ Farinha M. 2021, p. 99.

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Ibid., p. 100.

¹⁸² Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas priekšlikuma 15. pants.

patērētājs par modificēšanu ir jābrīdina (jāinformē) iepriekš ar skaidru paziņojumu, un patērētāja iespējas izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus tika saistītas ar paziņojuma saņemšanas brīdi. Sākotnēji arī citos likumdošanas procesa laikā piedāvātajos grozījumos tika paredzēts ietvert saimnieciskās darbības veicēja pienākumu iepriekš informēt patērētāju par modificēšanu.¹⁸³ Tomēr vēlāk šī norma tika pārveidota, nenorādot to, vai informācija ir jāsniedz pirms modificēšanas, un patērētāja iespējas izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus tika saistītas ar diviem alternatīviem notikumiem – informācijas saņemšanas brīdi vai modificēšanas brīdi – atkarībā no tā, kas ir vēlāk.¹⁸⁴

Aplūkojot PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 3. un 4. punktu kopsakarā ar šī panta otro daļu, secināms, ka informācija par modifikāciju var tikt sniegta gan pirms modificēšanas, gan pēc tās, tādējādi respektējot saimnieciskās darbības veicēja tiesības nodrošināt ātras, savlaicīgas, efektīvas un automātiskas modifikācijas, piemēram, paaugstinot drošības līmeni vai piemērojot sankcijas par līguma pārkāpumiem. Tādējādi saimnieciskās darbības veicējs var izpildīt informēšanas pienākumu, vai nu iepriekš brīdinot par modifikāciju, vai nodrošinot informāciju par modifikāciju pēc tās pabeigšanas. Ja saimnieciskās darbības veicējs izvēlas informēt patērētāju pēc modificēšanas pabeigšanas, šī informācija būtu nodrošināma savlaicīgi un bez nepamatotas kavēšanās.

7.5.4. PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 3. punktā ietvertais informēšanas standarts

PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka patērētājs ir skaidri un saprotami jāinformē par modifikāciju. Tādējādi tiek nodrošināts, ka patērētājs varēs saprast modifikācijas būtību un novērtēt tās sekas. Šim informēšanas pienākumam nav noteiktas formas prasības, un to var izpildīt, piemēram, ar paziņojumu ierīces bloķēšanas ekrānā vai statusa joslā (bieži tā ir horizontāla josla ekrāna augšā vai apakšā), ar lodziņu, kas parādās, atverot lietotni, ar informāciju, kas nosūtīta uz patērētāja norādīto e-pasta adresi, utt.

¹⁸³ Eiropas Savienības Parlaments. Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteja. Juridiskā komiteja. 2017. gada 27. novembra Ziņojums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dažiem digitālā satura piegādes līgumu aspektiem (COM(2015)0634 – C8-0394/2015 – 2015/0287(COD)), 15. pants. Pieejams: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2017/0375/P8_A\(2017\)0375_LV.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2017/0375/P8_A(2017)0375_LV.pdf) [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁸⁴ Eiropas Savienības Parlaments. Eiropas Parlamenta 2019. gada 26. marta normatīvā rezolūcija par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dažiem digitālā satura piegādes līgumu aspektiem (COM(2015)0634 – C8-0394/2015 – 2015/0287(COD)). Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums. 19. pants. Pieejams: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0232/P8_TA-PROV\(2019\)0232_LV.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/03-26/0232/P8_TA-PROV(2019)0232_LV.pdf) [aplūkots 29.03.2022.]

7.5.5. PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 4. punktā ietvertais informēšanas standarts

PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 4. punkts kopsakarā ar šī panta otro daļu paredz, ka gadījumā, ja modifikācija negatīvi ietekmē patērētāja piekļuvi digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam vai tā izmantošanu (izņemot tad, ja šāda negatīva ietekme ir maznozīmīga), patērētājs pastāvīgā informācijas nesēja laikus tiek informēts par modifikācijas iezīmēm un laiku, kā arī par tiesībām vienpusēji atkāpties no līguma vai par iespēju saglabāt digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu bez šādas modifikācijas. Šī norma paredz salīdzinoši detalizētāku informācijas apjomu (salīdzinot ar iepriekš aprakstīto PTAL 16.⁵ panta pirmās daļas 3. punktu), kas atbilstoši *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 76. apsvērumam arī šajā gadījumā jāsniedz skaidri un saprotami.

Pirmkārt, patērētājs ir jāinformē pietiekami savlaicīgi **pastāvīgā informācijas nesējā**. Pastāvīga informācijas nesēja definīcija ir ietverta PTAL 1. panta 2.¹ punktā. *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 76. apsvērumā ir uzskaitīti arī šādu informācijas nesēju piemēri, kā dokumenti papīra formātā, DVD, CD, USB atmiņas ierīces, atmiņas kartes un cietie diski, kā arī e-pasta vēstules. Šos piemērus vieno elements: tie darbojas ārpus attiecīgā digitālā satura vai digitālā pakalpojuma, tādējādi novēršot informācijas nepieejamības riskus.¹⁸⁵ Ņemot vērā PTAL 19. panta otrajā daļā noteikto termiņu tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanai, pastāvīgajam informācijas nesējam būtu jānodrošina, ka informācija ir pieejama vismaz 30 dienas pēc tam, kad patērētājs saņēmis šo informāciju vai saimnieciskās darbības veicējs veicis modifikāciju, atkarībā no tā, kas ir vēlākais datums.

Otrkārt, patērētājs ir **jāinformē** par modifikācijas iezīmēm un laiku, kā arī par tiesībām vienpusēji atkāpties no līguma bez maksas 30 dienu laikā no informācijas saņemšanas vai no brīža, kad saimnieciskās darbības veicējs ir veicis modifikāciju, atkarībā no tā, kas ir vēlākais datums, vai par iespēju bez papildu maksas saglabāt iepriekšējo versiju (bez modifikācijas).

7.6. Līguma izbeigšana sakarā ar digitālā satura vai digitālā pakalpojuma modificēšanu

PTAL 16.⁵ panta otrā daļa paredz patērētāja tiesības bez maksas 30 dienu laikā no informācijas saņemšanas vai modificēšanas brīža vienpusēji atkāpties no līguma, ja modifikācija negatīvi ietekmē patērētāja piekļuvi digitālajam saturam/pakalpojumam vai tā izmantošanu, izņemot, ja negatīvā ietekme ir maznozīmīga.

Ar negatīvām sekām *piekļuvei* saprotama papildu izmaksu pieprasīšana, kā arī jebkāda cita digitālā satura vai digitālā pakalpojuma īpašība,

¹⁸⁵ Farinha M. 2021, p. 102.

kas pasliktina piekļuvi digitālajam saturam vai digitālajam pakalpojumam.¹⁸⁶ Piemēram, var atzīt, ka potenciāli nozīmīgas negatīvas sekas var radīt arī

- 1) iepriekš bezsaistē pieejamu funkciju un satura turpmāka nodrošināšana tikai tiešsaistē (interneta pieslēguma nepieciešamības pieprasīšana);
- 2) papildu digitālā satura vai digitālā pakalpojuma (no tā paša saimnieciskās darbības veicēja vai trešās personas) instalēšanas nepieciešamība;
- 3) aparatūras prasību (piemēram, attiecībā uz videokarti, brīvpiekļuves atmiņu, procesoru) palielināšana, lai varētu lietot digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu.

Negatīvas sekas *izmantošanai* var izpausties visdažādākajos veidos, tomēr, piemēram, vizuālo elementu izkārtojuma, krāsas vai formas izmaiņas, visticamāk, radītu tikai iespējamu maznozīmīgu negatīvu ietekmi. Atbilstoši *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* preambulas 75. apsvērumam, lai noteiktu, vai negatīva ietekme ir maznozīmīga, jāņem vērā tostarp digitālā satura vai pakalpojuma raksturs un nolūks un tas, kāda parasti šāda tipa digitālajam saturam vai digitālajiem pakalpojumiem ir kvalitāte, funkcionalitāte, saderība un citas galvenās iezīmes. Šis direktīvas apsvēruma nesniedz daudz atbilžu, bet gan uzskaita daļu no atbilstības līgumam prasībām. Šajā kontekstā gan jānorāda, ka gadījumā, ja pēc modificēšanas ir konstatējama neatbilstība subjektīvajiem vai objektīvajiem atbilstības līgumam pamatiem, patērētājam ir tiesības uz citiem – PTAL 29.¹ pantā paredzētajiem – tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.¹⁸⁷

PTAL 16.⁵ panta trešā daļa paredz izņēmumu, ka tiesība vienpusēji atkāpties no līguma nav piemērojama, ja patērētājam ir nodrošināta iespēja bez papildu maksas saglabāt nemodificētu digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu un tas saglabā atbilstību līgumam. Šī izņēmuma izmantošana ir pilnībā atkarīga no saimnieciskās darbības veicēja, un patērētājam nav tiesību to pieprasīt. Ja saimnieciskās darbības veicējs piedāvā saglabāt iepriekšējo versiju, patērētājam nav tiesību vienpusēji atkāpties no līguma neatkarīgi no tā, vai viņš vai viņa piekrīt iepriekšējās versijas izmantošanai.¹⁸⁸

Attiecībā uz PTAL 16.⁵ panta otrajā daļā paredzēto atkāpšanās tiesību izmantošanu ir piemērojams PTAL 30.³ pants, kurā tostarp aprakstīts veids, kādā paziņojama vienpusējā atkāpšanās no līguma, kā arī līdzēju tiesības un pienākumi šajā gadījumā.

¹⁸⁶ Farinha M. 2021, p. 103.

¹⁸⁷ Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 77. apsvēruma.

¹⁸⁸ Sein, K., Spindler, G. (2019). The new Directive on Contracts for Supply of Digital Content and Digital Services – Conformity Criteria, Remedies and Modifications – Part 2. *European Review of Contract Law*. Vol. 15, Issue 4, p. 389. Skat. arī Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas preambulas 77. apsvērumu.

8. KOMERCGARANTIJA

No digitālā pirkuma objekta atbilstības līgumam viedokļa nevar novārtā atstāt garantijas tiesību institūtu. Ņemot vērā, ka šis monogrāfijas mērķis ir sniegt PTAL tiesību normu skaidrojumu saistībā ar digitālo pirkuma objektu, šajā monogrāfijas nodaļā sniegta garantijas kā tiesību institūta vispārīgs raksturojums tiktāl, ciktāl tas nepieciešams šīs monogrāfijas tematā saistībā ar pirkuma objektu ar digitāliem elementiem. Jaunais PTAL regulējums ne vien ievieš *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas normas*, bet arī novērš PTAL pastāvošās nepilnības, pielāgojot PTAL regulējumu šīm direktīvām. Lai ieviestu *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 17. pantu attiecībā uz komercgarantijām, ar Jauno PTAL regulējumu ieviestas izmaiņas PTAL 16. pantā. Arī līdz Jaunajam PTAL regulējumam PTAL paredzēja garantijas institūtu, kas šobrīd atbilstoši iepriekš minētajā direktīvā noteiktajam ir raksturots ar terminu “komercgarantija”.

Neatkarīgi no PTAL 16. pantā ieviestajām izmaiņām garantijas nosaukumā garantijas institūta būtība ir palikusi nemainīga: “garantija” (iepriekšējā PTAL 16. panta terminoloģijā) vai “komercgarantija” (pašreizējā PTAL 16. panta terminoloģijā) ir ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja apsoliņums atmaksāt patērētājam par precī samaksāto naudas summu, apmaiņā pret atbilstošu precī, bez atlīdzības novērst preces neatbilstību, veikt ar tās funkciju uzturēšanu saistītas darbības jebkādā veidā, ja prece neatbilst specifikācijām, vai veikt citas darbības, ja prece neatbilst komercgarantijā vai reklāmā sniegtajam aprakstam, kas ir pieejams līguma slēgšanas brīdī vai pirms līguma slēgšanas.

Kā norādīts Likumprojekta anotācijā, “[p]raksē novērots, ka patērētājam, iegādājoties precī, tiek norādīts, ka patērētājam ir divu gadu garantija, kas patiesībā ir nevis garantija, bet gan patērētāja prasījumu tiesības. Savukārt garantija ir papildu bezmaksas apsoliņums veikt jebkādas darbības atbilstoši komercgarantijas vai reklāmas sniegtajam raksturojumam, kas pieejams līguma noslēgšanas brīdī vai pirms līguma noslēgšanas.” No šī apsvēruma ir secināms, ka PTAL 16. panta grozījumu mērķis lielākoties ir saistīts tieši ar garantijas (tagad komercgarantijas) institūta regulējuma precizēšanu no skaidrības viedokļa.

Komercgarantijas pēc to satura Latvijas tiesību sistēmā var iedalīt divos veidos: 1) “parastā komercgarantija” un 2) “paplašinātā komercgarantija”. Ar t. s. parasto komercgarantiju ir saprotams garantijas devēja sniegta apliecinājums, ka pirkuma objektam piemīt tādas īpašības, kas jau izriet no likuma, un apņemšanās veikt likumā paredzētās darbības neatbilstības līgumam

gadījumā. Savukārt t. s. paplašinātā komercgarantija ietver komercgarantijas devēja papildu pienākumu īstenot darbības, kuras neparedz likums, jeb papildu pienākumu, salīdzinot ar parasto komercgarantiju.¹

Piemēri

Tipiski paplašinātās komercgarantijas piemēri ir garāks pirkuma objekta atbilstības līgumam termiņš, piemēram, pieci gadi, nevis divi gadi; tehniskā apkope u. tml. gadījumi, kuri nav paredzēti PTAL regulējumā. Paplašinātā komercgarantija no pārdevēja puses lielākoties tiek nodrošināta attiecībā uz objektiem, kas nebūtu uzskatāmi par ikdienišķi iegādājamām lietām, piemēram, preces ar digitālajiem elementiem, nereti piedāvājot to apkopi, dabiskā nolietojuma novēršanu u. tml.

Iepazīstoties ar parasto un paplašināto komercgarantiju kā garantijas veidiem, varētu rasties jautājums, vai PTAL 16. pants ar nosaukumu “komercgarantija”, kas ieviests *2019. gada patērētāju pirkuma direktīvas* normu pārņemšanas gaitā, patiesībā nav attiecināms vien uz paplašināto garantiju? Neskatoties uz to, ka Likumprojekta anotācija komercgarantijas regulējumu saista vienīgi ar paplašināto garantiju, atbilde uz šo jautājumu būtu noraidoša, jo patiesībā gan parastajai, gan paplašinātajai komercgarantijai var būt būtiska nozīme patērētāju tiesību aizsardzībā. Piemēram, saņemot neatbilstošu pirkuma objektu ar digitālajiem elementiem, PTAL piešķir patērētāja prasījuma tiesības vienīgi pret pārdevēju. Tomēr, ja parasto vai paplašināto komercgarantiju ir sniedzis ražotājs, patērētājam neatkarīgi no līguma noteikumiem rodas iespēja izvirzīt prasījumu pret ražotāju, tādējādi samazinot riskus, kas saistīti ar pārdevēja maksātspēju, likvidāciju un līgumiskiem *pārdevēja* atbildības ierobežojumiem, kam skaidri un atsevišķi piekritis patērētājs, vienlaikus dodot iespēju uzticēties ražotāja sniegtām reklāmām un citiem publiskiem paziņojumiem. Savukārt atbilstoši PTAL 16. panta ceturtajai daļai (pārņemta *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* 17. panta pirmās daļas 2. punktā ietvertā norma) ražotājs kā komercgarantijas devējs var paredzēt labvēlīgākus noteikumus nekā tos, kas izriet no likuma un ar patērētāju noslēgtā līguma, par kura saturu, piemēram, ražotājam, nereti nebūs informācijas.

Respektīvi, sniedzot komercgarantiju, tās devējs (ražotājs vai pārdevējs) nodibina jaunu “papildu” saistību ar patērētāju, no kuras izrietošās tiesības un pienākumus vispārīgi neietekmē ar patērētāju noslēgtā līguma saturs.

Praksē ir bijuši gadījumi, kad ražotāji vai pārdevēji sniedz salīdzinoši vispārīgus garantijas. Attiecīgi vērts pieminēt, ka paplašinātajā garantijā ietvertie solījumi būs saistoši arī gadījumā, ja tie būs visai nenoteikti, ja vien varēs konstatēt konkrētu apņemšanos. Tāpēc nevar piekrist viedoklim,² ka no PTAL

¹ Skat., piem., PTAL 16. panta ceturto daļu, 27. panta otro daļu.

² Vītoliņa B. *Patērētāju tiesību aizsardzības pamati*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2015, 63. lpp.

16. panta perspektīvas tādi formulējumi kā “mūža garantija” vai “10 gadu kalpošanas garantija” nav uzskatāmi par garantiju tikai tāpēc, ka tie satur “vispārējus solījumus”, kuros “nav izteikts konkrēts solījums, ko pārdevējs apņemas pildīt, nav noteikta kārtība, kā realizēt šo garantiju”.

Kā tas izriet no *2019. gada patērētāja pirkuma direktīvas* satura, ar komercgarantijas institūta izmaiņām tika arī mēģināts panākt reālu praksē pastāvošu patērētāju tiesību aizsardzības trūkumu novēršanu, piemēram, gadījumus, kad reklāmās norādītie komercgarantijas noteikumi izrādās daudz labvēlīgāki nekā tie, kas reāli tika piedāvāti patērētājam. Šajā kontekstā PTAL 16. panta piektā daļa tika izteikta šādā redakcijā:

Ja komercgarantijas nosacījumi patērētājam ir mazāk izdevīgi nekā tie, kas norādīti saistītajā reklāmā, komercgarantija ir saistoša saskaņā ar reklāmā norādītajiem nosacījumiem, izņemot gadījumu, kad pirms līguma noslēgšanas saistītā reklāma labota ar tāda paša veida vai līdzvērtīga veida reklāmu.

Ar šo tiesību normu nostiprināts būtisks noteikums, kas saistīts ar komercgarantijas devēja publiski izteikto paziņojumu saistošo spēku. Taisnības labad jānorāda, ka PTAL 16. panta trešā daļa kā šobrīd, tā arī pirms Jaunā PTAL regulējuma paredzēja vispārīgu komercgarantijas devēja pienākumu piešķirt patērētājam tādu garantiju, kādu tas reklamējis. Tomēr bez papildinājumiem, kurus ievieš iepriekš citētā PTAL 16. panta piektā daļa, minētā tiesību norma satura ziņā bija neprecīza un ar nenoteiktu regulējumu attiecībā uz sekām jaunas reklāmas izvietojuma gadījumā. Savukārt šobrīd ir paredzēts detalizētāks regulējums attiecībā uz komercgarantijas devēja publiski izteikto paziņojumu saistošo spēku.

Piemēri

Patērētājs, dzirdēdams radio reklāmu par viedtālruni un pārdevēja solījumu bez maksas piecu gadu garumā mainīt viedtālruņa stiklu, attiecīgi iegādājas šāda veida viedtālruni. Trešajā viedtālruņa lietošanas gadā patērētājs vērsas pie pārdevēja ar lūgumu nomainīt saplaisājušo stiklu. Pārdevējs, saņēmis šādu lūgumu, norāda, ka noslēgtā pirkuma līguma noteikumi skaidri noteic apņemšanos mainīt viedtālruņa stiklu vien divus gadus pēc līguma noslēgšanas, tādēļ pārdevējs attiecīgo pienākumu nepildīs. Šādā situācijā pārdevēja rīcība būtu vērtējama kā prettiesiska, jo pārdevējam neatkarīgi no līguma noteikumiem ir saistošs reklāmā izteiktais solījums nodrošināt viedtālruņa stikla nomaiņu piecu gadu garumā. Šis solījums ir uzskatāms par t. s. paplašināto komercgarantiju PTAL 16. panta izpratnē.

Patērētājs, dzirdēdams radio reklāmu par viedtālruni un pārdevēja solījumu bez maksas piecu gadu garumā mainīt viedtālruņa stiklu, attiecīgi divas nedēļas apsver tā iegādi un pēc tam viedtālruni iegādājas. Ceturtajā

viedtālruņa lietošanas gadā patērētājs vēršas pie pārdevēja ar lūgumu nomainīt stiklu, bet saņem atteikumu, ko pārdevējs pamato ar apstākli, ka pārdevējs nedēļu pirms tam, kad tika iegādāts tālrunis, izziņoja radio citu reklāmu, kurā solījuma ilgums ir trīs gadi, turklāt šāda informācija izriet arī no patērētājam sniegtās garantijas dokumentācijas. Šādā gadījumā nav saskatāms pārdevēja rīcības prettiesiskums, jo pārdevējs pirms līguma noslēgšanas ir “labojis” sākotnējo solījumu ar jaunu solījumu, kas ietverts līdzvērtīga veida reklāmā PTAL 16. panta piektās daļas izpratnē.

9. NETAISNĪGI LĪGUMA NOTEIKUMI LĪGUMĀ PAR DIGITĀLO PIRKUMA OBJEKTU

Netaisnīgu līguma noteikumu esamība līgumā, kura priekšmets ir saistīts ar digitālo pirkuma objektu, ir praksē bieži novērojama. Tas ir bijis par pamatu nesenajam pētījumam, ko sagatavoja pēc Eiropas Parlamenta pieprasījuma.³ Jaunais PTAL regulējums nesatur pielāgojošu normu saistībā ar PTAL 6. un 5. pantā ietvertā netaisnīgu līguma noteikumu regulējuma piemērošanu attiecībā uz līgumu saistībā ar digitālā pirkuma objektu (izņemot atsevišķas norādes, kuras raksturotas tālāk šajā monogrāfijas nodaļā). Tomēr pati *Patērētāja digitālā pirkuma direktīva*, kaut netieši, norāda uz šādu iespēju. Tā *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 3. panta septītā daļa⁴ nosaka, ka kolizijas gadījumā starp kādu šīs direktīvas noteikumu un kāda cita Savienības tiesību akta noteikumu, kas regulē konkrētu nozari vai jautājumu, minētā cita Savienības tiesību akta noteikumi ir pārāki par šo direktīvu. Šis noteikums norāda uz to, ka, tā kā netaisnīgu līguma noteikumu regulējums ietverts *Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvā*, tad šīs direktīvas regulējuma piemērošanu nevar ietekmēt *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* normas. Tā rezultātā, ja līgumā saistībā ar digitālā pirkuma objekta iegādi ietverts netaisnīgs līguma noteikums, tiesību normu piemērotājam būs jāpiemēro gan Jaunais PTAL regulējums, gan PTAL 6. un 5. pants kopsakarā ar abu minēto direktīvu normām.

Parasti līgumi, kuru priekšmets saistīts ar digitālo pirkuma objektu, ir izstrādāti kā tipveida līgumi⁵, kuru gadījumā pastāv to noteikumu neapspriešanas prezumpcija.⁶ Tāpēc šādu līgumu noteikumi pakļauti netaisnīguma testa piemērošanai atbilstoši netaisnīgu līguma noteikumu regulējumam (ja vien nepastāv kāds no izņēmumiem, kad šāds regulējums nav piemērojams). Netaisnīguma tests nozīmē, ka jāvērtē, vai konkrētais iepriekš sastādītā līguma

³ Loos M., Luzak J. Update the Unfair Contract Terms Directive for Digital Services. Available at [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU\(2021\)676006](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2021)676006) [accessed 29.03.2022.]

⁴ Kaut šāda norma nav ietverta 2019. gada patērētāja pirkuma direktīvā, tomēr šis fakts *per se* neizslēdz netaisnīgu līguma noteikumu regulējuma piemērošanu arī attiecībā uz pirkuma objektu ar digitāliem elementiem.

⁵ Tipveida līgums ir viens no iepriekš sastādītu līgumu veidiem līdztekus konkrētajai līgumiskajai attiecībai sastādītam līguma projektam.

⁶ PTAL 6. panta piektā daļa kopsakarā ar Senāta judikatūru.

noteikums ir uztverams par netaisnīgu, proti, atbilst kādam no neizsmeļošā netaisnīgu līguma noteikumu saraksta piemēriem⁷ vai netaisnīga līguma noteikuma ģenerālklausulai⁸. Jāatzīmē, ka netaisnīgu līguma noteikumu regulējums atsevišķos gadījumos tieši norāda uz tādiem digitālā pirkuma objektiem kā digitālais saturs un digitālais pakalpojums (pirkuma objekts ar digitāliem elementiem šajā regulējumā aptverts ar terminu “prece”).⁹

Praksē visbiežāk netaisnīgu līguma noteikumu regulējums attiecībā uz līgumiem, kuru priekšmets saistīts ar digitālo pirkuma objektu, tiks piemērots divos gadījumos.

Pirmais gadījums attieksies uz pašā līgumā ietvertajiem netaisnīgajiem līguma noteikumiem, kuru gadījumā visbiežāk būs izmantojams kāds no neizsmeļošajā netaisnīgu līguma noteikumu sarakstā ietvertajiem piemēriem.¹⁰

Piemēri

Līgumā var tikt ietverts noteikums, ka pārdevējs neuzņemas atbildību, ja digitālā satura izmantošana radīs traucējumus sadarbībai ar jebkuru citu ierīcē izmantoto programmu vai traucējumu pašas ierīces darbībai. Šāds līguma noteikums ir pretrunā ar līdzēju vienlīdzības principu, jo samazina ar likumu noteikto līdzēju atbildību, tāpēc uztverams par netaisnīgu.¹¹ Līdzīgi vērtējams līguma noteikums, saskaņā ar kuru patērētāja paraksts uz līguma apliecina to, ka patērētājs ir atzinis, ka digitālais saturs atbilst līgumam. Šāds noteikums ir netaisnīgs, jo paredz pārdevējam tiesību vienpusēji noteikt, vai nodotais līguma objekts atbilst līgumam.¹² Tāpat par netaisnīgu uzskatāms līguma noteikums, kurš paredz, ka patērētājs, pieņemot līguma objektu, atsakās celt iebildumus nākotnē par tā atbilstību līgumam, jo izslēdz patērētājam iespēju vai kavē viņu vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā.¹³

Otrais gadījums aptver situāciju, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var izmantot netaisnīgu līguma noteikumu saistībā ar atkāpi no digitālā satura vai digitālā pakalpojuma objektīvās atbilstības līgumam pamatiem. Šādu atkāpi tieši regulē *Patērētāja digitālā pirkuma direktīvas* 8. panta piektā daļa, kura nosaka, ka

[n]eatbilstības [8. panta] 1. vai 2. punkta [t. i., daļas – autoru piezīme] nozīmē nav, ja līguma noslēgšanas brīdī patērētājs bija konkrēti informēts,

⁷ PTAL 6. panta 1.¹ daļas un trešās daļas otrais teikums.

⁸ PTAL 6. panta trešās daļas pirmais teikums.

⁹ PTAL 6. panta 2.² daļa, trešās daļas otrā teikuma 5. punkts un ceturtdā daļa.

¹⁰ PTAL 6. panta trešās daļas otrais teikums kopsakarā ar Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvas pielikumu.

¹¹ PTAL 6. panta trešās daļas otrā teikuma 1. punkts kopsakarā ar 5. panta otrās daļas 1. punktu.

¹² PTAL 6. panta trešās daļas otrā teikuma 17. punkts.

¹³ PTAL 6. panta trešās daļas otrā teikuma 7. punkts.

ka attiecībā uz digitālā satura vai digitālā pakalpojuma kādu konkrētu īpašību pastāv novirze no objektīvajām atbilstības prasībām, kuras noteiktas 1. vai 2. punktā, un patērētājs ir skaidri un atsevišķi pieņēmis minēto atkāpi, noslēdzot līgumu.

Piemērs

Noslēgtais līgums neprecizē, kāds tieši gadījums ir par pamatu atkāpei no konkrētā objektīvās atbilstības līgumam pamata, kaut citētā norma tieši paredz norādīt konkrētu gadījumu. Šāds noteikums būs neatbilstošs netaisnīga līguma noteikuma ģenerālklausulai, jo patērētājs pats nebūtu šādu noteikumu iekļāvis savā sastādītajā līgumā.¹⁴

¹⁴ PTAL 6. panta trešās daļas pirmais teikums kopsakarā ar tajā pārņemtās Netaisnīgu līguma noteikumu direktīvas 3. panta pirmās daļas tulkojumu EST spriedumu *Aziz* lietā (EST lieta Case C-415/11 *Mohamed Aziz v Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa)*, ECLI:EU:C:2013:164, 66.–69. punkts).

SUMMARY

The present monograph “The Regulation Included in the Consumer Rights Protection Act in the Context of the Implementation of the Consumer Sales Directives 2019: Digital Purchase Object and Its Regulation” is devoted to implementation of the new regulation on consumer sale envisaged by consumer sale directives adopted in 2019 (i.e. Directive 2019/770 and Directive 2019/771) into Latvian law. The topicality of this monograph arises from two mutually related aspects. On the one hand, the new regulation on consumer sale broadens the existing regulation of consumer sale by covering new objects, i.e., digital consumer sale objects (consumer sale object with digital elements, digital content and digital service) Thus, the new regulation covers not only consumers but also sellers and service providers. Therefore, the new regulation touches upon every society member by providing adequate protection concerning consumer sale of digital objects. On the other, new regulation relates to technologies which underline digital consumer sale objects. Hence, new regulation requires an adequate explanation for its use which is the aim of the present monograph.

The monograph has been prepared as a study monograph intended for practical application concerning the new regulation on consumer sale. Hence, the present monograph deliberately avoids extensive discussion with other authors and explains complex legal issues in simple words with practical examples. At the same time, the monograph has been prepared in accordance with the requirements of academic writing and legal Latvian language, in order to meet the requirements for a study monograph.

The first chapter of the monograph discusses the application sphere of the new consumer sale regulation implemented in the Consumer Rights Protection Act. This chapter particularly considers the understanding of the terms introduced by the new regulation like digital consumer sale object and its types, such as purchase object with digital elements, digital content and digital service, digital environment, compatibility, functionality, interoperability and durability. Furthermore, the monograph discusses contracting parties of the consumer sale contract involving a digital consumer sale object by identifying specific issues concerning this type of the contract. The next chapter views the contents of the contract involving a digital consumer sale object by examining the object of such a contract; the remuneration which, *inter alia*, may also cover provision of personal data; and the contract term.

The monograph proceeds with scrutinizing substantive rules of conformity of a digital consumer sale object with the contract. The subsequent chapter

covers conformity of the digital consumer sale object with the contract by discussing the concept of conformity with the contract and subjective, as well as objective conformity grounds with the contract. Further liability issues are dealt with in respect to the contract involving digital consumer sale object by delving into remedies available to the consumer in the case of breach of a contract, such as non-fulfilment of the contract and lack of conformity with the contract. The liability issues are closely related to the burden of proof examined in the subsequent chapter. A modification of digital content or digital service is explored in a separate chapter. Another important issue relates to commercial guarantees which are discussed afterwards by demonstrating specific issues in relation to the contract involving a digital consumer sale object.

The monograph in its last substantive chapter discusses interrelation between the new consumer sale regulation with regard to the contract involving a digital consumer sale object and unfair contract term regulation. This monograph analyses the application of the Consumer Rights Protection Act in conjunction with the Unfair Terms Directive concerning the contract in question and demonstrates typical examples when this regulation would lead to recognition that a particular contract term is unfair.

The monograph concludes with the bibliography containing foreign and domestic sources used in its preparation.

Due to its nature, the monograph is intended for a wide range of readers commencing with law enforcers, sworn advocates, other practicing lawyers, students and anyone else who is interested in new regulation of consumer sale in Latvia.

The research reflected in this article was financed by the programme of Fundamental and Applied Research Projects within the project “Strengthening of High Level of Consumer Protection in the Digital and Data Age: The Transposition of the New Consumer Sale Directives Into Latvian Legal System” (project No. lzp-2020/2-0265) funded by the Latvian Council of Science.

BIBLIOGRĀFIJA

Šajā nodaļā ietvertas Latvijā un ārvalstīs publicētās zinātniskās publikācijas, kuras izmantotas šīs monogrāfijas tapšanā. Publikāciju vidū ir arī tās, kuras šīs monogrāfijas autori sagatavojuši Latvijas Zinātnes padomes (LZP) apstiprinātā Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta (FLPP) “Patērētāju aizsardzības stiprināšana digitālajā un datu laikmetā: jauno patērētāja pirkuma direktīvu ieviešana Latvijas tiesību sistēmā” ietvaros.

1. Balodis K. *Ievads civiltiesībās*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007.
2. Dāvida Z. Digitālā satura nodošana apmaiņā pret patērētāja piekrišanu personas datu apstrādei. Grām.: *Tiesības un tiesiskā vide mainīgos apstākļos. Latvijas Universitātes 79. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 254.–262. lpp.
3. *Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības*. Otrais, papildinātais izdevums. Aut. kol. C. Schewe, A. Bukas, Ģ. Strazdiņa, K. Gailīša zin. red. Rīga: TNA, 2020.
4. Kačevska I., Rudevska B., Buka A., Dambergs M., Fillers A. *Eiropas Savienības Tiesa un tās judikatūras pārrobežu tiesiskās sadarbības jomā civillietās ietekme uz nacionālajām tiesām un iestādēm*. Rīga: Tieslietu ministrija, 2015.
5. Kārklīš J. Pirkuma līguma objekta izpratne jauno patērētāju pirkuma direktīvu gaismā. Grām.: *Tiesības un tiesiskā vide mainīgos apstākļos. Latvijas Universitātes 79. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 11.–27. lpp.
6. Kārklīš J., Mantrovs V. The Place of Contract for Digital Thing in Latvian Contract Law Within the Context of the Consumer Sale Directives 2019. Latvijas Universitātes žurnāls *Juridiskā zinātne / Journal of the University of Latvia Law*, Nr. 14 / No. 14, pp. 68–79.
7. Kaprāne S. Negodīgi līgumu noteikumi līgumos ar patērētājiem: tiesu prakse un problēmjautājumi. *Jurista Vārds*, 25.08.2020., Nr. 34.
8. Kārklis S. Jauns digitālā tirgus regulējums: nākamgad gaidāmās izmaiņas un to piemērošanas problēmas. *Jurista Vārds*, 23.11.2021., Nr. 47.
9. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības*. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans īpašums, 2000.
10. Latvijas Universitātes 2021. gada 20. oktobra likumprojekta *Grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā* (Nr: 1179/Lp13) zinātniskā sākotnējā (*ex ante*) izvērtējuma ziņojums. Pieejams Latvijas Republikas Saeimas mājaslapā: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/0FDD2149542AA3059C2258775006312BD?OpenDocument> [aplūkots 29.03.2022.]

11. Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 04.11.2011. protokols Nr. 383. Pieejams <https://termini.gov.lv/kolekcijas/97/skirkklis/453586> [aplūkots 29.03.2022.]
12. Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 22.04.2005. protokols Nr. 248. Pieejams: <http://digitalis.lv/term.php?term=programma&lang=LV> [aplūkots 29.03.2022.]
13. Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas 23.11.2018. protokols Nr. 526. Pieejams: <http://digitalis.lv/term.php?term=programmatūra&lang=LV> [aplūkots 29.03.2022.]
14. Mantrovs V. Cēloniskā sakara problēmjaucājumi civiltiesību kontekstā. *Jurista Vārds*, 19.04.2016., Nr. 16.
15. Mantrovs V. Digitālā satura vai digitālā pakalpojuma atbilstības līgumam izpratne patērētāja digitālā pirkuma direktīvā (Direktīvā 2019/770). Grām.: *Tiesības un tiesiskā vide mainīgos apstākļos. Latvijas Universitātes 79. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 28.–39. lpp.
16. Mantrovs V. Jaunā patērētāja pirkuma Direktīva (Direktīva 2019/771): izaicinājumi un iespējas Latvijas likumdevējam [New Consumer Sales Directive (Directive 2019/771): Challenges and Possibilities for Latvian Legislator]. Grām.: *Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās: Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020, 319.–329. lp.
17. Ņesterova I., Dāvida Z. Patērētāju personas dati kā pamattiesības, nevis tirgojama prece: ES digitālā satura regulējuma izaicinājumi. *Jurista Vārds*, 23.11.2021., Nr. 47.
18. Silionovs K. Autortiesības Direktīvas 770/2019 gaismā. *Jurista Vārds*, 23.11.2021., Nr. 47.
19. Torgāns K. *Saistību tiesības*. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018.
20. Vītoliņa B. *Patērētāju tiesību aizsardzības pamati*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.
21. Bezáková D. The Consumer Rights Directive and its Implications For Consumer Protection Regarding Intangible Digital Content. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Vol. 7:2, 29 November 2013, pp. 177–191. Available at <https://journals.muni.cz/mujlt/article/download/2631/2195> [accessed 29.03.2022.]
22. Bradgate R. *Consumer Rights in Digital Products*. A research report prepared for the UK Department for Business, Innovation and Skills (BIS). Institute for Commercial studies. University of Sheffield, 2010. Available at https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31837/10-1125-consumer-rights-in-digital-products.pdf [accessed 29.03.2022.]
23. Carvalho J. M. Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2019, Vol. 8, pp. 194–201.

24. Cauffman C. New EU rules on business-to-consumer and platform-to-business relationships. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2019, Vol. 26, pp. 469–479.
25. Connelly D. W. *Digital Radio Production*. Third Edition. Long Grove: Waveland Press Inc, 2017.
26. Dāvida Z., Lubasz D. Consumer Personal Data as a Payment – Implementation of Digital Content Directive in Poland and Latvia. Grām.: *LU Juridiskās fakultātes 8. starptautiskās konferences rakstu krājums* (pieņemts publicēšanai).
27. Dāvida Z. Consumer Personal Data Driven Digital Marketing. In: *New Challenges in Economic and Business Development – 2021: Post-Crisis Economy*”. Available at https://www.bvef.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Fakultates/www.bvef.lu.lv/Konferences/2021/Proceeding_of_Reports_2021.pdf [accessed 29.03.2022.]
28. DLA Piper UK LLP. Comparative Study on Cloud Computing Contracts. Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. Available at <https://op.europa.eu/en/publicationdetail/-/publication/40148ba1-1784-4d1a-bb64-334ac3df22c7> [accessed 29.03.2022.]
29. European Commission. DG Justice Guidance Document concerning Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council. Available at https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/crd_guidance_en_0.pdf [accessed 29.03.2022.]
30. European Law Institute. Statement of the European Law Institute on the European Commission’s Proposed Directive on the Supply of Digital Content to Consumers (COM (2015) 634 final), 2016, p. 12. Available at https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Statement_on_DCD.pdf [aplūkots 29.03.2022.]
31. Farinha M. Modifications on the digital content or digital service by the trader in the Directive (EU) 2019/770. *Revista Electrónica de Direito (Electronic Law Review)*, Junho (June) 2021, Vol. 25, No. 2, pp. 83–111. Available at <https://cije.up.pt/en/red/previous-editions/2021-nordm-2/modifications-on-the-digital-content-or-digital-service-by-the-trader-in-the-directive-eu-2019770/> [accessed 29.03.2022.]
32. Ficsor M. World Intellectual Property Organization. Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms, 2004. Available at <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=361> [accessed 29.03.2022.]
33. Giliker P. Adopting a Smart Approach to EU Legislation: Why Has it Proven So Difficult to Introduce a Directive on Contracts for the Supply of Digital Content? In: Synodinou T., Jougoux P., Markou C., Prastitou-Merdi T. (Eds.). *EU Internet Law in the Digital Era: Regulation and Enforcement*. Cham: Springer, 2020.
34. De Lima H. G. Burden of proof of (lack of) conformity in Directive 2019/770: A comparison with Directive 2019/771. *Yearbook of the Nova Consumer Lab*, December 2020, pp. 91–120.

35. Howells G. Protecting Consumer Protection Values in the Fourth Industrial Revolution. *Journal of Consumer Policy*. Vol. 43, 2020, pp. 145–175. Available at <https://doi.org/10.1007/s10603-019-09430-3> [accessed 29.03.2022.]
36. Jackson W. *Beginning Java 8 Games Development*. Apress, 2014. Available at <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4842-0415-3> [accessed 29.03.2022.]
37. Jones G., Pizzi S. *A Broadcast Engineering Tutorial for Non-Engineers*. Fourth Edition. Abingdon. Burlington: Focal Press, 2014.
38. Loos M., Luzak J. Update the Unfair Contract Terms Directive for Digital Services. Available at [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU\(2021\)676006](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2021)676006) [accessed 29.03.2022.]
39. Mak V. The new proposal for harmonised rules on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content. In-depth analysis. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Legal Affairs. Study commissioned at the request of the European Parliament's Committee on Legal Affairs (JURI). European Parliament. Publications Office, 2016. Available at <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6cfb903b-c295-11e6-a6db-01aa75ed71a1> [accessed 29.03.2022.]
40. Mantrov V., Kārklīņš J., Buka A., Ņesterova I., Dāvida Z., Silionovs K., Kārklis S. *Deviation from the Objective Grounds for Conformity of A Digital Content or Digital Service With the Contract: What is Behind the New EU Policy* (submitted for publishing).
41. Mantrov V., Birštonas R., Kārklīņš J., Kelli A., Kull I., Buka A., Ņesterova I., Dāvida Z. Implementation of the Consumer Sale Directives 2019 in the Baltic States: A Step Towards Further Harmonisation of Consumer Sale. Grām.: *LU Juridiskās fakultātes 8.starptautiskās konferences rakstu krājums* (pieņemts publicēšanai).
42. Mcgregor M., Driscoll P., Mcdowell W. *Head's broadcasting in America : a survey of electronic media*. 10th edition. New York: Routledge, 2010.
43. Micklitz H.-W., Reich N., Rott P. *EU Consumer Law*. 2nd ed. Antwerpen; Portland, Oregon: Intersentia, 2014.
44. Ning B. *Analog Electronic Circuits*. Science Press Beijing. Berlin/Munich/Boston: Walter the Gruyter GmbH, China Science Publishing & Media Ltd, 2018.
45. Rott P. The Digitalisation of Cars and the New Digital Consumer Contract Law. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2021, Vol. 12, No. 2, pp. 156–168.
46. Savage T. M., Vogel K. E. *An Introduction to Digital Multimedia*. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers, 2009.
47. Schewe C. Samesame but different? Consumer Sales Contracts and Burden of Proof Regarding the Damage in EU Member States. *Juridiskā zinātne / Law*, No. 10, 2017, pp. 104–111. Available at https://www.journaloftheuniversityoflatvialaw.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/journaloftheuniversityoflatvialaw/No10/Christoph_Schewe.pdf [accessed 29.03.2022.]
48. Schulze R., Staudenmayer D. *EU Digital Law: article-by-article commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2020.

49. Sein K. The Applicability of the Digital Content Directive and Sales of Goods Directive to Goods with Digital Elements. *Juridica International*, 2021, Vol. 30, pp. 23–31.
50. Sein, K., Spindler, G. (2019). The new Directive on Contracts for Supply of Digital Content and Digital Services – Conformity Criteria, Remedies and Modifications – Part 2. *European Review of Contract Law*. Vol. 15, Issue 4, pp. 365–391.
51. Smits J. The new proposal for harmonised rules for the online sales of tangible goods: conformity, lack of conformity and remedies. In-depth analysis. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Legal and Parliamentary Affairs. Study commissioned at the request of the European Parliament's Committee on Legal Affairs (JURI). European Parliament. Publications Office, 2016. Available at <https://cris.maastrichtuniversity.nl/en/publications/the-new-proposal-for-harmonised-rules-for-the-online-sales-of-tan> [accessed 29.03.2022.]
52. Stangor C., Walinga J. *Introduction to Psychology*. 1st Canadian Edition. Victoria, B.C.: BCcampus, 2014. Available at <https://opentextbc.ca/introductiontopsychology> [accessed 29.03.2022.]
53. Vereecken J., Werbrouck J. Goods with Embedded Software: Consumer Protection 2.0 in Times of Digital Content? *Indiana International & Comparative Law Review*, 2019, Vol. 30(1), pp. 53–98.
54. Wakim S., Grewal M. Butte Collage. Human Biology. Open Education Resource (OER) LibreTexts Project. Available at [https://batch.libretexts.org/print/url=https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Human_Biology/Book%3A_Human_Biology_\(Wakim_and_Grewal\)/11%3A_Nervous_System/11.4%3A_Nerve_Impulses.pdf](https://batch.libretexts.org/print/url=https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Human_Biology/Book%3A_Human_Biology_(Wakim_and_Grewal)/11%3A_Nervous_System/11.4%3A_Nerve_Impulses.pdf) [accessed 29.03.2022.]
55. Weatherill S. The Fundamental Question of Minimum or Maximum Harmonisation. In: S. Garben and I. Govaere (eds). *The Internal Market 2.0*, Oxford: Hart Publishing, 2020, pp. 261–284.
56. Woodroffe, R. *Lowe, Woodroffe and Lowe's Consumer Law and Practice*. 7th ed. London: Sweet & Maxwell, 2007.

**Digitālais pirkuma objekts.
Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertais regulējums saistībā ar
2019. gada patērētāja pirkuma direktīvu ieviešanu**

Monogrāfija
Vadima Mantrova zinātniskajā redakcijā

LU Akadēmiskais apgāds
Rīga, Aspazijas bulv. 5-132
www.apgads.lu.lv